

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Rizikové formy chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu

Bc. Šárka Holcová

Diplomová práce

2019

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Šárka Holcová**
Osobní číslo: **H17366**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **Rizikové formy chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tématem předložené práce jsou Rizikové formy chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Cílem práce je popsat danou problematiku, zjistit, jakou roli zastává internet v životě pubescentů a adolescentů, jakým způsobem ovlivňuje jejich život a objasnit rizika spojená s užíváním internetu. V teoretické části jsou popsány základní pojmy a rizika internetu, pozornost věnuji především kyberšikaně. V praktické části práce využívám kvantitativní výzkumný přístup. Výzkumný soubor představují žáci z vybraných základních a středních škol. Pro získání dat jsem zvolila anonymní dotazníkové šetření. Cílem šetření je zjistit, jak internet v současnosti ovlivňuje život pubescentů a adolescentů a zmapovat osobní zkušenosti respondentů s kyberšikanou a rizikovým chováním v prostoru internetu. Domnívám se, že získané výsledky by mohly vzbudit zájem společnosti o danou problematiku, věnovat jí více pozornosti, patřičně ji řešit, poukázat na rizika spojená s využíváním internetu a na tomto fundamentu vhodně realizovat preventivní opatření.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CARR, Nicholas G. Nebezpečná mělčina: jak internet mění náš mozek : analýza stavu lidské psychiky v době digitální. Přeložil Jaroslava PŘEROVSKÁ.

V Praze: Dauphin, 2017. ISBN 9788072727803.

ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.

KOPECKÝ, Kamil. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

SPITZER, Manfred. Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.

SPITZER, Manfred. Kybernemoc!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví. Brno: Host - vydavatelství, 2016. ISBN 9788074917929.

WILLARD, Nancy E. Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress. Champaign: Research Press, c2007. ISBN 978-0-87822-537-8.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Albín Škoviera, Ph.D.**

Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **1. dubna 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. června 2019**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 27. listopadu 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20. 3. 2019

Šárka Holcová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda věnovala poděkování panu doc. PhDr. Albínu Škovierovi, Ph.D., za veškerý jeho čas, ochotu, vstřícný přístup, odborné znalosti, cenné rady, připomínky a pomoc při zpracování diplomové práce.

Dále děkuji všem respondentům za jejich čas, ochotu a spolupráci při vyplňování dotazníků.

ANOTACE

Tématem předložené práce jsou Rizikové formy chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Cílem práce je popsat danou problematiku, zjistit, jakou roli zastává internet v životě pubescentů a adolescentů, jakým způsobem ovlivňuje jejich život a objasnit rizika spojená s užíváním internetu. V teoretické části jsou popsány základní pojmy a rizika internetu, pozornost věnuji především kyberšikaně. V praktické části práce využívám kvantitativní výzkumný přístup. Výzkumný soubor představují žáci z vybraných základních a středních škol. Pro získání dat jsem zvolila anonymní dotazníkové šetření. Cílem šetření je nahlédnout do problematiky rizikového chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu a zmapovat osobní zkušenosti respondentů s kyberšikanou a rizikovým chováním v prostoru internetu. Domnívám se, že získané výsledky by mohly vzbudit zájem společnosti o danou problematiku, věnovat jí více pozornosti, patřičně ji řešit, poukázat na rizika spojená s využíváním internetu a na tomto fundamentu vhodně realizovat preventivní opatření.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rizikové chování, internet, puberta, adolescence, kyberšikana, kybergrooming

TITLE

Forms of risk behaviour of pubescents and adolescents in the Internet environment.

ANNOTATION

The topic of the presented thesis is Forms of risk behaviour of pubescents and adolescents in the Internet environment. The aim of the work is to describe the given issue, to find out what role the Internet plays in the life of pubescent and adolescents, how it affects their life and to clarify the risks associated with the use of the Internet. Theoretical part describes the basic concepts and risks of the Internet with the attention focused mainly on cyberbullying. The practical part uses the quantitative approach to research. The research sample is represented by students from various elementary schools and high schools. The aim of the survey is to look into the issue of risk behavior of pubescent and adolescents in the Internet environment and to map the personal experiences of respondents with cyberbullying and risk behavior on the Internet. I believe that the obtained results could raise the public interest and awareness on the issue, properly address it and point out the risks associated with the use of the Internet and based on the results implement proper preventive measures.

KEYWORDS

Risk behaviors, Internet, puberty, adolescence, cyberbullying, kybergrooming

Obsah

ÚVOD	11
1 RIZIKOVÉ FORMY CHOVÁNÍ V INTERNETOVÉM PROSTŘEDÍ.....	13
1.1 Rizikové chování.....	13
1.2 Období dospívání – pubescence a adolescence.....	14
1.2.1 Pubescence.....	14
1.2.2 Adolescence	15
1.3 Internet a jeho vývoj.....	16
1.3.1 Internet a jeho vliv	18
1.4 Kyberšikana.....	19
1.4.1 Oběti kyberšikany	21
1.4.2 Pachatelé kyberšikany.....	21
1.4.3 Ostatní účastníci kyberšikany	22
1.4.4 Prostředky kyberšikany.....	23
1.4.5 Projevy kyberšikany	25
1.4.6 Znaky kyberšikany.....	27
1.4.7 Formy kyberšikany	29
1.5 Kybergrooming	29
1.5.1 Etapy kybergroomingu	31
1.5.2 Oběti kybergroomingu.....	33
1.5.3 Pachatelé kybergroomingu	33
1.6 Online sexuální aktivity v prostředí internetu.....	34
1.6.1 Kybersex	35
1.6.2 Sexting	36
1.6.3 Dětská pornografie.....	39
1.6.4 Typologie uživatelů internetu pro sexuální účely.....	39
1.7 Rizikové chování na sociálních sítích	40
1.7.1 Internetové výzvy	41
1.7.2 Prankování	43
2 PRAKICKÁ ČÁST	45
2.1 Výzkumný problém.....	45
2.1.1 Cíle výzkumu.....	45
2.2 Formulace hypotéz	45
2.3 Metoda sběru dat.....	47
2.4 Výzkumný soubor	47

2.5	Časový harmonogram a realizace výzkumu	47
2.6	Analýza a prezentace dat.....	47
2.6.1	Verifikace hypotéz.....	66
2.7	Interpretace výsledků	73
2.8	Závěr výzkumu.....	75
2.9	Diskuze.....	76
ZÁVĚR		78
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		80
PŘÍLOHY		85

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Pohlaví	48
Tabulka č. 2 – Věk	48
Tabulka č. 3 – Věk začátku používání internetu	49
Tabulka č. 4 – Místo připojení na internet	50
Tabulka č. 5 – Nejčastější používání internetu	51
Tabulka č. 6 – Zanedbávání povinností	51
Tabulka č. 7 – Počet hodin strávených na internetu za týden	52
Tabulka č. 8 – Život bez internetu	53
Tabulka č. 9 – Vliv internetu na život	54
Tabulka č. 10 – Zájmy na internetu	54
Tabulka č. 11 – Komunikace na internetu	55
Tabulka č. 12 – Ublížování na internetu	56
Tabulka č. 13 – Místo ubližování na internetu	56
Tabulka č. 14 – Napadení přes internet	57
Tabulka č. 15 – Zveřejnění obsahu s cílem ublížit	57
Tabulka č. 16 – Komunikace na internetu s neznámými lidmi	58
Tabulka č. 17 – Názor na nebezpečnost internetové komunikace	58
Tabulka č. 18 – Návrh osobní schůzky	59
Tabulka č. 19 – Dostavení se na schůzku	59
Tabulka č. 20 – Sdílené osobní údaje	60
Tabulka č. 21 – Odeslání intimní fotografie	61
Tabulka č. 22 – Kontrola ze strany rodičů	62
Tabulka č. 23 – Účast v internetové výzvě	62
Tabulka č. 24 – Svěření se	63
Tabulka č. 25 – Situace na internetu	64
Tabulka č. 26 – Vybrané projevy rizikového chování	65
Tabulka č. 27 – Empirické četnosti H1	66
Tabulka č. 28 – Teoretické četnosti H1	66
Tabulka č. 29 – Testové kritérium H1	67
Tabulka č. 30 – Empirické četnosti H2	67
Tabulka č. 31 – Teoretické četnosti H2	67
Tabulka č. 32 – Testové kritérium H2	68
Tabulka č. 33 – Empirické četnosti H3	68
Tabulka č. 34 – Teoretické četnosti H3	68
Tabulka č. 35 – Testové kritérium H3	69
Tabulka č. 36 – Empirické četnosti H4	69
Tabulka č. 37 – Teoretické četnosti H4	69
Tabulka č. 38 – Testové kritérium H4	69
Tabulka č. 39 – Empirické četnosti H5	70
Tabulka č. 40 – Teoretické četnosti H5	70
Tabulka č. 41 – Testové kritérium H5	70
Tabulka č. 42 – Empirické četnosti H6	71
Tabulka č. 43 – Teoretické četnosti H6	71
Tabulka č. 44 – Testové kritérium H6	71
Tabulka č. 45 – Empirické četnosti H7	72
Tabulka č. 46 – Teoretické četnosti H7	72
Tabulka č. 47 – Testové kritérium H7	72

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Pohlaví	48
Graf č. 2 – Věk	49
Graf č. 3 – Věk začátku používání internetu	50
Graf č. 4 – Místo připojení na internet	50
Graf č. 5 – Nejčastější používání internetu	51
Graf č. 6 – Zanedbávání povinností	52
Graf č. 7 – Počet hodin strávených na internetu za týden	52
Graf č. 8 – Život bez internetu	53
Graf č. 9 – Vliv internetu na život	54
Graf č. 10 – Zájmy na internetu	55
Graf č. 11 – Ubližování na internetu	56
Graf č. 12 – Místo ubližování na internetu	57
Graf č. 13 – Zveřejnění obsahu s cílem ublížit	58
Graf č. 14 – Názor na nebezpečnost internetové komunikace	59
Graf č. 15 – Dostavení se na schůzku	60
Graf č. 16 – Sdílení osobní údaje	60
Graf č. 17 – Odeslání intimní fotografie	61
Graf č. 18 – Kontrola ze strany rodičů	62
Graf č. 19 – Svěření se	63
Graf č. 20 – Situace na internetu	64
Graf č. 21 – Vybrané projevy rizikového chování	65

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá Rizikovými formami chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Dnešní generace vyrůstá ve společnosti, která je značně ovlivněna moderními technologiemi. Většina z nás si již neumí svůj život představit bez televize, automatické pračky, vysavače, ale také bez internetu či mobilního telefonu. A právě internet a mobilní telefony pro mnohé z nás v současné době představují jeden z hlavních komunikačních prostředků. Telefon vlastní téměř každý, stejně jako internet. Tyto novodobé vymoženosti se staly nedílnou součástí našich životů. Moderní technologie přináší značné výhody, usnadňují nám práci, spojují nás s ostatními, ale zároveň rozdělují. Občas se může zdát, jako by spolu lidé zapomněli komunikovat tváří v tvář. Stačí se pouze rozhlédnout po ulici, kavárně, v parku, čekárně u lékaře nebo tramvaji. Téměř každý drží v ruce svůj chytrý telefon. Lidé mají potřebu být neustále online, udržovat tak své kontakty s ostatními, sledovat jejich profily na sociálních sítích, komentovat nejrůznější příspěvky, pročitat novinky nebo prostě jenom hrát hry. V online světě zkrátka tráví svůj volný čas nejen děti, ale i dospělí.

Internet ovlivňuje pozitivně i negativně naše životy. Mnozí uživatelé se v tomto prostředí chovají jinak než v běžném životě. Chování na internetu se snadno může změnit v rizikové. Příkladem takového chování je kyberšikana. V současnosti se pole tradiční šikany přesouvá do virtuálního světa. Mezi běžné projevy kyberšikany na internetu patří psaní urážejících zpráv, zesměšňování či zveřejňování cizích fotografií bez souhlasu osoby, která se na obrázku vyskytuje. Na nebezpečnost kyberšikany upozorňují mediálně známé případy. Za jeden z prvních případů, který upozornil na nebezpečnost kyberšikany, je považována kauza kanadského chlapce jménem Ghyslain Razy. Ten na podzim roku 2002 natočil video, ve kterém ztvárnil jednu z postav velmi populárního a světově známého filmu nesoucí název Hvězdné války. O půl roku později mu spolužáci ukradli tento záznam a publikovali ho veřejně na internetu bez Ghyslainova svolení. Video shlédlo přes milion uživatelů, kteří se tomuto trapně působícímu videu vysmívali. Chlapec, jenž se stal obětí kyberšikany svých spolužáků, po zveřejnění videa dlouhodobě trpěl psychickými problémy. Tento případ jako jeden z prvních upozornil na nový fenomén šikany prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (Chromý, 2010, s. 45).

Za zmínku stojí také uvést případ třinácti leté dívky jménem Megan z Missouri. Ta v roce 2006 spáchala sebevraždu poté, co s ní ukončil komunikaci její virtuální přítel s tím, že od ostatních slyšel, že je otřesná. Ve skutečnosti ovšem žádný chlapec neexistoval. Jednalo

se o šprým dívky ze sousedství iniciovaný její matkou, který měl tragické následky (Chromý, 2010, s. 45).

V roce 2010 se oběsila patnáctiletá dívka jménem Phoebe. Ke svému činu se rozhodla poté, co byla opakovaně urážena a zesměšňována prostřednictvím nejznámější sociální sítě Facebook. K sebevraždě ji dohnaly její spolužačky, které nemohly přenést přes srdce, že je velmi atraktivní pro chlapce ve škole, a proto ji na dané sociální síti neustále zesměšňovaly kvůli jejímu původu a vzhledu (Chromý, 2010, s. 45).

Jak je vidět z uvedených případů, virtuální svět je plný nejrůznějších nástrah a nebezpečí. Cílem práce je popsat danou problematiku a objasnit rizika spojená s užíváním internetu. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce jsem vymezila základní terminologii, která se vztahuje k tématu práce. V této části práce se zabývám rizikovým chováním, obdobím puberty a adolescence, věnuji se vybraným formám rizikového chování v prostředí internetu, jako je kyberšikana, kybergrooming, ale také se zabývám online sexuálními aktivitami a rizikovým chováním na sociálních sítích.

Praktická část práce je založena na kvantitativním výzkumném šetření, které je zaměřeno na zmapování rizikového chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Výzkumný soubor představují žáci z vybraných základních a středních škol nacházejících se v Pardubickém kraji. Cílem výzkumného šetření je nahlédnout do problematiky rizikového chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu a zmapovat výskyt rizikového chování u dané skupiny. Zajímá mě především, jaké jsou osobní zkušenosti respondentů s rizikovým chováním v prostředí internetu. Kladu si za cíl zjistit, kolik respondentů se ve virtuálním prostředí chová rizikově, jaké osobní údaje o sobě sdílí, jaké mají zkušenosti s kyberšikanou, posíláním vlastních intimních fotografií a komunikací s neznámou osobou na internetu.

1 RIZIKOVÉ FORMY CHOVÁNÍ V INTERNETOVÉM PROSTŘEDÍ

1.1 Rizikové chování

Ve své práci se zabývám rizikovými formami chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Rizikovému chování pubescentů a adolescentů je věnováno v současnosti stále více pozornosti, ať již ze strany rodiny, školy, odborníků, ale i veřejnosti. Toto chování je neodmyslitelnou součástí života dospívajících, které s sebou nese nižší či vyšší negativní důsledky (Dolejš, Orel, 2017, s. 29). Vzhledem k zaměření své práce se v následujícím textu pokusím alespoň teoreticky nastínit, co rizikové chování znamená. Pod označením rizikové chování si zřejmě každý z nás dokáže něco představit. Někomu se vybaví nežádoucí a negativní chování, jinému zase chování problémové nebo příliš riskantní.

V odborné literatuře najdeme mnoho definic vymezujících rizikového chování. Například Dolejš (2010, s. 9) ve své publikaci definuje rizikové chování jako „*takové chování jedince nebo skupiny, které zapříčiňuje prokazatelný nárůst sociálních, psychologických, zdravotních, vývojových, fyziologických a dalších rizik pro jedince, pro jeho okolí anebo pro společnost*“.

Širůčková (In: Bártík a kol., 2010, s. 30) uvádí, že rizikové chování je pojem, který zahrnuje například interpersonální agresivní chování, šikanu, agresivitu, delikventní chování, rizikové zdravotní návyky, sexuální chování, patologické hráčství apod. Jedná se o aktivity, které dospívající vykonávají sami nebo ve skupině. Tyto činnosti přináší nepříjemnosti nejen samotným aktérům, jejich rodinám a nejbližším, ale mají vliv i na ostatní členy společnosti (Zemanová, Dolejš, 2015, s. 34).

Pojem rizikové chování lze chápat jako nadřazený k pojmům problémové, antisociální či poruchové. Rizikovým chováním se zabývají společenskovední a medicínské obory (Sobotková, 2014, s. 40).

S rozvojem informačních a komunikačních technologií se rizikové chování pubescentů a adolescentů přesouvá do online světa. Na vzniku rizikového chování v kyberprostoru se podílí nejrůznější faktory, které jsou součástí socializace jedince a ovlivňují uživatele moderních technologií i v normálním životě. Mezi nejhojněji vyskytované formy rizikového chování ve virtuálním prostředí patří bezesporu kybershikana, která zahrnuje nejrůznější projevy, dále

pak kybergrooming, sexting, trolling, dětská prostituce v online prostředí a podobně (Šmahaj, 2014, s. 79).

Ve své práci se věnuji vybraným formám rizikového chování dospívajících v prostředí internetu. Svou pozornost zaměřuji především na kyberšikanu, kybergrooming, online sexuální aktivity, rizikové chování v prostředí sociálních sítí a další vybrané formy rizikového chování v prostředí internetu.

1.2 Období dospívání – pubescence a adolescence

V této kapitole práce se zaměřuji na období dospívání, které můžeme dělit na období puberty a adolescence. Považuji za důležité se na toto období blíže podívat, jelikož se ve své práci věnuji rizikovým formám chování v prostředí internetu u pubescentů a adolescentů. Období dospívání je jednou z nejdynamičtějších vývojových etap, kterou prochází každý jedinec. Toto období je charakteristické tím, že v jeho průběhu nastává mnoho viditelných a výrazných změn, především v oblasti tělesné, psychické, sociální, ale také například spirituální. Dospívající chtějí být nezávislí, samostatní, navazují nové intimní vztahy, hledají svou identitu a skupiny, které jim jsou blízké, mají s nimi společné zájmy, hodnoty a mohou se do nich začlenit. K tomu jim v současnosti slouží internet. Zde nachází neomezený počet lidí, skupin, se kterými mohou komunikovat a navazovat vztahy (Šmahel, 2003, s. 51, Dolejš, Orel, 2017, s. 11). V odborné literatuře se setkáváme s rozdílným a nejednotným dělením období dospívání. Můžeme narazit na dělení na pubertu a adolescenci, rozlišování mezi rannou a pozdní adolescencí nebo se setkat s členěním na tři fáze – prepuberta, puberta a adolescence (Šimíčková-Čížková a kol., 2005, s. 51).

1.2.1 Pubescence

Období pubescence je považováno za jeden z nejvýznamnějších biologických mezníků v životě člověka (Dolejš, Orel, 2017, s. 12). Podle Farkové (2009, s. 34) puberta začíná v jedenácti letech a končí okolo patnácti let. Stejně věkové vymezení najdeme i u Langmeiera a Krejčířové (2006, s. 143). Oproti tomu Zacharová a Šimíčková-Čížková (2011, s. 82) dělí bouřlivé období pubescence na fázi prepuberty a fázi puberty. Stádium prepuberty u dívek nastupuje mezi jedenáctým až dvanáctým rokem a trvá přibližně do třinácti let. U chlapců tomu bývá asi o jeden až dva roky později. Toto období je spojeno s mnohými biologickými změnami. Dochází ke zrychlenému tělesnému růstu a objevují se první známky pohlavního dozrávání. Dívkám začínají růst prsní bradavky, ňadra, pubické ochlupení a dostavuje se první perioda. U chlapců dochází vlivem pohlavních hormonů ke zvětšení varlat a penisu, objevuje

se též pubické ochlupení a první emise semene, takzvaně noční poluce. Tělesné dospívání je daleko nápadnější u dívek než u chlapců. Dívky, u kterých se velmi brzy objevují první známky pohlavního dospívání, mohou často čelit posměchu vrstevníků. Pomalé tělesné dospívání naopak může představovat značný problém pro chlapce. Chlapci, kteří vbrzku dospívají jsou atraktivní, sebejistí a mívají často vůdčí postavení ve skupině. Oproti tomu malí, tělesně nevyvinutí chlapci se stávají daleko častěji terčem agresivních útoků nebo obětí šikany ze strany vrstevníků. Na fázi prepuberty navazuje plynně fáze vlastní puberty. Ta začíná prvními projevy pohlavní zralosti a končí v době dosažení plné reprodukční zralosti. U dívek puberta nastupuje zhruba ve dvanácti a půl letech a u chlapců přibližně o půl roku později, tedy okolo třinácti let věku. Konec puberty a přechod do období adolescence nastává zhruba okolo patnácti let. U dívek je fáze vlastní puberty kratší, zatímco u chlapců trvá déle. (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 143, Zacharová, Šimíčková-Čížková 2011, s. 82).

V období pubescence dochází především k tělesným změnám. Tělesný růst se zpomaluje, zlepšuje se tělesná výkonost a dětská postava začíná nabývat tvar dospělé. U pubescentů se objevuje zájem o sebepoznání, vlastní tělo a fyzický vzhled. O svůj zevnějšek pečují, záleží jim na tom, jaké mají oblečení a mnohdy rádi experimentují se svým vzhledem za účelem vytvoření dojmu na okolí. U dospívajících se mění vnímání sebe sama a citové prožívání. Snadněji podlehnou a nechají se ovládnout svými emocemi, bývají zranitelnější, vztahovační a méně otevření. To vše nastává v důsledku hormonálních změn. V pubertě dochází ke zpřesňování formálních logických operací a výrazně se rozvíjí logická paměť. Pubescenti si lépe pamatují a vybavují poznatky, o které jeví zájem. Myšlení se dostává na úroveň dospělých. V daném období pubescenti soustřeďují svůj zájem o své vlastní já, hledají a formují si svoji vlastní identitu, bojují s nejistotou, pochybují o sobě a své pozici ve společnosti. Začínají se osamostatňovat a daleko větší význam pro ně mají vrstevníci než jejich rodiče. Nejen rodiče, ale i učitelé přestávají být pro pubescenty formální autoritou. V tomto období převažuje vliv vrstevníků, kteří se stávají neformální autoritou a oporou. V daném úseku života se také proměňuje názor pubescentů na druhé lidi a vznikají první lásky (Vágnerová, 2012, s. 369, Vágnerová, 2000, s. 251-252, Zacharová, Šimíčková-Čížková 2011, s. 82-83).

1.2.2 Adolescence

Po období pubescence nastupuje období adolescence. Termín adolescence pochází z latinského *adolescere*, což v překladu znamená dospívat. Adolescence je považována za přechod mezi dětstvím a dospělostí (Macek, 2003, s. 9). Názory na to, kdy začíná a kdy

končí se u jednotlivých odborníků mírně liší. Mnoho autorů (Vágnerová, Macek, Langmeier) se shoduje v tom, že období adolescence začíná přibližně v patnácti letech, tedy po pubescenci a končí okolo dvaceti až dvaceti dvou let. V této době dochází k pohlavnímu dozrání, plné reprodukční zralosti, je dokončován tělesný, fyzický a psychický růst (Macek, 2003, s. 9).

Vágnerová (2000, s. 253-254) uvádí několik stěžejních momentů, které doprovází daný úsek života. Pro toto období je příznačné, že adolescenti projevují zájem o sexualitu, navazují vztahy a dochází k prvnímu pohlavnímu styku. Dalším významným mezníkem je ukončení povinné školní docházky a následná příprava na profesní život. Posledním stěžejním momentem je dosažení zletilosti, tedy osmnácti let věku. Tento bod je významný především proto, že od této doby zodpovídá každý sám za sebe a za své jednání.

Dospívající se snaží získat nezávislost, odpoutat se od rodičů, a tak často bojují proti autoritám a mohou se uchýlovat k nežádoucímu chování. Mezi projevy takového chování patří šikana a v posledních letech i kyberšikana. Pouze zlomek dospívajících vyroste, aniž by se v tomto období neuchýlili k rizikovému chování, jelikož adolescenti jsou zvědaví a často testují, kde jsou pomyslné hranice, co si můžou, a naopak nemůžou dovolit (Sobotková, 2014, s. 9).

V období pozdní adolescence hledají sociální identity, získávají nové role, jejich vztahy s rodiči se stabilizují a zklidňují. Jde o dobu převážně duševního dospívání. Tělo je významnou součástí identity adolescenta. Dospívající pečují o svůj vzhled a napodobují určité vzory krásy. Zevnějšek je pro ně důležitým prostředkem k získání potřebné sociální pozice (Zacharová, Šimíčková-Čížková, 2011, s. 86, Vágnerová, 2000, s. 296).

1.3 Internet a jeho vývoj

Internet se stal neodmyslitelnou součástí našich životů. Toto médium využívají nejen dospělí, ale i dospívající a děti po celém světě. Jeho užívání s sebou nese jistě mnoho výhod, ale i rizik. Mnozí uživatelé si podle mého názoru ani neuvědomují, jaké nástrahy na ně mohou v digitálním světě číhat.

Prostředí internetu je pro dospívající velmi zajímavé a přitažlivé. Internet jim nabízí velmi snadný přístup k informacím, umožňuje jim rychle kontaktovat téměř kohokoliv. Pohyb na internetu může být ovšem velmi riskantní (Krčmářová, In: Bukovská a kol., 2010, s. 15). Podle Šmahela (2003, s. 51) internet láká dospívající právě proto, že jim nabízí způsob, jak potkat nové, neznámé lidi, dělat excitující věci, ale přitom zůstat v prostředí, které považují za bezpečné. Na internetu můžeme získat mnoho informací, něco nového se naučit, ale rovněž

hodně ztratit. Zranitelnosti a důvěry dětí a dospívajících v online prostředí dokáží skvěle využívat například kybergroomeři.

Internet za dobu své existence prošel celou řadou změn, než nabyl současné podoby a stal se neodmyslitelnou součástí našich životů. Z tohoto důvodu považuji za důležité alespoň stručně zmínit základní informace o internetu a jeho dosavadním vývoji. Termín internet vznikl ze složeniny dvou slov. Z anglického network (sít') a předpony inter (mezi). Internet můžeme pokládat za jakousi celosvětovou síť, která nám slouží k přenášení informací a nabízí mnoho služeb, jako je například chat, e-mail, vyhledávání, hraní her a další (Procházka, 2010, s. 11).

„Internet je celosvětová počítačová síť, která spojuje jednotlivé menší sítě, pomocí sady protokolů zvaných IP (Internet Protocol). Pro upřesnění, protokolem je v počítačové terminologii myšlena soustava pravidel – obvykle tedy norma komunikace“ (Procházka, 2012a, s. 13).

Podobnou definici, jen o něco obsáhlejší, uvádí i Šmahaj (2014, s. 17). Ten internet definuje jako *„globální síť, která propojuje lokální počítačové sítě a zároveň poskytuje různé služby (např. osobní a komerční webové stránky, sociální sítě, globální vyhledávače). Zahrnuje v sobě přístup k informacím písemného, obrazového i audio obsahu“*. Tento obsah je možné stahovat, obohacovat, doplňovat, sdílet, synchronizovat nebo tisknout (Šmahaj, 2014, s. 17).

Kořeny jedné z největších počítačových sítí sahají až do konce šedesátých let. V této době se ministerstvo obrany Spojených států rozhodlo, že je třeba vytvořit novou komunikační síť, která bude odolná vůči nukleárním útokům. Tato síť měla propojit státy, města či velitelská stanoviště tak, aby si mezi sebou mohly vyměňovat strategické informace v případě krize. Zakázku na vytvoření podobné sítě obdržela firma RAND Corporation, která přišla s návrhem vybudovat síť bez centrálních bodů, jež bude s to vykonávat svou funkci i v případě těžkého poškození. Celý návrh byl rychle uveden do praxe. Již v roce 1969 byl položen základ sítě ARPANET, která byla z počátku určena k vojenským účelům a pro předávání citlivých dat. V roce 1982 došlo k vytvoření definice komunikačních protokolů rodiny TCP/IP. To umožnilo, že mohl vzniknout internet v takové podobě, jakou známe dnes (Krčmář, 2008, s. 20). V roce 1994 přešel internet z rukou vědců do komerčního užití. O dva roky později toto médium užívalo více než 55 milionů uživatelů. V roce 2008 nastal masivní rozvoj sociálních služeb, především pak sociálních sítí Facebook a Twitter. S nabídkou služeb značně rostl i počet uživatelů a v roce 2010 toto médium využívali zhruba dvě miliardy lidí po celém světě (Procházka, 2012b, s. 14).

1.3.1 Internet a jeho vliv

Internet do našich životů vstoupil neuvěřitelnou rychlostí. Dané médium má značný vliv na chování uživatelů. Jde o místo, kde se podstatná část lidí chová zcela jinak než v běžném životě. Dostupnost internetu s sebou přinesla mnoho změn, především v sociální oblasti. Komunikace tváří v tvář se jako lusknutím prstu najednou změnila v online komunikaci, které dává přednost před reálnou komunikací stále více lidí. Toto médium používáme, abychom zůstali v kontaktu s přáteli, spolužáky či za účelem seznámení se s novými lidmi. Internet nás na jedné straně spojuje, ale na straně druhé nás může rozdělovat (Hulanová, 2012, s. 14-24).

Internet je všudypřítomný, stal se běžnou a neodmyslitelnou součástí našich životů. Připojit se k tomuto médiu můžeme prakticky kdekoliv – v autobuse, ve vlaku, ve škole, doma, v práci nebo v obchodním centru. Jeho užívání nám jistě značně usnadňuje způsob žití a přináší mnoho výhod. V současnosti má každý uživatel možnost spravovat a upravovat obsah internetu, sdílet zde nejrůznější informace, fotografie, komunikovat s ostatními nebo navštěvovat nejrůznější blogy, internetové encyklopedie, sociální sítě a další kanály (Chalupa, 2012, s. 55). V posledních letech sílí vliv internetu především jako významného zdroje informací a zábavy (Cakirpaloglu, 2012, s. 57). Kukla (2016, s. 349-350) uvádí, že v současnosti dochází k výraznému nárůstu uživatelů. Ti na internetu tráví i několik hodin denně. Hlavní problém představují sociální sítě, online hry a pornografické stránky, které jsou k dispozici kdykoliv si uživatel vzpomene. Ty totiž nahrazují základní lidské potřeby, jako je kontakt s druhými nebo sex. Nadměrné užívání moderních technologií má často negativní vliv na kvalitu života. Především u dětí a dospívajících se mohou vyskytnout fyzické obtíže, které jsou způsobeny špatným držením těla a přetížením některých oblastí v důsledku neúměrného trávení času na počítači. Dále se mohou objevit psychické obtíže, jako je pokles pozornosti nebo zhoršené soustředění. Negativní dopad má užívání moderních technologií i na sociální stránku, jelikož internet se pro mnohé stává náhražkou lidské komunikace. Děti a dospívající stále častěji hledají nové kamarády nebo známosti v online světě. Seznámení na internetu je zadarmo, anonymní a je vhodné i pro stydlivé jedince. Při hledání ovšem mohou narazit na podvodníky či agresory a snadno podlehnout jejich vlivu.

Internet nám umožňuje chovat se bez zábran, zvyšuje naše sebevědomí a snižuje obavy ze sociálního odsouzení. V prostředí internetu se můžeme svobodně zapojovat do různých diskuzí, podle našeho uvážení si vybírat stránky, které budeme navštěvovat a s kým na internetu budeme komunikovat. S druhými můžeme komunikovat textově prostřednictvím nejrůznějších aplikací, jako je například chat, e-mail nebo si s pomocí webkamery předávat zrakové

a sluchové podněty. To je jistě velká výhoda, ale každá mince má dvě strany. Virtuální prostředí svádí daleko více k otevřenější a uvolněnější komunikaci, což je označováno jako tzv. disinhibiční efekt. Mezi faktory, které se podílí na vzniku disinhibičního efektu, patří anonymita, časová asynchronnost (komunikace neprobíhá v reálném čase) a fyzická vzdálenost mezi komunikujícími. Mnozí lidé se v internetovém prostředí v důsledku disinhibičního efektu chovají nespoutaně, bez zábrán a sdělují zde o sobě intimní či soukromé informace. Disinhibice patří mezi jeden z nejpatrnějších a nejspecifičtějších atributů elektronické komunikace dospívajících, ale i dospělých. Doprovází kyberšikanu, kyberstalking, sexting, kybergrooming a další fenomény, které spadají mezi rizikové formy chování v prostředí internetu. Je důležité uvést, že každý z nás má vědomé tendence si podle vlastních představ a fantazie formulovat a zrealizovat svého komunikačního partnera. Takové osobě pak přisuzujeme nejružnější vlastnosti. Výsledná podoba virtuálního partnera se mnohdy přibližuje více našim přáním než realitě. Tento fenomén se nazývá solipsistní introjekce (Krčmářová, In: Bukovská a kol., 2010, s. 20-26, Kolář, 2015, s. 9-10).

Na internetu se dá vyhledat cokoliv, publikujeme zde o sobě nejružnější informace, vyskytuje se zde spousta nevhodných zpráv, fotografií, videí, ale také uživatelů. A mnoho z nás zapomíná na virtuální hrozby. Vždyť kdo si s jistotou troufne říct, že o něm někdo na internetu nezveřejní intimní informace, nenabourá se mu do elektronické pošty nebo se nestane terčem útoků kyberšikany či obětí kybergroomera? Zřejmě nikdo. Dle mého názoru nám mnohokrát ani nedochází, jak může být používání internetu nebezpečné a jaké důsledky s sebou může přinášet komunikace v kyberprostoru. Internet stále častěji využívají děti a dospívající, a to nejen ke studijním účelům, ale také pro zábavu a udržování kontaktů přáteli. Dnešní generace dospívajících zkrátka žije online a mnozí z nich si neuvědomují, že některé situace a chování na internetu může být nebezpečné či dokonce trestné. Z tohoto důvodu v následující části práce svou pozornost věnuji vybraným rizikovým formám chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu.

1.4 Kyberšikana

Moderní technologie nabízí mnoho výhod, ale jejich užívání s sebou nese i určitá rizika. Jedním z nich je kyberšikana. S anglickým termínem cyberbullying neboli česky kyberšikanou se v dnešní době můžeme setkat velmi často. Jde o velmi závažný fenomén, na který mohou ve virtuálním prostředí narazit uživatelé moderních technologií všech věkových kategorií. Kyberšikaně, ale i samotnému nevhodnému chování dospívajících ve virtuálním prostředí,

je v posledních několika letech věnováno stále více pozornosti. Toto téma budí zájem rodičů, učitelů, ale i odborníků a stává se předmětem mnoha diskuzí.

Definice kyberšikany lze v odborné literatuře nalézt mnoho. Mnozí autoři, věnující se kyberšikaně, přitom vycházejí ze stávajících definic tradiční šikany. Šikanou se rozumí, pokud opakovaně silnější jedinec ubližuje slabšímu a zneužívá nad ním své přesily (Benišková, 2007, s. 153). Mezi projevy šikany řadíme například agresivní, škodolibé chování, úmyslné obtěžování nebo vydírání (Říčan, Janošová, 2010, s. 137).

Podle Černé (2013, s. 20) se kyberšikana od tradiční šikany příliš neliší, jelikož spolu sdílí základní rysy a projevy, které pochopitelně nabývají v online světě nepatrně odlišných podob. Rogers (2011, s. 32) shledává hlavní rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou v tom, že oběť a agresor spolu nejsou v přímém kontaktu. Agresor je tak schopen si zachovat určitý odstup od své oběti a chránit tak svoji identitu, což mu dává pocit bezpečí, že nebude odhalen. Agresor navíc nevidí, jak se jeho oběť cítí, co prožívá, čímž se minimalizují jeho pocity viny. Michal Kolář, který se u nás intenzivně věnuje problematice šikany, pojímá kyberšikanu jako jednu ze základních forem psychické šikany a definuje ji jako „*záměrné násilné chování prostřednictvím moderních komunikačních prostředků, především prostřednictvím internetu a mobilu*“ (Kolář, 2011, s. 83).

Podobně na kyberšikanu nahlíží Eckertová a Dočekal (2013, s. 64). Dle nich se jedná o šikanu, která se odehrává ve virtuálním prostředí a bývá spojena s tradiční šikanou v reálném světě. Jedná se o nežádoucí a obtěžující chování, které je uskutečňováno skrze elektronická média (McCarthy, Weldon-Siviy, 2013, s. 116). Vágnerová a kolektiv (2009, s. 92) hovoří o kyberšikaně jako o šikaně realizované prostřednictvím elektronických prostředků, mezi které spadají například e-maily, blogy apod.

Podle Koloucha (2016, s. 309) je kyberšikana klasickou šikanou, která se přenesla z reálného světa do světa virtuálního. Při útocích ve virtuálním světě má agresor možnost aplikovat nejrůznější nástroje a prostředky, které mají daleko větší dopad na oběť, než by tomu bylo při šikaně tváří v tvář ve skutečném světě. Agresor díky trvanlivosti dat v kyberprostoru a moderním technologiím na svou oběť může útočit opakovaně a neustále.

Říčan (2010, s. 24) uvádí, že „*kyberšikana spočívá v tom, že se na internetu zveřejňují o oběti pomluvy, nebo i pravdivé, ale choulostivé informace z jejího soukromí, včetně obrázkového materiálu (v současné době snadno získaného mobilním telefonem). Obrázky navíc bývají upravené tak, aby oběť co nejvíce zostudily*“.

1.4.1 Oběti kyberšikany

Rozpoznat šikanu, ale i kyberšikanu bývá velmi obtížné, jelikož terčem útoků se může stát prakticky kdokoliv. Z tohoto důvodu není snadné vymezit jasné charakteristiky oběti. Eckertová a Dočekal (2013, s. 75) uvádí, že oběťmi se častěji stávají děti, které se výrazně odlišují od ostatních a jsou nadměrně citlivé. Může jít o děti handicapované, nadprůměrně inteligentní, neúspěšné nebo naopak výjimečně úspěšné ve studiu. S kyberšikanou se častěji potýkají dívky než chlapci a jedinci více závislí na internetu. Oběti virtuální šikany bývají mnohdy zároveň terčem útoků tradiční šikany (Sztokowski a kol., 2013, s. 21).

Oběti tradiční, ale i internetové šikany můžeme rozdělit do dvou skupin na pasivní oběti a oběti provokatéry. Pojmeme pasivní oběti se označují jedinci, kteří si nevěří, jsou stydliví, citliví, nejistí, mají nižší sebevědomí, osoby méně fyzicky atraktivní, málo asertivní, nepříliš populární apod. Provokatéři bývají agresory vnímáni jako ti, co si šikanu zaslouží, jako ti, co je provokují. Může se jednat o jedince hyperaktivní, impulsivní a kolektivem neoblíbené (Kopecký, 2015, s. 24).

Oběti se s virtuální šikanou zpravidla vypořádávají samy, k tomu je vedou různé důvody. Obzvláště děti a dospívající se málokdy se svým problémem svěřují rodičům nebo dospělým. V první řadě je k tomu vede strach z odhalení jejich tajemství a citlivých informací, bázeň z agresora, obavy ze zákazu přístupu k informačním a komunikačním technologiím, ale také nevěří, že by jim rodiče nebo dospělí byli schopni pomoci a efektivně proti kyberšikaně zasáhnout (Šmahaj, 2014, s. 53).

1.4.2 Pachatelé kyberšikany

Pachatelem virtuální šikany se může stát prakticky kdokoliv, kdo ovládá informační a komunikační technologie. Útočníky bývají chlapci i dívky. Původci kyberšikany mohou být frustrovaní, rozzlobení, může jít o jedince agresivní, impulzivní, s nízkým nebo naopak vysokým sebevědomím či sociálním statutem, oběti a pachatelé tradiční šikany, ale i děti, jejichž rodiče nejeví zájem o to, k čemu používají moderní technologie a jakým způsobem tráví svůj čas na internetu. Rozpoznat útočníka není jednoduché. V běžném životě může být agresor velmi oblíbený, uznávaný a mít hodně přátel. Může to být i jedinec, který se v reálném životě sám potýká s tradiční šikanou. Takový útočník využívá internet jako možnost, jak se pomstít. V některých případech začne kyberagresor atakovat, aby si zlepšil své postavení a kompenzoval své vlastní nedostatky. Samotní pachatelé si mnohdy neuvědomují, co svým chováním způsobili a kyberšikanu vnímají jako formu odplaty za způsobené příkoří. V odborné literatuře

jsou agresori nejčastěji rozděleni do dvou skupin na oběť/agresor a na neúmyslné pachatele kyberšikany. První typ chce pouze agresorům oplatit jejich počinání nebo si vylepšit své postavení v sociální skupině. Druhým typem agresorů jsou neúmyslní pachatelé kyberšikany. Tito jedinci neměli úmysl své oběti ublížit. Celou situaci brali pouze jako žert a zábavu (Černá, 2013, s. 65, Szotkowski a kol., 2013, s. 23, Kopecký, 2015, s. 20-24).

Martínek (2015, s. 177-178) rozlišuje útočníky podle typu chování do čtyř následujících skupin:

- **Agresor pomstychtivý andílek** – agresor se mstí za něco, co oběť udělala. Špatnost svého chování si neuvědomuje, jelikož je přesvědčen, že jeho úkolem je vzít spravedlnost do vlastních rukou.
- **Útočník bažící po moci** – manipuluje a ovládá ostatní tak, aby dal všem svým chováním jasně najevo, jakou má autoritu, moc a postavení. Pro své činy většinou potřebuje publikum, aby se mohl předvést a vyvolat reakci.
- **Sprosté holky** – agresorkami jsou dívky, které se nudí a ubližování své oběti považují za zábavu. Činy jsou zamýšlené a obvykle páchané ve skupině.
- **Neúmyslný kyberagresor** – tento typ se nepovažuje za agresora a mnohdy si ani neuvědomuje důsledky svého chování. Vše bere jako legraci a nedochází mu, že svým chováním ubližuje ostatním.

1.4.3 Ostatní účastníci kyberšikany

I když by se na první pohled mohlo zdát, že kyberšikana je záležitostí pouze oběti a agresora, opak je pravdou. Kyberšikana zasahuje nejen oběť, ale také další účastníky. Tyto osoby mohou shlédnout projevy agresora, aniž by se do virtuálních útoků aktivně zapojily. Agresor způsobuje oběti daleko větší utrpení, pokud ji ponižuje před publikem nebo o ní šíří dalším osobám důvěrné a intimní informace (Chromý, 2010, s. 44).

Přihlížejícím může být prakticky kdokoliv, kdo má právě přístup na internet. Vyjma diváků se na internetu nachází i tak zvaní šířitelé kyberšikany. Jde o uživatele, kteří se vědomě i nevědomě spolupodílejí na kyberšikaně. Jedná se o uživatele, kteří například publikují a sdílí odkazy stránek, kde se internetová šikana objevila, mezi další osoby. Aniž by si to někteří z nich uvědomovali, tímto jednáním často poškozují oběť více než samotný útočník (Szotkowski, 2013, s. 23).

1.4.4 Prostředky kyberšikany

Moderní technologie se všemi svými vymoženostmi v současném světě dle mého názoru představují účinnou zbraň a nabízí nejrůznější možnosti a způsoby, jak ublížit jedinci, nebo dokonce skupině. Iniciátorům šikany v online prostředí se nabízí hned několik prostředků, kterými mohou zapříčinit objektům útoku nelehké utrpení. Mezi hlavní nástroje kyberšikany bezpochyby patří:

Textové a obrázkové zprávy – jen velmi těžší bychom dnes hledali někoho, kdo by neposílal textové nebo obrázkové zprávy. Problém ovšem nastává, pokud odesílatel posílá adresátovi zprávy s výhružným, obtěžujícím nebo úročným obsahem. V takovém případě se jedná o kybernetickou šikanu. Agresor může zprávy posílat opakovaně a nepřetržitě. Oběť tak může během dne obdržet nesčetné množství zpráv (Rogers, 2010, s. 33).

Mobilní telefon – dle mého názoru v soudobé společnosti představuje jeden z neúčinnějších nástrojů kyberšikany, protože toto zařízení je snadno přenosné a v novodobé společnosti ho vlastní téměř každý. Oběť nemusí být obtěžována jen neustálými nepříjemnými telefonáty. Mobilní telefony dnes nabízí mnoho funkcí k virtuálním útokům. Kromě volání a posílání zpráv se s ním lze připojit na internet, sociální sítě či se s ním dají velice snadno pořizovat fotografie a videa, která je možno snadno poslat přes mobilní telefon šířit dál (Černá a kol., 2013, s. 29). Dnešní generace bohužel vyrůstá v obklopení těmito zařízeními. Osobně neznám nikoho, kdo by toto zařízení nevlastnil. Zásadní problém ovšem shledávám v tom, že mobilní telefon se dá vzít kamkoliv, proto agresor na svou oběť může útočit nepřetržitě a během velmi krátké doby ji zesměšnit před ostatními, například rozesláním fotografií či videonahrávek. Samotná oběť nemá sebemenší potuchu o tom, kdo všechno zprávu obdržel.

Elektronická pošta – elektronická pošta neboli zkráceně e-mail představuje jednu z nejvyužívanějších forem elektronické komunikace. E-mailový účet si v současnosti může velmi snadno zřídit kdokoliv a používat ho odkudkoliv, kde se dá připojit k internetu, a tak není divu, že se stává jedním z prostředků kyberšikany. Jeho velkou výhodou je anonymita. Uživatel může vystupovat pod přezdívkou nebo cizí identitou (fiktivními údaji). Oběť tak nemá šanci odhalit, kdo je vlastníkem účtu. Ten jí posílá útočné, urážlivé zprávy, fotografie, obrázky nebo videa. Agresori často zneužívají i samotný e-mail oběti, a to například tak, že se prostřednictvím jejího účtu přihlašují na stránky se sexuálním obsahem, kde vystupují pod jejím jménem (Černá a kol., 2013, s. 30).

Online interaktivní hry – jedná se o hry, kde mají hráči možnost spolu vzájemně komunikovat. Hráči zde na sebe mohou být agresivní, hrubí, obtěžovat se, vyhrožovat si nebo se slovně urážet (Černá a kol., 2013, s. 28).

Webové stránky – internet nabízí různé způsoby, jak někoho poškodit. Jednou takovou možností je založení webových stránek. Agresoři jsou schopni buď vytvořit nové stránky, kde je člověk zesměšňován, nebo využít již existující stránky k jeho poškození. Nejznámější takovou stránkou je YouTube, kam lze nahrávat videa, která může shlédnout kdokoliv. Diváci navíc mohou pod videa přidávat své komentáře, které většinou mají daleko větší dopad na oběť a dokáží ublížit více, než samotné video (Černá a kol., 2013, s. 29). Útočníci rovněž mohou vytvořit oběti falešnou stránku s ponižujícími fotografiemi, videi nebo nevhodným, kompromitujícím obsahem, jako jsou například důvěrné materiály přátel oběti, tak aby narušil její vztahy s okolím (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 73).

Chatovací místnosti a diskuzní fóra – komunikovat v kyberprostoru můžeme v reálném čase prostřednictvím chatovacích místností, anebo asynchronně na diskuzních fórech. Lidé na chatu nebo fórech sdílejí informace na určité téma, o které se zajímají. Právě zde může docházet k pomlouvání, urážení, zesměšňování, ostrakizaci neboli vyloučení. V online prostředí se lze velmi lehko vydávat za někoho jiného a způsobovat tak oběti problémy (Černá a kol. a kol., 2013, s. 30).

Sociální sítě – jsou stále oblíbenější službou, která zastává významnou roli v našem životě. Mezi nejznámější a nejvyužívanější síť patří bezesporu Facebook. Další hojně využívanou sítí je Instagram nebo například Twitter (Eckertová, Dočekal, 2013 s. 74). Sociální sítě poskytují nejen zábavu, ale jsou také ideálním místem k páčání kybernetické šikany. Každý z nás si zde může založit svůj vlastní profil, ten následně spravovat, přidávat zde nejruznější příspěvky, sdílet fotografie, videa, komunikovat s druhými, ale také sledovat profily ostatních a získat tak přehled o tom, co druzí právě dělají (Černá a kol., 2013, s. 28). Významný psycholog Phillip Zimbardo (2017, s. 129) uvádí, že dívky jsou v porovnání s chlapci daleko více posedlé sledováním sociálních sítí. Sociální sítě umožňují pachatelům si zachovat svou anonymitu. Psaní nenávistných komentářů, sdílení zesměšňujících fotografií a videí, zneužívání cizí identity, zakládání falešných profilů, vydírání, pomlouvání, to vše spadá do projevu kyberšikany na sociálních sítích (Rogers, 2011, s. 34).

Instant messaging – je označení pro aplikace umožňující online komunikaci v reálném čase. Uživatelé spolu diskutují jednotlivě nebo ve skupině. Ani tento komunikační prostředek

není neškodný. Někdy mohou situace, kdy se konverzace v kyberprostoru zvrhne, následně dochází k urážení, psaní nenávistných komentářů a útokům adresovaných oběti (Rogers, 2011, s. 34).

Internetové ankety a dotazníky – na internetových stránkách lze taktéž zakládat nejrůznější ankety a dotazníky, které mnohdy nemusí být založeny s úmyslem někomu ublížit, ale pouze z legrace (Černá a kol., 2013, s. 31). Tyto ankety a dotazníky se týkají obvykle tělesného vzhledu člověka. Děti mnohdy vytváří hlasování o nejtlustší nebo nejošklivější osobu ve škole (McCarthy, Weldon-Siviy, 2013, s. 116).

1.4.5 Projevy kyberšikany

McCarthy a Weldon-Siviy (2013, s. 116) uvádí, že pojmem kyberšikana lze označit širokou škálu negativních projevů. V online prostředí může kyberšikana nabývat nejrůznějších podob. Často se můžeme setkat se situací, kdy šikanující kombinují nejrůznější způsoby a tím získávají množnost na svou oběť útočit nepřetržitě. Zpravidla se jedná o tyto projevy:

Zveřejňování ponižujících fotografií a nahrávek – útočník publikuje ponižující materiál na internetu nebo ho rozesílá přes mobilní telefon a po jeho zveřejnění oběť čelí veřejnému posměchu. Takový materiál může agresor vytvořit buď sám, odcizit oběti nebo ho vyzískat přímo od ní (Szotkowski a kol., 2013, s. 9-10).

Provokování – v odborné literatuře se rovněž můžeme setkat s anglickým termínem flaming. Flaming označuje ostrou výměnu názorů v online komunikačním prostředí mezi dvěma či více jedinci. Toto označení se též používá pro hádku nebo sdělení, které osobně útočí na někoho z uživatelů internetu. K souboji obvykle dochází prostřednictvím chatu a diskuzí. Agresor používá nadávky, urážky, manipuluje se svou obětí a vyvíjí na ni záměrně tlak, aby mohl posléze diskuzi zkopírovat, zveřejnit a tím ublížit šikanovanému. Někdy samotný spor probíhá i za přítomnosti online publika (DeVito, 2008, s. 225, Šmahaj, 2014, s. 47).

Očerňování a ponižování – útočník se snaží poškodit jméno oběti. Obvykle se jedná o rozšiřování pomluv a klepů, které nejsou pravdivé. K šíření lží útočník využívá nejrůznější služby. Jedná se například o e-maily, sociální sítě nebo chaty. Mnohdy také agresori zveřejňují fotografie svých obětí, které pomocí speciálních programů upravili tak, aby ji co nejvíce ponižili (Šmahaj, 2014, s. 48).

Ztrapňování pomocí falešných profilů – útočník pod jménem oběti vytvoří falešný profil, kde o ní následně publikuje klamné informace. Agresoři obvykle o dotyčných uvádí nepravdivá sdělení o sexuální orientaci, koníčcích, aktivitách, náboženství a podobně (Szotkowski a kol., 2013, s. 13).

Trolling – je označení pro záměrné zveřejnění nesprávných, pohoršujících a dehonestujících názorů s úmyslem vyprovokovat příjemce k odezvě. Iniciátoři to považují za zábavu, která ovšem často končí konfliktem (DeVito, 2008, s. 225).

Obtěžování – útočník znepříjemňuje život oběti opětovaným a neustálým telefonováním, prozváněním nebo zasílání textových zpráv. Toto počínání může přerůst až v nebezpečné pronásledování zvané stalking, které je v České republice od 1. 1. 2010 označováno jako trestný čin (Szotkowski a kol., 2013, s. 15).

Kyberstalking – kyberstalking vykazuje mnoho podobného s obtěžováním, ale je daleko nebezpečnější. Tímto termínem se označuje takové jednání člověka, který intenzivně a trvale sleduje druhého a vyžaduje po něm nechtěný kontakt (Spitzer 2016, s. 141). Kyberstalking lze tedy chápat jako formu chování, při níž se některé druhy činností související se sledováním, které se v minulosti vyskytly ve fyzickém prostoru, rozšířily do online světa (Spinello, Herman, 2004, s. 561). Často se s ním setkáváme po rozchodu partnerů (Šmahaj, 2014, s. 4849). Jedná se o opakované zasílání zpráv s výhružným, agresivním a zastrašujícím obsahem. Může přerůst až v situaci, kdy oběť není obtěžována pouze skrze komunikační média, ale i fyzicky (Černá, 2013, s. 26).

Kyberharašení – pro kyberharašení je typické, že útočník zahrnuje svou oběť velkým množstvím zpráv. Činí tak přes mobil nebo komunikační média, kdykoliv se oběť připojí. Komunikace je pouze jednostranná. Kyberharašením bývají ohroženi především uživatelé, kteří se na internetu snaží najít nové vztahy (Černá, 2013, s. 26).

Happy slapping – je též na internetu známý pod ekvivalentem „náhodné fackování“. Útočníci si vyberou neplánovaně svou oběť, kterou posléze bijí a fackují. Celý akt zaznamenávají na video, které následně zveřejňují na internetu (Kavalír, 2008, s. 35).

Outing – jedná se o šíření zpráv, které nejsou založeny na pravdě, o osobě, jež se stala cílem útoků. Agresor může například rozhlašovat nepravdivé informace o sexuální orientaci oběti a podobně (Martínek, 2015, s. 175).

Napodobování, používání cizí identity – agresor se nabourá do účtu oběti a po přihlášení uráží ostatní, pomlouvá, dopisuje si s ostatními, navází se do nich, na sociálních sítích přidává a maže přátele. Agresoři po sobě obvykle dokonale setrou stopy, takže oběť nemá tušení, proč s ní ostatní přestali komunikovat (Šmahaj, 2014, s. 48).

Mezi další projevy kyberšikany můžeme řadit například:

- pořizování a zveřejňování zesměšňujících fotografií, videí, básniček, sloganů, vtipů, karikatur,
- vydírání, krádeže virtuálních postav, vyloučení z virtuální komunity nebo online skupiny,
- zbití oběti, její natáčení či fotografování a následné rozesílání a sdílení záběrů na internetu,
- napodobování jedince zesměšňujícím způsobem, krádež identity, uživatelských jmen, data narození, osobních údajů a jejich zneužití,
- zakládání nenávistných skupin na sociálních sítích a podobně (Kopecký, 2015, s. 15, Vágnerová a kol., 2009, s. 92, McCatthy, 2013, s. 116, Hollá, 2016, s. 26).

1.4.6 Znamky kyberšikany

V odborných publikacích se nejčastěji setkáme s následujícími znamky kyberšikany:

Anonymita – mezi základní znamky kyberšikany patří anonymita. Současné technologie poskytují obrovský prostor k anonymní krutosti. Skrytí osobní identity usnadňuje nepřátelské a agresivní chování vůči druhým, a to nejen na internetu, ale i v běžném životě. Anonymita je tak pro mnohé útočníky hlavním spouštěcím faktorem. Ti nabývají klamného pocitu bezpečí, že pokud jsou schovaní za monitorem počítače či za jiným zařízením, vytvořili si falešnou přezdívku, profil, e-mail nebo si pořídili předplacenou SIM kartu, nemůže je nikdo odhalit. Na tomto základě mají agresoři tendence své útoky stupňovat a činit cokoliv, co by v reálném životě nikdy neudělali. Vypátrat útočníka v dnešní době není nemožné, důležité je však včasné řešení a dostatek důkazního materiálu (Kožíšek, Písecký, 2016, s. 62, Nutil, 2018, s. 56, Vágnerová, 2009, s. 94).

Obtížná rozpoznatelnost kyberšikany – kyberšikana bývá obvykle dobře skryta a nemusí být dlouhou dobou rozpoznána. Může trvat i roky, než dojde k jejímu odhalení. Problém je v tom, že na rozdíl od fyzické šikany na sobě oběť nemá žádná viditelná poranění

nebo modřiny, kromě psychických. U dětí se můžou objevit úzkostné a posttraumatické poruchy (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 74).

Různorodost útoků – útoky ve virtuálním prostředí bývají různé a mohou přijít odkudkoliv. Na rozdíl od klasické šikany je nemá oběť sebemenší šanci předvídat. Atak bývá prováděn v různém čase i prostředí. Šikanující si může vytvořit více totožností či profilů, aby oběť nabyla naivního přesvědčení, že na ni útočí skupina (Kožíšek, Písecký, 2016, s. 62).

Prostorová a časová neomezenost – i když se kyberšikana a tradiční šikana mohou vzájemně prolínat, tradiční šikana bývá obvykle spojena jen s určitým prostředím, například se školou. Oběť tudíž ví, že jakmile opustí školu, opustí i pole šikany. Domov představuje bezpečné místo. V tomto ohledu je kyberšikana mnohem zákeřnější než tradiční šikana, jelikož pronásleduje člověka všude. Oběť nemá kam uniknout, nemá se kam schovat a musí čelit virtuálním útokům i v místě, které považovala za bezpečné (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 74).

Rozdílnost chování v reálném a virtuálním světě – agresori se ve virtuálním světě chovají obvykle odlišně než v reálném. Dnes jsou oproti minulosti lidé daleko méně opatrní. Sdělují a zveřejňují o sobě citlivé informace, bez toho, aby měli ponětí o tom, kdo právě tyto informace vidí. To hraje do karet mnohým útočnickům, kteří zneužívají osobních údajů (Kožíšek, Písecký, 2016, s. 62).

Opakované zraňování – kyberšikana je dlouhodobá záležitost, při které šikanující opakovaně ubližuje své oběti. Ta může být atakům vystavena neustále, a to i v případě, že na ni již agresor neútočí. Znovu a znovu se může vracet k prohlížení a pročitání urážlivých materiálů, čímž dochází k jejímu opětovnému zraňování. Oběť žije v neustálém strachu, kdo daný obsah uvidí. To platí dvojnásob v případě webových stránek, které oběť nemůže sama zrušit nebo vymazat jejich obsah. Písemné útoky mají na oběť daleko horší dopad než slovní, jelikož si je čte neustále dokola, až si pamatuje každé slovo (Vágnerová, 2009, s. 94).

Šíře publika – na internet, webové stránky či sociální sítě má dnes velmi snadný přístup téměř každý. Sledovat kyberšikanu tak může prakticky kdokoli, kdo má připojení k síti. Agresivní, útočný nebo zesměšňující materiál si na internetu bez omezení může stáhnout kdokoli a šířit ho neustále dál. Oběti většinou mají obavy z veřejného ponížení, a tím se stupňuje míra jejich utrpení (Vágnerová, 2009, s. 96).

1.4.7 Formy kyberšikany

Kyberšikanu lze dělit dle mnoha faktorů a její projevy jsou různé. Podle vzoru tradiční šikany můžeme virtuální šikanu dělit na přímou, nepřímou, fyzickou, verbální, neverbální a sociální. Z hlediska povahy útoků a způsobu realizace ji lze dělit na přímou a nepřímou. Nepřímé útoky jsou takové útoky, které způsobují sociální izolaci nebo vyloučení. Oproti tomu o přímém útoku hovoříme, pokud agresor svou oběť prostřednictvím online komunikace napadá, pomlouvá, zesměšňuje, pronásleduje apod. Z hlediska způsobu realizace je přímá kyberšikana prováděna samotným útočníkem. V případě nepřímé šikany si útočník najme jinou osobu, která za něj odvede práci. Verbální šikanou se rozumí zostuzování, pomlouvání, zesměšňování, osočování, ale také vyhrožování nebo vydírání oběti agresorem uskutečněné prostřednictvím online komunikačních programů a aplikací. Jedná se například o Skype nebo Messenger. Další formou je neverbální kyberšikana, do které spadá posílání urážlivých textů, obscénních obrázků či fotografií. O sociální kyberšikaně hovoříme, pokud je uživatel internetu záměrně vylučován ze skupin, chatu a diskuzních fór. Lze sem také řadit zcizení, zneužívání hesel nebo přebírání identity jiného uživatele (Hollá, 2016, s. 24-26).

Černá (2013, s. 23) uvádí následující dělení kyberšikany:

- **fyzická přímá kyberšikana** – do této kategorie spadá například úmyslné ponižování odhalených či nahých fotografií oběti a jejich zveřejňování na internetu,
- **fyzická verbální kyberšikana** – označuje urážlivé, výhružné zprávy, emaily, které jsou adresované oběti,
- **přímá neverbální kyberšikana** – jedná se například o rozesílání výhružných nebo necudných obrázků,
- **nepřímá sociální kyberšikana** – za nepřímou sociální kyberšikanu je považováno takové chování, které někoho vylučuje z online skupin nebo omezuje v jejich používání,
- **nepřímá verbální kyberšikana** – o nepřímé verbální kyberšikaně můžeme hovořit, pokud někdo zveřejní soukromou konverzaci nebo šíří o oběti nepravdivá sdělení na internetu.

1.5 Kybergrooming

Kybergrooming je považován za jeden z nejnebezpečnějších internetových fenoménů, kterým jsou ohroženi především uživatelé dětského věku. Internet je v současnosti jeden

z nejvyužívanějších nástrojů, jenž používají hojně jak děti, tak i dospělí po celém světě. Užívání informačních a komunikačních technologií se stalo všudypřítomné. Slouží nám k vyhledávání informací, ke komunikaci, poskytuje nám zábavu, odpovídá nám na naše otázky, spojuje nás s ostatními a pomáhá nám s nimi udržovat kontakt. Internet nabízí celou řadu výhod, značně nám usnadňuje život, ale zároveň skýtá celou řadu hrozeb, kterým mohou být uživatelé vystaveni (Kopecký, 2010a, s. 3). V souvislosti s masivním využíváním moderních technologií se objevily nové formy kybernetické agrese. Jednou z nich je kybergrooming. V odborných publikacích pojem kybergrooming, též známý jako child grooming či grooming, označuje chování uživatelů internetu tzv. kybergroomerů či predátorů, kteří se snaží navázat důvěrné vztahy se svými oběťmi a následně se s nimi setkat v reálném životě za účelem sexuálního nebo jiného zneužití. Predátoři k vyhledávání svých obětí systematicky využívají informační a komunikační technologie (Smith, 2014, s. 253).

Kybergrooming je označení pro takové chování uživatelů internetu, jejichž cílem je vyvolat v oběti falešnou důvěru a přimět ji k osobnímu setkání. Na schůzce může dojít k sexuálnímu zneužití oběti, fyzickému násilí na oběti, ke zneužití oběti pro dětskou prostituci a podobně (Kopecký, 2010a, s. 3).

Stozkowski a kol. (2013, s. 50) nahlíží na kybergrooming jako na „*psychickou manipulaci realizovanou prostřednictvím internetu, mobilních telefonů a dalších souvisejících technologií, jejímž cílem je vždy osobní schůzka s obětí*“.

Kožíšek a Písecký (2016, s. 72) označují tímto termínem „*chování uživatelů internetu, jehož cílem je pomocí internetových komunikačních prostředků a jiných technologií vyvolat v dospělém/dítěti pocit důvěry a prostřednictvím falešné identity ho zneužít nebo vylákat na schůzku. Za kybergrooming může být považováno také zneužití dětí a mladistvých k jinému účelu, např. ve jménu terorismu*“.

Martínek (2015, s. 175) tímto termínem označuje „*chování agresora, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit je na schůzku v reálném světě, jejímž cílem je oběť pohlavně zneužít*“. Podle něj je kybergrooming jeden z nejtěžších a nejnebezpečnějších kyberútoků. Agresory jsou nejčastěji dospělí jedinci, jejichž cílem je vyvolat v dětech pocit, že jsou milováni a přesvědčit je k osobnímu střetnutí. Oběťmi bývají zpravidla důvěřivá děvčata ve věku od 9. do 14. let. Groomer se svou obětí komunikuje přes internet a její náklonnost si získává i několik měsíců. Pokud se mu to nedaří, využívá nátlaku, vydírání a jiných všemožných způsobů, jak oběť přimět k reálnému shledání.

1.5.1 Etapy kybergroomingu

Kopecký (2015, s. 34-41) popisuje pět základních etap manipulace s obětí: příprava kontaktu, kontakt s obětí, manipulace s obětí, příprava na osobní schůzku a osobní setkání kybergroomera s obětí.

Příprava kontaktu – v první fázi kybergroomingu si pachatel formuje svoji virtuální identitu a buduje si tak příhodné podmínky pro manipulaci se svou obětí. Velmi často útočníci s obětmi komunikují pomocí falešné identity, vystupují pod nepravdivými osobními údaji, jako je jméno, pohlaví, věk nebo fotografie. Kybergroomeré obvykle volí identitu stejného nebo opačného pohlaví, podobného věku, což jim umožňuje snadněji navázat kontakt. Díky své falešné totožnosti následně získávají od důvěřivých obětí nejrůznější fotografie, informace, videa a podobně. Falešnou identitu můžeme dělit na statickou a dynamickou. Pokud má útočník vytvořenou pouze jednu identitu, nazýváme ji statickou. O dynamické identitě hovoříme, jestliže pachatel mění svou totožnost v závislosti na tom, jakou oběť se chystá oslovit. Útočník si účelově mění své přezdívky, věk, pohlaví, osobní a další údaje, aby se dostal oběti co nejbližší. V některých případech kybergroomeré vystupují prostřednictvím jména nějaké firmy, která nabízí svým obětem možnost získání nejrůznějších benefitů, jako je například mobilní telefon nebo počítač zadarmo. Důvěřivé oběti poté s vidinou nového počítače nebo telefonu sdělují útočníkovi své kontaktní údaje, jméno, příjmení či adresu.

Kontaktování obětí – v další fázi navazuje pachatel kontakt s obětí. Svou oběť oslovuje prostřednictvím chatu, diskuzních fór nebo sociálních sítí, které nabízejí možnost vyhledat uživatele například podle věku, pohlaví, regionu nebo sexuální preference. Pachatelé svým obětem lichotí, oceňují jejich humor, zájmy. Tímto způsobem se snaží získat jejich náklonost a dostat je na svou stranu.

Manipulace s obětí – v této etapě útočník využívá nejrůznější manipulativní techniky, tak, aby se mu podařilo svou oběť vylákat na osobní setkání. Mezi manipulativní techniky řadíme techniku zrcadlení (mirroring), techniku získávání osobních údajů o oběti (phishing), techniky vábení a uplácení, metody izolování od okolí apod.

- **Technika zrcadlení** – technika zrcadlení neboli mirroring je jednou z technik, kterou útočník využívá při manipulaci s obětí. Jeho snahou je co nejvíce se přiblížit své oběti, a proto komunikuje stejně jako ona, rozumí jí, napodobuje ji, má stejné zájmy, koníčky, starosti. Pokud má například oběť problémy, pachatel si vymyslí, že má podobné problémy a nabídne ji možnost kdykoliv se mu svěřit. Cílem

útočníka je prolomit ledy, poskytnout pocit přátelství, důvěry tak, aby se oběť nebála komunikace s neznámou osobou a mohl mezi nimi vzniknout vztah.

- **Phishing** – jde o soubor technik zaměřených na získávání citlivých osobních údajů od oběti. Získané údaje poté pachatel využívá při manipulaci s obětí tak, aby ji přiměl k osobní schůzce.
- **Vábění a uplácení oběti** – útočník zahrnuje svou oběť dárky a úplatky, aby s ní navázal co nejužší vztah. Dotyčnému může například dobíjet kredit, kupovat hry nebo oblečení. Zaslání prezentů a pozorností může útočnickovi sloužit jako prostředek, skrze který získá pro něj nezbytné údaje. Může jít o osobní fotografie, jméno a příjmení, telefonní číslo nebo adresu bydliště. Úplatky mají na oběť nesmírný vliv. Je známo několik případů, kdy se oběti nechali opakovaně zneužít za úplatu.
- **Izolace od okolí** – útočník se snaží být pro oběť jediným kamarádem, kterému se svěřuje. Jeho snahou je získat co nejvíce důvěrných informací, které využívá ve svůj prospěch. Oběť posléze citově vydírá, zastrahuje, zakazuje jí sdílet určité informace se svým okolím, pod hrozbou uveřejnění jejich tajemství a důvěrných informací. Ta ze strachu není schopna s útočníkem ukončit vztah, stává se na něm závislá a podřizuje se jeho nárokům a požadavkům.

Příprava osobní schůzky – útočník již získal všechny potřebné informace k realizaci osobní schůzky a uplatňuje nejrůznější manipulativní techniky tak, aby svůj plán dokončil a přesvědčil oběť k setkání. Útočník bývá obvykle dospělého věku, tudíž se nejprve snaží překonat věkový rozdíl, který je mezi ním a obětí. Vymýšlí si nejrůznější historky, například že mu rodiče zabavili počítač, proto si s ním bude dopisovat jeho starší bratr, nebo že ji na osobní schůzce vyzvedne dospělý kamarád či tatínek. Oběť tak postupně přijme fakt, že komunikuje s někým, kdo je starší. Ve skutečnosti je touto osobou vždy útočník, který s obětí manipuluje všemožnými způsoby. Pokud odmítne osobní schůzku, začne s vydíráním a vyhrožováním. Zastrahuje ji, že uveřejní nejrůznější kompromitující materiály. Časté jsou případy, kdy predátor vyhrožuje tím, že zašle například nahé fotografie rodině, kamarádům nebo je vytiskne a rozvěsí po okolí. Mnoho obětí se ze strachu z ponížení před svým okolím raději střetne s pachatelem v reálném životě.

Osobní setkání – je konečná a zároveň jedna z nejrizikovějších etap kybergroomingu. Pachatel může na schůzce dále manipulovat s obětí, sexuálně ji zneužít, fyzicky a sexuálně

ji napadnout nebo se s ní pouze sejít, přesvědčit ji o své „neškodnosti“ a zaútočit na ni až po několika dalších schůzkách (Kopecký, 2010a, s. 4-8, Kopecký, 2015, s. 34-41).

1.5.2 Oběti kybergroomingu

Oběťmi kybergroomingu bývají nejčastěji důvěřivá děvčata ve věku od 9. do 14. let, ale výjimkou nejsou ani chlapci. I ti se stejně jako dívky mohou stát terčem útoku kybergroomera. Oběťmi bývají zpravidla uživatelé internetu, kteří se nudí nebo tráví příliš mnoho svého volného času v online komunikačním prostředí, jako jsou chaty, instant messengery či velmi oblíbené sociální sítě. Pubescenti a adolescenti na internetu vyhledávají kontakty, životní partnery, navazují nová přátelství nebo se seznamují s kamarády, a tak se nezdá stává, že mohou narazit na kybergroomera. Během posledních pár let jsou na sociálních sítích, jako jsou například Facebook nebo Twitter, zaznamenávány stále častěji případy kybergroomingu. Tyto platformy poskytují kybergroomerům díky propracovanému systému virtuálních sociálních vazeb optimální podmínky. V posledních době se na internetu objevuje nový trend, který se dotýká především dívek. Ty na internetu reagují na nabídky kybergroomerů a za úplatu či dárek jim zasílají své intimní fotografie nebo videa (Szołkowski a kol., 2013, s. 51-55, Martinek, 2015, s. 175).

Podle Kopeckého (2010a, s. 4) se oběťmi kybergroomerů nejčastěji stávají:

- jedinci s nízkou úctou vůči sobě samým a ti, kteří trpí nedostatkem sebedůvěry,
- oběti s emocionálními problémy, oběti nacházející se v nepříznivé životní situaci, které potřebují pomocnou ruku,
- oběti naivní a příliš důvěřivé, oběti, jež obtížněji rozpoznávají rizikovou komunikaci a jsou schopné se zapojit do online konverzace s neznámými lidmi,
- dospívající a teenageři.

Je velmi náročné rozpoznat, jestli u dítě, které se stalo obětí kybergroomera, došlo k sexuálnímu zneužití. Tyto děti mají obavy vyhledat pomoc, mají strach z pomsty nebo je pro ně příliš obtížné svěřit se svým problémem druhé osobě. Najdou se ovšem také oběti, které mají strach pachateli ublížit, a proto o zneužití mlčí (Kopecký, 2015, s. 41).

1.5.3 Pachatelé kybergroomingu

Odhalit kybergroomera bývá obtížné, jelikož kybergroomery se stávají jak muži, tak ženy. Jde se tedy o heterogenní skupinu, do níž spadají jedinci s vysokým, ale i nízkým

sociálním statutem. Kybergroomerem může být lékař, učitelka, právník, vrátný, prakticky kdokoli bez ohledu na své postavení a vzdělání (Szołkowski a kol., 2013, s. 52).

Nejen problematice kybergroomingu se u nás věnuje Národní centrum bezpečnějšího internetu. To v roce 2012 vydalo metodický materiál pro pedagogické pracovníky, ve kterém jsou kybergroomeréři rozděleni z hlediska jejich chování a motivace do čtyř následujících typů:

- **Kvazivoyeur** – groomer sleduje svou oběť přes web kameru a nutí ji k nejrůznějším online intimním aktivitám a projevům, které vedou k jeho sexuálnímu uspokojení.
- **Experimentátor** – nejprve se baví, než svou oběť zneužije. Vše si dobře plánuje, je aktivní, nevypočitatelný, mění identitu a postupně zvyšuje své požadavky a návrhy na oběť.
- **Kriminálník** – jedná se o kybergroomera, který se snaží získat oběť pro páchaní trestné činnosti, jako je výroba dětské pornografie nebo prostituce.
- **Duševně nemocný** – jde o typ člověka, který se chová podle akutních popudů a pohnutek. To, jak se chová závisí na typu jeho onemocnění či stupni mentální retardace (Mašková a kol., 2012, s. 6).

Kavalír (2009, s. 22-23) ve své publikaci uvádí následující základní charakteristické rysy kybergroomera. Ten se vyznačuje především:

- mimořádnou trpělivostí,
- se svou obětí udržuje kontakt několik měsíců, klidně i rok, než se odhodlá ji oslovit s nabídkou osobní schůzky v reálném světě,
- je velmi přátelský, nadměrně pracuje na rozvíjení a udržování vzájemného vztahu, který ovšem chce držet v tajnosti,
- slibuje, že tento vztah bude pokračovat i po osobním setkání,
- v konverzaci se často baví o významu skutečné lásky a tématech sexuální povahy,
- požaduje osobní fotografie oběti, vyžaduje sex po internetu s použitím webové kamery apod.

1.6 Online sexuální aktivity v prostředí internetu

Internet může být využíván k různým aktivitám, slouží nám jako zdroj zábavy, relaxace, ale i sebeuspokojení. Na internetu lze vyhledat nejrůznější informace o sexu. Pubescenti

a adolescenti zde mohou narazit na webové stránky se sexuálním obsahem nebo využívat nejrůznější online aplikace, které nabízí možnost diskutovat o nejrůznějších intimních tématech či zprostředkovávat seznámení s online sexuálními partnery. Prostřednictvím internetu můžeme vyhledávat osoby podobné sexuální preference a sdílet s nimi svoje představy. Vše má své výhody, ale i svá negativa. Je zjevné, že prostředí internetu poskytuje podmínky pro zneužití, obchodování se sexem nebo k vyhledání oběti. Dospívající, již jsou uživateli internetu, přicházejí dobrovolně nebo i nedobrovolně s výše uvedenými aspekty do kontaktu. V minulosti museli pubescenti a adolescenti vynaložit značné úsilí, aby získali sexuální a erotické materiály. Dnes jim k tomu postačí pár kliknutí na internetu a rázem se před nimi objeví tisíce stránek se sexuálně explicitním obsahem (Malíková, 2012, s. 137-139). Během posledních pár let se na internetu převážně mezi dospívajícími velmi rychle rozmáhají dva fenomény – kybersex a sexting, kterým se budu blíže věnovat v následujících podkapitolách.

1.6.1 Kybersex

V České republice doposud není problematice kybersexu věnována dostatečná pozornost, přitom se daný fenomén stává stále vyhledávanější formou sexuálního uspokojení. V odborné literatuře se někdy můžeme setkat s označením „cybering“. Za kybersex je považována jakákoliv sexuální aktivita ve virtuálním prostoru, kdy minimálně dva lidé nebo více spolu komunikují přes internet za účelem dosažení sexuálního vzrušení. Mezi charakteristické znaky patří anonymita, snadná dostupnost a notná inspirativnost (Šmolka, 2010, s. 18).

„Kybersex je online komunikace za účelem sexuálního vzrušení. Zahrnuje konverzaci sexuálního charakteru, zaslání vlastních i cizích pornografických materiálů, sexuální sebeuspokojování před webkamerou a sledování tohoto uspokojování“ (Hulanová, In: Krčmářová a kol., 2012, s. 95).

Podobně definuje kybersex Matějková (2009, s. 41). Ta uvádí, že *„kybersex probíhá nejčastěji jako nutkavé chatování na sexuální témata, sdílení sexuálních fantazií, vyměňování si pornografických materiálů nebo masturbace účastníků“*.

Kybersex, stejně jako sex v reálném životě, může být úžasná věc plná potěšení a sebevyjádření. Online sex je stále využívanějším a vyhledávanějším druhem alternativní sexuální zábavy. V dnešní době mnozí lidé prostřednictvím internetu, webové kamery a dalších služeb, jako jsou e-maily, chaty, online diskuzní místnosti, uspokojují svá sexuální přání,

nejtemnější touhy, zapojují se do nejrůznějších sexuálních rolí, akcí nebo praktikují online masturbaci (Musa, 2014, s. 16-17).

1.6.2 Sexting

Lidé si již od pradávna píšou milostné dopisy se sexuálním obsahem. Není tedy divu, že se s rozmachem nových technologií, začala využívat k šíření intimních obsahů nová média, jako je internet nebo mobilní telefon. Termín sexting vznikl spojením anglického „sex“ a „texting“. Zahrnuje šíření intimních, pornografických textů, fotografií a videí prostřednictvím počítačů, chytrých mobilních telefonů či sociálních sítí (Spitzer, 2016, s. 244).

Pojem sexting *„označuje zasílání či sdílení vlastních odhalených fotografií, videozáznamů nebo textů (např. sms, e-mailů) s erotickým a sexuálním podtextem, prostřednictvím moderních komunikačních technologií“* (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 68).

Sextingem se rozumí nejen odesílání, ale také přijímání sexuálně explicitních fotografií, videonahrávek a textů s podporou informačních a komunikačních technologií (Hollá, 2016, s. 43). Sexting rovněž zahrnuje šíření materiálů se sexuálním a erotickým obsahem. Tento materiál mohou dospívající posílat dospělým za určitou odměnu, jako je kupříkladu dobití kreditu. Často bývá součástí partnerských aktivit, výsledkem sázky či hecování mezi kamarády. Problém vzniká ve chvíli, kdy se pořízený záznam dostane na internet nebo do rukou někoho, kdo tyto materiály použije k vydírání nebo jiným nekalým účelům (Krčmářová, In: Bukovská a kol., 2010, s. 21). Uvedenou definici doplňuje Mullerová (2014, s. 107), která označuje pojmem sexting rozesílání textových zpráv, fotografií či videí se sexuálním obsahem. Dle jejího názoru si dospívající mnohdy neuvědomují rizika spojená se šířením a publikováním intimních obsahů. Zejména mobilní telefony, které jsou v současnosti vybaveny fotoaparátem a kamerou, nabízí svým uživatelům možnost zaznamenat jakýkoliv obsah a ten následně stisknutím jednoho tlačítka odeslat. Jakmile je ale jednou obsah vyslán do světa internetu, není cesty zpět a neexistuje způsob, jak ho smazat, získat zpátky ani jak ovlivnit to, komu se dostane do rukou a kým bude šířen dál. O sexting se také jedná, pokud se pachatel mstí, vydírá a vyhrožuje své oběti tím, že uveřejní její intimní fotografie, které od ní v minulosti získal (Velikovská, 2016, s. 118).

Kolouch (2016, s. 313-315) uvádí, že sexuální a erotický materiál může být vytvářen a šířen samotným autorem nebo jinou osobou. V každém případě při zasílání choulostivých fotografií a nahrávek druhé osobě hrozí riziko, že po ukončení komunikace pachatel použije získaný materiál k vyhrožování či vydírání. Pachatel často nutí oběť k tomu, aby mu nadále

posílala další materiály. Ty si často nechává zasílat pro svou vlastní potřebu, k vydírání, udržování vztahu nebo je sdílí na internetu či v komunitách zaměřených na dětskou pornografii. Oběť se na činu podílí, jelikož sama vytvořila takové materiály. Po jejich odeslání nad nimi ztrácí kontrolu a nemůže nijak ovlivnit, komu se dostanou do rukou a kdo se je jednoho dne rozhodně zneužít.

Dospívající obvykle sami dobrovolně pořizují své intimních fotografie a videa. Tento materiál osobně zveřejňují na internetu nebo rozesílají osobám, na které chtějí nějak zapůsobit a vzbudit jejich pozornost. Nejčastěji sexting probíhá mezi vrstevníky. Známé jsou ale i případy zasílání fotografií cizím osobám ze seznamky, chatu nebo za úplatu (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 68). Sexting je dnes vnímám jako součást partnerských a sexuálních vztahů. Pro mnohé jedince sexting představuje určitou formu vzrušení, flirt nebo způsob, jakým se snaží získat upoutat pozornost partnera nebo partnerky (Hollá, 2016, s. 61).

V 2014 roce se na velmi populární sociální síti Facebook objevil nový fenomén zvaný Roztahačky. Bývalí partneři sdíleli na Facebooku obnažené fotografie svých někdejších partnerek, které jim byly zaslány v rámci sextingu. Mezi nejznámější takové facebookové stránky před jejich zablokováním patřily například: Největší roztahačky republiky s 6 381 fanoušky, Pražské roztahačky s 9 656 fanoušky nebo například Pardubické roztahačky, které získaly 4 569 fanoušků (Kolouch, 2016, 315).

Posílání intimních materiálů je nebezpečné, jelikož může dojít k jejich zneužití potenciálním pachatelem. Tím může být kolega z práce, bývalý partner, partnerka nebo někdo známý. Oběť může být útočníkem vydírána, šikanována či ovládána. Navíc pokud dojde k publikování sexuálního nebo erotického obsahu na internetu bývá problém s jeho získáním zpět. Takovýto obsah koluje po internetu i několik let. Mezitím může být stažen prakticky kýmkoliv. Zde hrozí riziko, že daný materiál po letech někdo z okolí oběti objeví a upozorní na něj, čímž může danému jedinci způsobit problémy v rodině, na pracovišti či se může stát terčem útoků kyberšikany nebo obětí sexuálního harašení (Kopecký, 2010a, s. 81-82).

1.6.2.1 Typy sextingu

Podle Hollé (2016, s. 49-50) sexting provozuje převážná část dospívajících. Tento fenomén člení na dobrovolný a nedobrovolný. Dobrovolný sextingem zahrnuje takové sexuální aktivity na internetu, které jsou realizované ze své vlastní vůle a jejichž cílem je uspokojit svoji sexuální zvědavost nebo přilákat pozornost druhých. Opakem dobrovolného sextingu je sexting

nedobrovolný neboli vynucený. Může mít podobu sexuálního obtěžování. Autorka dělí dobrovolný a nedobrovolný sexting do čtyř následujících podtypů:

- **Konsensuální sexting** – tímto termínem je označována tvorba erotických a sexuálních materiálů v partnerském nebo romantickém vztahu mezi dospívajícími či dospělými. Je dobrovolný a lze ho považovat za normální, jelikož dospívající rádi experimentují, objevují své možnosti, limity a sexuální identitu prostřednictvím médií. Konsensuální sexting je rovněž nedílnou součástí vztahů probíhajících jak v reálném, tak i virtuálním světě.
- **Sexting ve formě touhy po pozornosti** – převážně dospívající se snaží upoutat pozornost druhých, vytvářením a následným posíláním sexuálních a intimních fotografií. I zde hrozí riziko, že inkriminovaný materiál získají další osoby, které budou obdrženy obsah rozšiřovat dál.
- **Nátlakový sexting** – jedná se o sexting nedobrovolný, který může zahrnovat prvky obtěžování nebo nátlaku. Příkladem je, pokud obtěžující nutí svou oběť, aby mu poslala intimní materiály. Získaný materiál následně použije pro vlastní sexuální uspokojení či ho publikuje dále mezi ostatní.
- **Přitěžující sexting** – konsensuální sexting se může postupem času změnit v nátlakový až deviantní. V této fázi dochází například k šíření soukromých zpráv s erotickým a sexuálním obsahem, šikaně, vydírání, vyloučení ze školy apod. Tento typ sextingu velmi úzce souvisí s kyberšikanou a online rizikovým chováním (Hollá, 2016, s. 50).

1.6.2.2 Rizika sextingu

Děti mají přirozenou potřebu zapadnout do kolektivu a vyrovnat se svým spolužákům a kamarádům. Zapadnout je obzvlášť důležité pro dospívající. Ti dnes mnohdy bojují s vyčleněním z kolektivu nebo čelí posměchům z důvodu absence nejnovějšího mobilního telefonu, značkového oblečení nebo například tabletu. Proto se dospívajícím nelze divit, že hledají způsoby, jak tyto nedostatky kompenzovat, a tím se zbavit opovržení ostatních. A pokud nemůže pomoci rodina nebo blízcí známí, mohou pubescenti a adolescenti velmi snadno podlehnout pokušení, manipulaci a slibům útočníků, kteří jim za pár odhalených fotografií naslibují nejrůznější dárky (Kopecký, 2015, s. 110). Sexting bývá považován za jedno z nejrizikovějších chování v prostředí internetu. Některé případy sextingu mohou skončit až sebevraždou. Rizikovost sextingu spočívá především v tom, že jakmile jednou odešleme z našeho zařízení někomu citlivé zprávy nebo intimní fotografie, ztrácíme okamžitě kontrolu nad tím, ke komu se tyto materiály dostanou. Dané materiály nejdu prakticky smazat a mohou

se během několika hodin rozšířit po celém světě. Takový materiál může být posléze použit proti samotnému autorovi. Pachatelé mohou své oběti vydírat zveřejněním a manipulovat s nimi. Provozování sextingu s nezletilými je zvláště závažný trestný čin, který je v mnoha případech posuzován jako šíření dětské pornografie (Kožíšek, Písecký, 2016, s. 83).

1.6.3 Dětská pornografie

Dospívající rádi experimentují, objevují a navštěvují nejrůznější stránky se sexuální tematikou. Pornografické materiály jsou dnes na internetu běžně dostupné. Stačí k tomu pár kliknutí. Zvláště závažným trestným činem je pořizování, sledování, publikování a šíření dětské pornografie. Zásadní rozdíl oproti minulosti nastal v tom, že v posledních letech se samotné děti a dospívající stali producenty daných materiálů. Po celém světě jsou známy případy, kdy skupinky dětí v adolescentním věku publikovaly své osobní erotické fotografie za účelem zábavy nebo zisku (Karásková-Ulbertová, In: Krčmářová a kol., 2012, s. 55). Hulanová (2012, s. 35-67) ve své publikaci uvádí, že výroba a distribuce takových materiálů je díky moderním technologiím velmi snadná. Uživatelé internetu si mohou dokonce objednat online show, při které dochází ke zneužití dítěte. Dopady jsou přitom fatální. Jak již bylo zmíněno, co se jednou ocitne na síti, zde již zůstane. Kdokoliv si tento obsah může stáhnout a šířit ho dál. Dítě se tak stává obětí pokaždé, kdykoliv si někdo prohlíží dané materiály.

1.6.4 Typologie uživatelů internetu pro sexuální účely

V roce 1999 Cooper, Putman, Planchon a Boies provedli rozsáhlou studii. Na základě získaných výsledků rozdělili uživatele internetu, kteří využívají toto médium pro sexuální účely, podle jejich chování na:

- **Rekreační uživatelé** – sexuální a erotické materiály na internetu vyhledávají spíše pro zábavu, pobavení nebo ze zvědavosti. Obvykle nemají žádné potíže s online sexualitou.
- **Rizikovní uživatelé** – u těchto osob v důsledku snadné dostupnosti internetu došlo k rozvinutí problémům spojených online sexualitou. Může se u nich rozvinout například online sexuální kompulzivní poruchy.
- **Sexuálně kompulzivní uživatelé** – tito lidé mají sklony k patologickému sexuálnímu vyjadřování. Informační a komunikační technologie jim poskytují prostor pro jejich sexuální aktivity (cit. podle Divínová, 2005, s. 98).

1.7 Rizikové chování na sociálních sítích

Sociální sítě jsou v současné době stále více vyhledávanou a oblíbenou službou. Domnívám se, že je tomu tak proto, že prostřednictvím sociálních sítích můžeme komunikovat a sdílet o sobě libovolné informace prakticky s kýmkoliv, i když se právě nachází na druhém konci světa. Přes sociální sítě můžeme získávat kontakty, vyhledávat uživatele stejných zájmů, navazovat nová přátelství, která se mohou přenést do reálného světa, a tak není divu, že daných služeb využívají děti a dospívající.

Sociální sítě jsou služby, které umožňují uživatelům komunikovat, navazovat vztahy, sdílet data, informace a provádět další aktivity. Jednou z nejvýznamnějších a zřejmě nejznámějších sociálních sítí je Facebook, která je využívána od roku 2004 a oblíbenosti a popularitě se mezi svými uživateli těší dodnes. V současné době existuje mnoho dalších sociálních sítí, jedná se například o Youtube, Skype, Instagram, Google+, Badoo, Messenger, Snapchat a další (Kolouch, 2016, s. 151). Podle odbornice na danou problematiku Yaldy T. Uhls (2018, s. 132) mají sociální sítě značný vliv na chování dospívajících. Dospívající mají tendence se vzájemně ovlivňovat, působit na sebe a podléhat vlivu svých vrstevníků. Často napodobují a snaží se vyrovnat svým přátelům na sociálních sítích, což může mít vliv na jejich sebeúctu a životní pohodu.

Sociální sítě nabízí jistě nespočet výhod, jako je poznávání nových lidí, zábava, ale mají i svá negativa. Dané služby poskytují vhodné podmínky, jak anonymně a rychle realizovat kyberšikanu, sexuální útoky na děti, kyberstalking či kybergrooming. Tomu napomáhají dokonce samotní uživatelé, a to tím, že zde o sobě zveřejňují a šíří citlivé informace, osobní údaje, které mohou pachatelé snadno zneužít (Kopecký, 2015, s. 47). Jelikož je většina sociálních sítí veřejných, přístup k osobním údajům tak získává kdokoliv. Uživatelé sociálních sítí o sobě sdílí natolik osobní a citlivé informace, které umožňují daného člověka velmi snadno identifikovat. Převážně děti a dospívající si neuvědomují, jak je důležité si chránit své soukromí a osobní údaje, aby nedošlo k jejich zneužití (Kopecký, 2015, s. 48). Zveřejňování osobních informací na sociálních sítích může mít nepředvídatelné a dlouhotrvající následky. Dospívající dnes na internetu sdílí osobní fotografie, místo aktuálního pobytu, adresu bydliště, email nebo telefonní číslo. Sdílení fotografií je zvláště nebezpečné hlavně proto, že je mohou identifikovat stalkeri a pedofilové. V online prostředí dochází často ke krádeži identity. Útočníci se vydávají za někoho jiného, aby například poškodili reputaci své oběti. K tomu jim obvykle stačí pouze jméno oběti. Následně svým oběťm zakládají falešné profily, kde uvádí nepravdivé a zničující

informace o člověku, který se stal terčem jejich útoku (McCarthy, Weldon-Siviy, 2013, s. 118-211).

1.7.1 Internetové výzvy

Během posledních několika let se na sociálních sítích objevuje nový fenomén známý pod označením „challenge“ neboli výzva. Děti, dospívající, ale dokonce i dospělí se snaží plnit určité úkoly, během kterých se natáčí kamerou a pořízená videa následně zveřejňují na internetu. Bezmyšlenkovitě se zapojují do výzev, aby se zviditelnili, udělali dojem na druhé nebo získali co nejvyšší sledovanost a obdiv druhých. Domnívám se, že některé výzvy mohou být prospěšné, například ty, které motivují děti a dospívající k pohybu, jiné mohou být velmi nebezpečné. Mezi velmi nebezpečné výzvy patří Punch4punch. Dva soupeři si dávají údery v oblasti horní části těla pomocí jedné ruky, až do té doby, než to jeden z nich vzdá nebo upadne do bezvědomí. Aktéři si mohou způsobit vzájemně vážná poranění a mít trvalé následky (Hayman, Coleman, 2016, s. 44).

Mezi další oblíbenou, ale velmi nebezpečnou výzvu, která se objevila na sociálních sítích Facebook a Twitter začátkem roku 2014, patří Nekominate. Úkolem hry je vypít před kamerou co nejvíce tvrdých alkoholických nápojů, video následně zveřejnit na internetu a nominovat další osoby, které musí udělat totéž (Deberque, Harrison, 2015, s. 42).

Ač to na první pohled možná tak nevypadá, velmi nebezpečná je i Cinnamon Challenge neboli Skořicová výzva. Zúčastnění mají za úkol polknout lžičku skořice bez toho, aniž by se napili vody. I přes to, že tato výzva nevypadá nebezpečně, může způsobit vážné zdravotní problémy i smrt. Lidské tělo totiž není schopné trávit skořicí bez vody. Drobné částice mohou zablokovat dýchací cesty nebo se dostat do plic a způsobit jejich kolaps (Thacker, 2012, s. 185-186).

Salt and Ice Challenge sice nepatří mezi životu ohrožující výzvy, ale může zapříčinit vážné omrzliny, puchýře a popáleniny. Úkolem je si na část těla nasypat sůl a na ni přiložit led. Voda a sůl spolu začnou reagovat a způsobí vážná poranění kůže (Paller, Mancini, 2016, s. 598).

Děti i dospívající jsou schopni udělat cokoliv proto, aby svými videi na internetu ohromili ostatní a získali co největší sledovanost. Důkazem toho je i tak zvaná Choking challenge. Výzva, která si ve Spojených státech do roku 2007 vyžádala nejméně 82 životů,

probíhá tak, že se její účastníci buď sami nebo vzájemně škrťí pomocí provazu až do doby, dokud neupadnou do bezvědomí (Bartol, 2012, s. 86).

Nebezpečné online výzvy se šíří v prostředí internetu jako nebezpečná nákaza. Natáčení a zveřejňování nejrůznějších bizarních výzev mezi dospívajícími je velmi oblíbené. V minulosti bylo například populární natáčení a následné zveřejňování videozáznamů na internetu, při kterých si dospívající olizovali oční bulvy nebo vdechovali nosem latexový kondom a následně ho vytahovali dutinou ústní (Pilný, Kučerová, 2014, 193).

V létě roku 2018 se mezi dospívajícími začala šířit výzva nesoucí název Kiki challenge. Do této výzvy se zapojili nejen dospívající z celého světa, ale také z České republiky. Kiki Challenge, známá také jako Challenge In My Feelings, je výzva, která zahrnuje vyskočení z rozjetého automobilu a tančení podél něho na známý hit populárního zpěváka Drake nesoucí název In My Feelings, zatímco auto pokračuje ve své jízdě dál. Celé šílenství odstartovalo, když známý internetový komik Shiggy zveřejnil video na Instagramu o tom, jak tancuje právě na tuto píseň. Ihned se do této výzvy zapojilo tisíce lidí po celém světě. Celé vystoupení si aktéři natáčejí a záběry následně publikují na sociálních sítích a různých webových stránkách. Některá videa zveřejněná na internetu zachycují, jak tanečníci při natáčení narazili do sloupů, spadli do výmolu nebo při vystupování z auta upadli na zem (Lyons, 2018). Uživatel Rex Videos (2018) na svém Youtube kanále zveřejnil video, které obsahuje několik záběrů účastníků této výzvy. Hned první záběr zachycuje velmi mladou řidičku, která opustila svůj rozjetý automobil, aby se mohla zapojit do výzvy. Svůj manévr ovšem nezvládla a z auta vypadla. V tom samém videu je také natočen mladík, který je zasažen automobilem během svého tance. Celé video poukazuje na to, čeho všeho jsou schopni se dospívající a mladí lidé zúčastnit, jen aby získali obdiv, sledovanost a stali se pro ostatní zajímavými.

Další velmi nebezpečnou výzvou je Modrá velryba, též známá pod anglickým označením Blue Whale Challenge. Modrá velryba je výzva kolující na internetu a sociálních sítích, do které se zapojili dospívající a mladí lidé po celém světě. Hráčům, kteří se účastní této výzvy, jsou po dobu 50 dnů zadávány nejrůznější nebezpečné úkoly, jako je sebepoškozování nebo účast na nebezpečných akcích, které musí splnit. Chce-li hráč vyhrát, musí padesátý den od zapojení do hry spáchat sebevraždu. Tato hra si již vyžádala několik životů. Několik případů, kdy hráči spáchali sebevraždu právě proto, že se zapojili do této hry, se odehrálo například v Indii nebo Rusku (Mullin, 2018).

1.7.2 Prankování

Během posledních pár let se na sociálních sítích objevuje nový fenomén zvaný prankování. Tímto termínem se označuje šprým, žert či vtip. Jedná se o nějakou fiktivní situaci, defacto past na oběť, při které je její chování natáčeno mobilním telefonem. Pořízený videozáznam je posléze publikován na internetu. Obětí pranku se může stát kdokoliv, kamarádi, učitelé, jednotlivci i skupiny. Účelem je hlavně zábava, ale každá legrace má své hranice. Pranky, zvláště ty, které byly publikovány bez svolení aktérů, lze považovat za formu kyberšikany. Ve školním kolektivu se často setkáváme se situací, kdy žáci natočí reakci učitele na nějakou zesměšňující situaci a natočené video sdílí pro pobavení dalších uživatelů na internetu (Szotkowski, Kopecký, 2018, s. 35).

Ačkoliv mnohé pranky vypadají na první pohled nevinně a neškodně, mohou oběť vážně poznamenat. Pachatelé online zla obvykle své zřetelně otřesné chování hájí tím, že to dělají pouze pro pobavení sebe a ostatních. Sami sebe se snaží oklamat tím, že jsou zábavní, kreativní a zajímaví. Motivací k takovému chování je získávání odběratelů, popřípadě popularity či peněz z reklam. Podle studií provedených agenturou Tubular Labs se jenom během roku 2016 na sociální síti YouTube objevilo zhruba dva a půl milionů žertovných videoklipů. Někteří autoři pranků neznají své hranice. Příkladem je Roman Atwood. Ten veřejně publikoval na internetu bizarní video, ve které svou manželku napálil tím, že přímo před ní předstíral vraždu jejich syna, a to za účelem získání sledovanosti. V online prostředí lze vyhledat také nejrůznější násilná žertovná videa. Tímto druhem zábavy se baví většinou dospívající. Svě oběti napadají, ponižují, znehodnocují, zatímco komplic zaznamenává útok na mobilní telefon. Útočníci jsou často povzbuzováni publikem a své chování ospravedlňují tím, že se jedná pouze o nevinný žert. Pořízené soubory poté sdílí převážně na sociálních sítích. Incidentsy bývají často velmi násilné a jsou zaznamenány případy, kdy agresori své oběti způsobili smrtelná zranění (Cocking, Hoven, 2018, s. 35-37).

Dospívající často zachází za hranice slušného chování, aby získali sledovanost či jinou protihodnotu. Důkazem toho je šprýmování ze strany žáků, kterému se nevyhnuli ani čeští učitelé základních a středních škol. V roce 2015 vyhlásilo Fajn Rádio soutěž o lyžařský výcvik v hodnotě tři čtvrtě milionu korun českých. Vyhrát měla ta škola, jejíž žáci natočí nejlepší prank na svého učitele a video publikují na YouTube nebo Facebooku. Leč většina pranků byla neškodných a zábavných, našla se i taková videa, ve kterých žáci posunuli zásadním způsobem hranice humoru. Jednalo se například o video, kdy učitelka jde po chodbě a vidí na zemi v kaluži krve ležet dítě, kterému trčí nůž ze zad. Učitelka v šoku okamžitě běží k dítěti, kdy

v tom se na ní vyřítí žák převlečený za klauna s motorovou pilou. Učitelka začne prchat, načež ji žáci zastaví a křičí na ni, že jde o vtip (Sztokowski, Kopecký, 2018, s. 35-36).

2 PRAKICKÁ ČÁST

Praktická část práce navazuje na teoretickou část práce a je založena na samotném výzkumném šetření. Šetření bylo provedeno mezi žáky z vybraných základních a středních škol. K získání potřebných údajů ke zpracování teoretické části práce jsem použila kvantitativní výzkumnou metodu. Nástrojem sběru dat byl nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce. Tato část práce zahrnuje vymezení výzkumného problému a cíle výzkumného šetření, formulaci hypotéz, metodu sběru dat, výběr výzkumného souboru, časový harmonogram a realizaci výzkumu, analýzu a prezentaci získaných výsledků, verifikaci hypotéz, interpretaci získaných výsledků, závěr výzkumu a diskuzi.

2.1 Výzkumný problém

Stanovila jsem si jednu hlavní výzkumnou otázku, která zní následovně: Jaké jsou osobní zkušenosti respondentů s rizikovým chováním v prostředí internetu? Na základě této hlavní výzkumné otázky jsem vytvořila další výzkumné otázky:

1. Kdo se stává častěji obětí kyberšikany – dívky nebo chlapci?
2. Kdo častěji komunikuje na internetu s neznámými lidmi – dívky nebo chlapci?
3. Kdo je ochotnější se osobně setkat s neznámou osobou z internetu – dívky nebo chlapci?
4. Jaké jsou zkušenosti respondentů s odesíláním intimních fotografií?
5. Kdo se zapojuje častěji do online výzev – dívky nebo chlapci?
6. Kdo častěji napadl někoho přes internet – pubescenti nebo adolescenti?
7. Kdo častěji zveřejnil fotografii, video či jiný obsah s úmyslem někomu ublížit – pubescenti nebo adolescenti?

2.1.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumného šetření je nahlédnout do problematiky rizikového chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu a zmapovat výskyt rizikového chování u dané skupiny. Kladu si za cíl zjistit, kolik respondentů se ve virtuálním prostředí chová rizikově, jaké osobní údaje o sobě sdílí, jaké mají zkušenosti s kyberšikanou, posíláním vlastních intimních fotografií a komunikací s neznámou osobou na internetu.

2.2 Formulace hypotéz

H1: Dívky se v porovnání s chlapci častěji staly obětí šikany na internetu.

Domnívám se, že dívky se častěji stávají obětí šikany na internetu, a to na základě osobního pozorování, kdy jsem se několikrát setkala se situací, kdy dívka byla ve virtuálním prostředí

zesměšňována zejména pro svůj vzhled nebo kdy si mezi sebou dvě dívky vzájemně vyřizovaly své účty.

H2: Dívky v porovnání s chlapci častěji komunikují na internetu s neznámými lidmi.

Domnívám se, že dívky na internetu komunikují častěji s cizími lidmi než chlapci. Soudím tak proto, že dívky obecně bývají komunikativnější. Je ovšem nutno si uvědomit, že ne každá komunikace s neznámými lidmi je nebezpečná.

H3: Dívky v porovnání s chlapci jsou ochotnější se osobně setkat s neznámou osobou z internetu.

Domnívám se, že dívky se v porovnání s chlapci častěji dostanou do situace, kdy jim bude druhým pohlavím navrženo osobní setkání. Tudíž se dá předpokládat, že některé z dívek tuto nabídku přijmou.

H4: Dívky v porovnání s chlapci častěji někomu odeslaly svou intimní fotografii.

Myslím si, že dívky častěji nejen pořizují, ale i odesílají sexuálně laděné fotografie. Domnívám se, že tyto fotografie následně zasílají chlapcům, aby na ně udělaly dojem.

H5: Chlapci v porovnání s děvčaty častěji uvádí, že se zapojili do internetových výzev.

Chlapci v porovnání s dívkami jsou obvykle odvážnější, soutěživější, agresivnější, rádi překonávají nejrůznější překážky a čelí nebezpečí. Z tohoto důvodu soudím, že se častěji budou zapojovat do internetových výzev než děvčata.

H6: Adolescenti v porovnání s pubescenty častěji zveřejnili fotku, video nebo jiný obsah s cílem někomu ublížit či ho zesměšnit.

Domnívám se, že adolescenti v porovnání s pubescenty častěji zveřejňují na internetu fotografie, videa či jiné materiály s úmyslem někoho zesměšnit. Usuzuji tak na základě osobního pozorování, kdy jsem se především na sociálních sítích setkala se situací, kdy adolescenti zveřejňovali audiovizuální obsah s cílem někoho zesměšnit.

H7: Adolescenti v porovnání s pubescenty častěji někoho napadli přes internet.

Internet poskytuje možnost, jak snadno někomu ublížit. Myslím si, že adolescenti častěji napadli někoho přes internet proto, že jsou starší, mají více zkušeností s tímto médiem, tudíž se častěji dostali do situace, kdy zde někoho napadli.

2.3 Metoda sběru dat

Pro získání potřebných výsledků jsem si zvolila kvantitativní výzkumnou metodu. Nástrojem sběru dat je dotazník vlastní konstrukce. Cílem šetření je zmapovat problematiku rizikového chování u pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Cílovou skupinu tvoří pubescenti a adolescenti z vybraných základních a středních škol. Věkové kritérium respondentů je 11 až 22 let. Samotný dotazník se skládá z dvaceti pěti otázek. Položky v dotazníku jsou uzavřené, avšak u mnoha otázek mají respondenti možnost se vyjádřit volně. Dotazník obsahuje otázky faktografické, otázky zaměřené na zjišťování názorů, postojů, chování ve virtuálním prostředí, ale i otázky mapující zkušenosti respondentů s rizikovým chováním v prostředí internetu.

2.4 Výzkumný soubor

Do výzkumného šetření se zapojili pubescenti a adolescenti z následujících základních a středních škol: Základní škola Sloupnice, Základní škola Vysoké Mýto Jiráskova, Střední škola obchodní a služeb SČMSD Polička a Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Rychnov nad Kněžnou. Všechny uvedené školy jsem vybrala záměrně, jelikož se nachází na území Pardubického kraje, tudíž jsou pro mě relativně dobře časově dostupné. Výzkumného šetření se účastnili pubescenti a adolescenti ve věku od 11. do 21. let.

2.5 Časový harmonogram a realizace výzkumu

Výzkumné šetření probíhalo od prosince 2018 do ledna 2019. Dotazníky byly respondentům předány v tištěné podobě. Do základních škol jsem dotazníky zanesla osobně, v případě středních škol jsem poprosila své příbuzné a známe – studenty, kteří dané školy navštěvují, aby dotazníky předali k vyplnění svým spolužákům. Následně jsem navrácené dotazníky zkontrolovala a vyřadila chybně vyplněné dotazníky. Jednalo se celkem o 11 nesprávně vyplněných dotazníků, kdy respondenti buď zapomněli odpovědět na otázku, nebo vybrali více odpovědí, než bylo stanoveno v zadání. Správně vyplnilo dotazník 304 pubescentů a adolescentů.

2.6 Analýza a prezentace dat

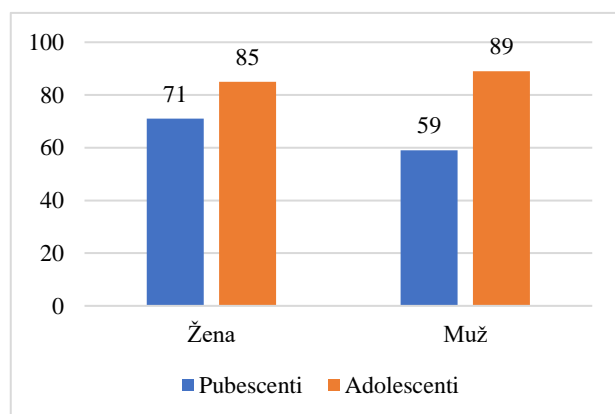
V následující podkapitole práce prezentuji jednotlivé položky dotazníku a vyhodnocuji odpovědi respondentů. Výsledky, získané pomocí výzkumného šetření provedeného mezi pubescenty a adolescenty z vybraných základních a středních škol, jsem pro lepší přehlednost zaznamenala do tabulek. V tabulkách je zaznamenán celkový počet odpovědí všech

respondentů, ale i celkový počet odpovědí pubescentů a adolescentů. Následně jsem data zpracovala do sloupcových grafů, které jsem doplnila vlastním komentářem.

1) Pohlaví

Tabulka č. 1 – Pohlaví

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Žena	156	51,32 %	71	23,36 %	85	27,96 %
Muž	148	48,68 %	59	19,41 %	89	29,28 %

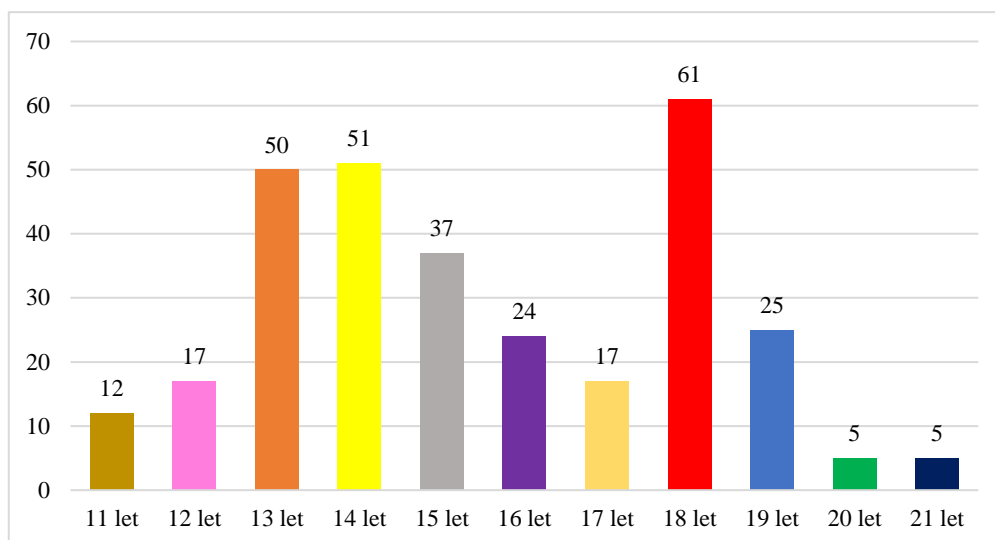
Graf č. 1 – Pohlaví

První položka dotazníku zjišťovala pohlaví respondentů. Celkový počet čítal 304 (100 %) žáků z vybraných základních a středních škol. Poměr mezi oběma pohlavími byl téměř vyrovnaný, jelikož dotazník vyplnilo 156 (51,32 %) dívek a 148 (48,68 %) chlapců. Z toho se šetření účastnilo 130 (42,77 %) pubescentů (71; 54,62 % žen a 59; 45,38 % mužů) a 174 (57,24 %) adolescentů (85; 48,85 % žen a 89; 51,15 % mužů).

2) Věk

Tabulka č. 2 – Věk

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
11 let	12	3,95 %	12	9,23 %	0	0 %
12 let	17	5,59 %	17	13,08 %	0	0 %
13 let	50	16,45 %	50	38,46 %	0	0 %
14 let	51	16,78 %	51	39,23 %	0	0 %
15 let	37	12,17 %	0	0 %	37	21,26 %
16 let	24	7,89 %	0	0 %	24	13,79 %
17 let	17	5,59 %	0	0 %	17	9,77 %
18 let	61	20,07 %	0	0 %	61	35,06 %
19 let	25	8,22 %	0	0 %	25	14,37 %
20 let	5	1,64 %	0	0 %	5	2,87 %
21 let	5	1,64 %	0	0 %	5	2,87 %

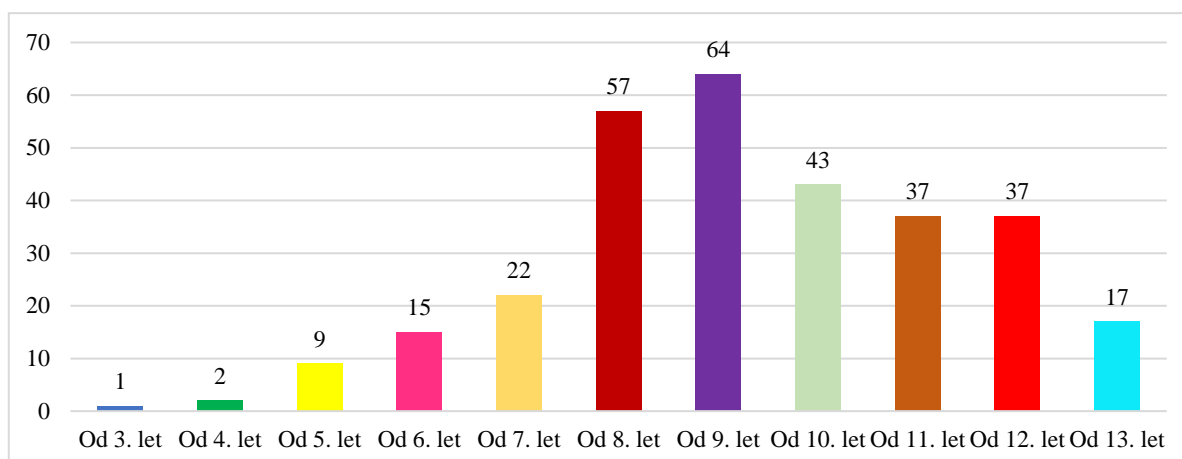
Graf č. 2 – Věk

Druhá položka dotazníku zjišťovala věk respondentů. Do výzkumného šetření se mohli na základě předem stanoveného kritéria zapojit pouze pubescenti a adolescenti, tedy respondenti ve věku od 11. do 22. let. Jak je patrné z grafu č. 2, nejpočetnější skupinu tvořili respondenti ve věku 18. let, dále pak ve věku 13. a 14. let. Naopak nejmenší skupinu reprezentovali dotazovaní ve věku 20. a 21. let.

3) Od kolika let přibližně používáš internet?

Tabulka č. 3 – Věk začátku používání internetu

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Od 3. let	1	0,33 %	1	100 %	0	0 %
Od 4. let	2	0,66 %	2	100 %	0	0 %
Od 5. let	9	2,96 %	5	55,56 %	4	44,44 %
Od 6. let	15	4,93 %	11	73,33 %	4	26,67 %
Od 7. let	22	7,24 %	11	50 %	11	50 %
Od 8. let	57	18,75 %	32	56,14 %	25	43,86 %
Od 9. let	64	21,05 %	32	50 %	32	50 %
Od 10. let	43	14,14 %	18	41,86 %	25	58,14 %
Od 11. let	37	12,17 %	11	29,73 %	26	70,27 %
Od 12. let	37	12,17 %	6	16,67 %	31	83,78 %
Od 13. let	17	5,59 %	1	5,88 %	16	94,12 %

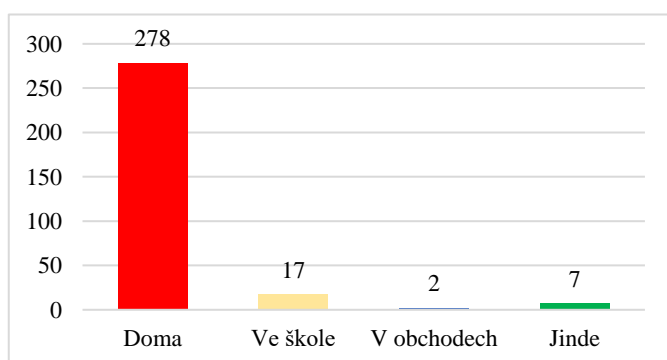
Graf č. 3 – Věk začátku používání internetu

Daná otázka zjišťovala přibližný věk respondentů, ve kterém začali používat internet. Uváděný fyzický věk respondentů byl v rozmezí od 11. do 21. let. Věk, od kterého dotazovaní používají internet, se pohyboval v rozmezí od 3. do 13. let. Jak je vidět na grafu č. 3, nejčastěji respondenti uváděli, že internet používají od 9. let. Tuto odpověď z celkového počtu uvedlo 64 (21,05 %) respondentů.

4) Kde se nejčastěji připojuješ na internet?

Tabulka č. 4 – Místo připojení na internet

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Doma	278	91,45 %	119	42,81 %	159	57,19 %
Ve škole	17	5,59 %	9	52,94 %	8	47,06 %
V obchodech	2	0,66 %	0	0 %	2	100 %
Jinde	7	2,30 %	2	28,57 %	5	71,43 %

Graf č. 4 – Místo připojení na internet

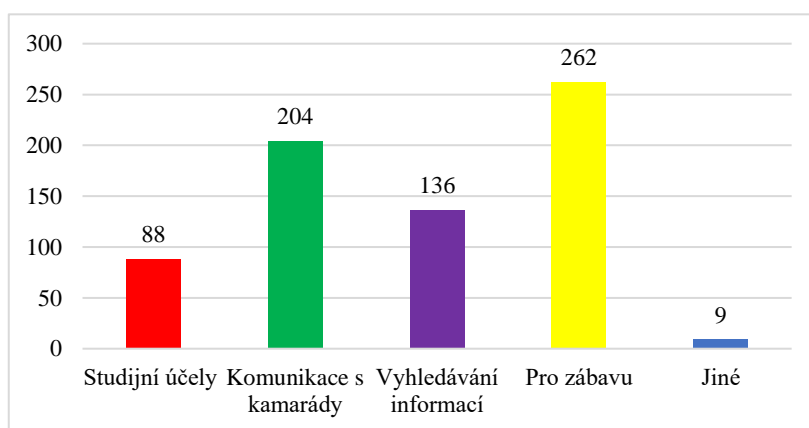
Tato otázka zjišťovala místo, kde se respondenti nejčastěji připojují k internetu. Jak je vidět z grafu č. 4, nejčastěji se dotazovaní připojují doma. Činí tak 278 (91,45 %) respondentů. Dále pak 17 (5,59 %) dotazovaných uvedlo, že se nejčastěji připojují ve škole a pouze 2 (0,66 %) respondenti vybrali odpověď „v obchodech“. Dohromady 7 (2,30 %) žáků

uvedlo jiné místo připojení. Ti povětšinou odpověděli, že se připojují k internetu nejčastěji u svých prarodičů, na internátu, ve fitness centru či u svých kamarádů.

5) K čemu nejčastěji používáš internet?

Tabulka č. 5 – Nejčastější používání internetu

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Studijní účely	88	28,95 %	31	35,23 %	57	64,77 %
Komunikace s kamarády	204	67,11 %	86	42,16 %	118	57,84 %
Vyhledávání informací	136	44,74 %	60	44,12 %	76	55,88 %
Pro zábavu	262	86,18 %	118	45,04 %	144	54,96 %
Jiné	9	2,96 %	5	55,56 %	4	44,44 %

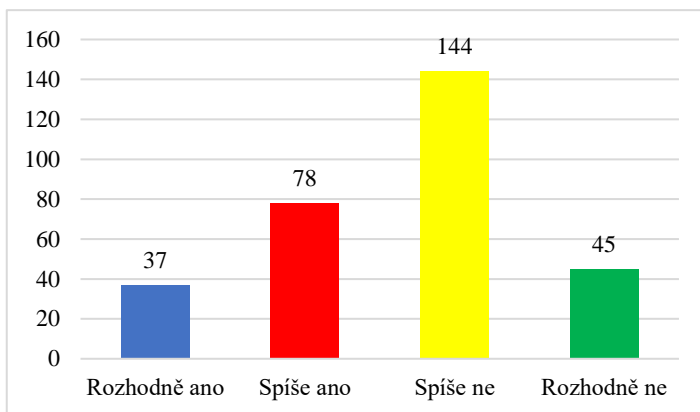
Graf č. 5 – Nejčastější používání internetu

Cílem dané otázky bylo zjistit, k jakým účelům nejčastěji respondenti používají internet. Dotazovaní v dané otázce mohli vybrat nanejvýš tři odpovědi. Jak se dalo předpokládat, pubescenti a adolescenti internet nejčastěji využívají pro zábavu. Tuto odpověď uvedlo 262 (86,18 %) dotazovaných. Komunikaci s kamarády uvedlo 204 (67,11 %) respondentů a vyhledávání informací vybralo 136 (44,74 %) žáků. Ke studijním účelům využívá internet 88 (28,95 %) dotazovaných. Pouze 9 (2,96 %) respondentů se vyjádřilo volně. Ti uvedli, že internet nejčastěji využívají ke sledování filmů nebo k poslechu hudby.

6) Zanedbáváš kvůli trávení času na internetu své školní, domácí či jiné povinnosti?

Tabulka č. 6 – Zanedbávání povinností

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Rozhodně ano	37	12,17 %	6	16,22 %	31	83,78 %
Spíše ano	78	25,66 %	36	46,15 %	42	53,85 %
Spíše ne	144	47,37 %	65	45,14 %	79	54,86 %
Rozhodně ne	45	14,80 %	23	51,11 %	22	48,89 %

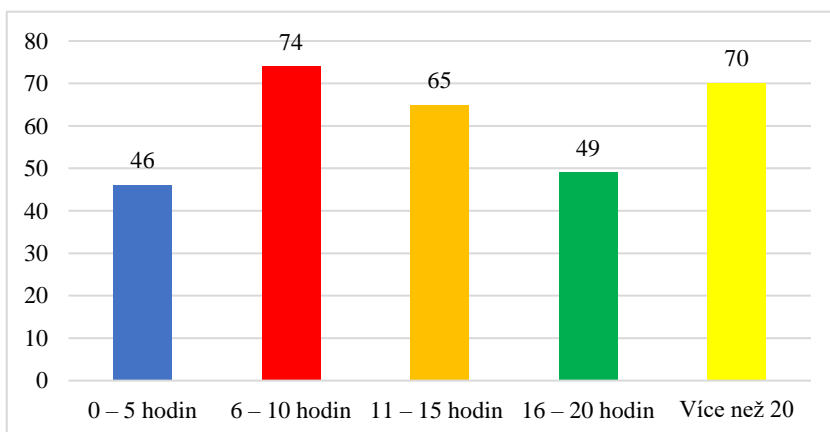
Graf č. 6 – Zanedbávání povinností

Dnešní děti tráví stále více času na internetu, proto mě zajímalo, zda kvůli trávení času na internetu zanedbávají své školní, domácí či jiné povinnosti. Více než polovina pubescentů a adolescentů se domnívá, že své povinnosti zanedbávají kvůli tomu, aby mohli trávit čas na internetu. Odpověď „spíše ne“ uvedlo 144 (47,37 %) žáků a odpověď „rozhodně ne“ zadrželo 45 (14,80 %) dotazovaných. Své povinnosti zanedbává přibližně třetina žáků. Na danou otázku odpovědělo „rozhodně ano“ 37 (12,17 %) dotazovaných a 78 (25,66 %) vybralo odpověď „spíše ano“.

7) Kolik hodin přibližně trávíš za týden na internetu?

Tabulka č. 7 – Počet hodin strávených na internetu za týden

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0 – 5 hodin	46	15,13 %	29	63,04 %	17	36,96 %
6 – 10 hodin	74	24,34 %	28	37,84 %	46	62,16 %
11 – 15 hodin	65	21,38 %	30	46,15 %	35	53,85 %
16 – 20 hodin	49	16,12 %	19	38,78 %	30	61,22 %
Více než 20	70	23,03 %	24	34,29 %	46	65,71 %

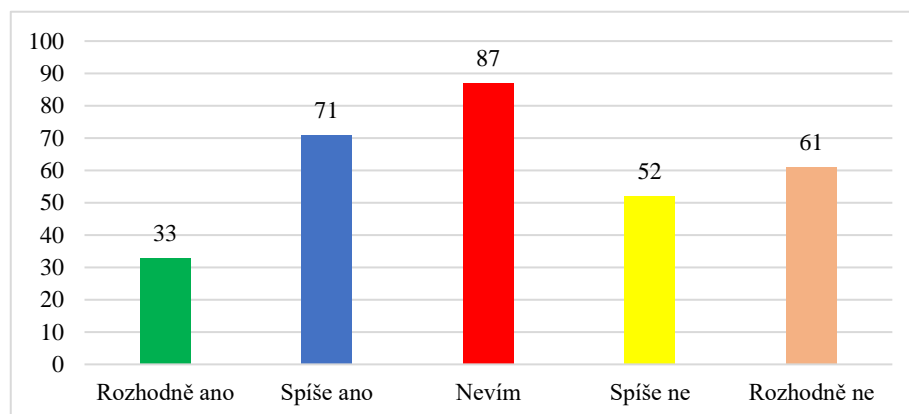
Graf č. 7 – Počet hodin strávených na internetu za týden

Záměrem dané otázky bylo zjistit, kolik hodin týdně přibližně stráví pubescenti a adolescenti v online prostředí. Nejvíce respondentů, dohromady 74 (24,34 %) uvedlo, že na internetu tráví přibližně 6 až 10 hodin týdně. Druhou nejčastěji uváděnou opovědí bylo, že více než 20 hodin týdně. Takto odpovědělo 70 (23,03 %) žáků. Odpověď 11 až 15 hodin zaškrtnulo 65 (21,38 %) dotazovaných a 49 (16,12 %) tázaných uvedlo, že na internetu tráví 16 až 20 hodin týdně. Nejméně respondentů, tedy 46 (15,13 %), se vyjádřilo, že na internetu tráví maximálně 5 hodin týdně.

8) Umíš si představit svůj život bez internetu?

Tabulka č. 8 – Život bez internetu

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Rozhodně ano	33	10,86 %	16	48,48 %	17	51,52 %
Spíše ano	71	23,36 %	28	39,44 %	43	60,57 %
Nevím	87	28,62 %	38	43,68 %	49	56,32 %
Spíše ne	52	17,11 %	25	48,08 %	27	51,92 %
Rozhodně ne	61	20,07 %	23	37,70 %	38	62,30 %

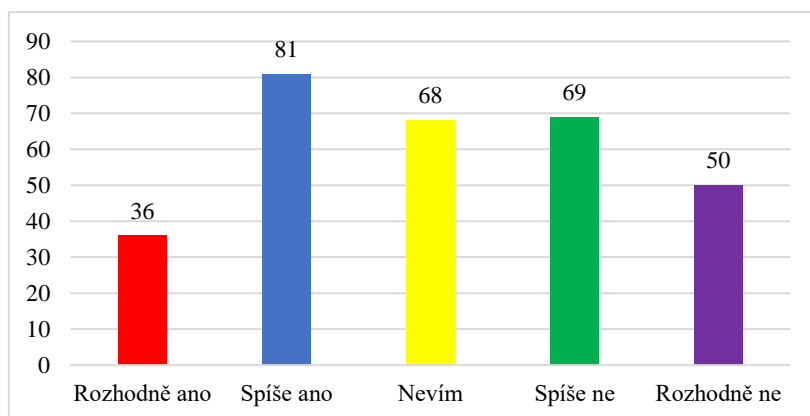
Graf č. 8 – Život bez internetu

V této otázce jsem se respondentů dotazovala, zda si svůj život dokáží představit bez internetu. Nejvíce dotazovaných, tedy 87 (28,62 %), vybralo odpověď „nevím“. Druhou nejčastěji volenou odpovědí bylo „spíše ano“. Tu vybralo 71 (23,36 %) respondentů. Odpověď „spíše ne“ zaškrtnulo 52 (17,11 %) dotázaných, „rozhodně ne“ zahrlo 61 (20,07 %) žáků a „rozhodně ano“ 33 (10,86 %) respondentů.

9) Má internet vliv na způsob Tvého života (např. na trávení volného času, výběr kamarádů, ...)?

Tabulka č. 9 – Vliv internetu na život

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Rozhodně ano	36	11,84 %	11	30,56 %	25	69,44 %
Spíše ano	81	26,64 %	28	34,57 %	53	65,43 %
Nevím	68	22,37 %	33	48,53 %	35	51,47 %
Spíše ne	69	22,70 %	32	46,38 %	37	53,62 %
Rozhodně ne	50	16,45 %	26	52 %	24	48 %

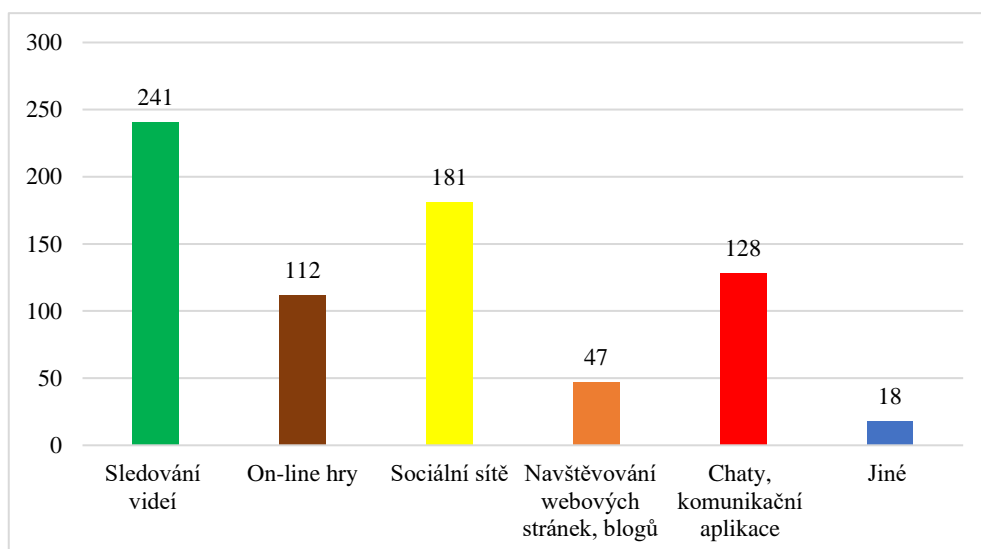
Graf č. 9 – Vliv internetu na život

Internet nás ovlivňuje každý den, a proto devátá otázka dotazníku zjišťovala názor respondentů na to, zda si myslí, že má internet vliv na způsob jejich života. Nejvíce respondentů, tj. 81 (26,64 %), vybralo odpověď „spíše ano“. Druhou nejčastěji uváděnou odpovědí bylo protikladně „spíše ne“. Takto odpovědělo 69 (22,70 %) tázaných. Dále 68 (22,37 %) zvolilo odpověď „nevím“ a 50 (16,45 %) odpověď „rozhodně ne“. Nejméně respondentů, tedy 36 (11,84 %), se domnívá, že internet má rozhodně vliv na způsob jejich život.

10) Co Tě na internetu nejvíce zajímá?

Tabulka č. 10 – Zájmy na internetu

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sledování videí	241	79,28 %	102	42,32 %	139	57,68 %
On-line hry	112	36,84 %	46	41,07 %	66	58,93 %
Sociální sítě	181	59,54 %	78	43,09 %	103	56,91 %
Navštěvování webových stránek, blogů	47	15,46 %	15	31,91 %	32	68,09 %
Chaty, komunikační aplikace	128	42,11 %	51	39,84 %	77	60,16 %
Jiné	18	5,92 %	9	50 %	9	50 %

Graf č. 10 – Zájmy na internetu

Virtuální prostředí nám nabízí mnoho způsobů a možností, jak se zabavit. Na internetu můžeme sledovat videa, hrát hry nebo si kupříkladu pročítat nejrůznější články. A tak není divu, že daná služba láká stále více uživatelů, proto se otázka č. 10 zaměřovala na to, o co se současní pubescenti a adolescenti na internetu nejvíce zajímají. Ti mohli vybrat maximálně tři odpovědi nebo se vyjádřit volně. Jak je možno vidět z grafu č. 10, nejvíce respondentů 241 (79,28 %) uvedlo, že je na internetu zajímá především sledování videí. Dále 181 (59,54 %) vybralo odpověď sociální sítě, 128 (42,11 %) žáků zatrhl chaty a komunikační aplikace a 112 (36,84 %) dotazovaných uvedlo, že je zajímají na internetu především online hry. Nejméně respondentů, dohromady 47 (15,46 %), se vyjádřilo, že je v daném prostředí nejvíce zajímá navštěvování webových stránek a blogů. Možnost volné odpovědi využilo pouhých 18 (5,92 %) dotazovaných. Ti povětšinou napsali, že je na internetu zajímá především sledování filmů a seriálů, poslech hudby, četba článků a knih, vyhledávání nejrůznějších informací, vzdělávací cvičení či sledování pornografie.

11) Komunikuješ s lidmi na internetu častěji než v běžném životě?

Tabulka č. 11 – Komunikace na internetu

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	42	13,82 %	11	26,19 %	31	73,81 %
Ne	262	86,18 %	119	45,42 %	143	54,58 %

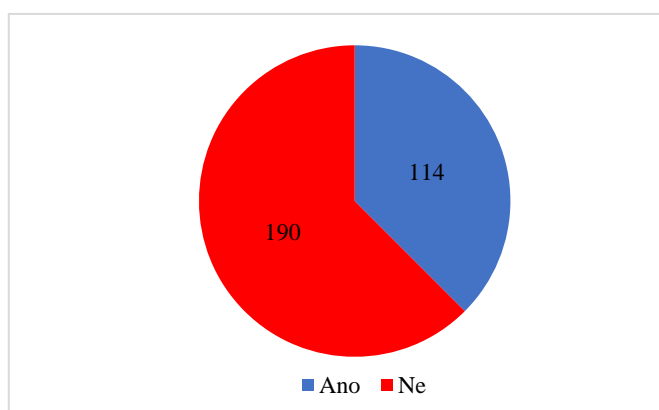
Účelem dané položky bylo zjistit, zda pubescenti a adolescenti komunikují s lidmi na internetu častěji než v běžném životě. Jak je vidět z tabulky č. 11, většina dotazovaných si nemyslí, že by s lidmi na internetu komunikovala častěji než v běžném životě. Dohromady

odpověď „ne“ vybralo 262 (86,18 %) dotazovaných. Pouze 42 (13,82 %) žáků přiznalo, že s druhými na internetu komunikují častěji než v běžném životě.

12) Ublížel Ti někdy někdo nějak prostřednictvím internetu? Pokud ano, kde k tomu došlo?

Tabulka č. 12 – Ublížívání na internetu

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	114	37,50 %	35	30,70 %	79	69,30 %
Ne	190	62,50 %	95	50 %	95	50 %

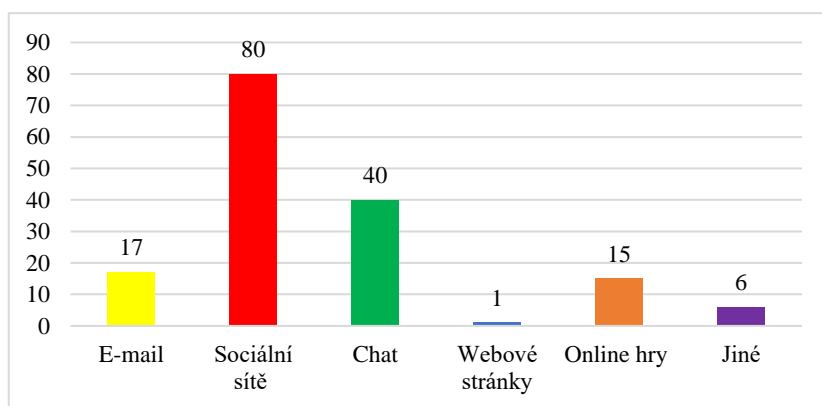

Graf č. 11 – Ublížívání na internetu

Internet představuje účinnou zbraň, jak někomu ublížit. Záměrem této otázky bylo zjistit, zda se někdy tázaní dostali do situace, kdy jim bylo ublížováno prostřednictvím internetu, a pokud ano, kde k tomu došlo. Počet respondentů, kteří se s takovou situací setkali je dle mého názoru celkem vysoký. Odpověď „ano“ vybralo z 304 (100 %) dotazovaných celkem 114 (37,50 %) žáků. Více než polovina respondentů, tedy 190 (62,50 %), se nesetkala s tím, že by jim někdo ublížoval skrze internet.

Tabulka č. 13 – Místo ublížování na internetu

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
E-mail	17	14,91 %	1	5,88 %	16	94,12 %
Sociální sítě	80	70,18 %	27	33,75 %	53	66,25 %
Chat	40	35,09 %	17	42,50 %	23	57,50 %
Webové stránky	1	0,88 %	1	100 %	0	0 %
Online hry	15	13,16 %	5	33,33 %	10	66,67 %
Jiné	6	5,26 %	2	33,33 %	4	66,67 %

Graf č. 12 – Místo ubližování na internetu

Respondenti, kteří se stali cílem ubližování na internetu, měli vybrat místo, popřípadě místa, kde k tomu došlo. Nejčastěji odpověděli, že jim bylo ubližováno na sociálních sítích. Tuto odpověď vybralo 80 (70,18 %) žáků. Dále 40 (35,09 %) zakroužkovalo „chat“, 17 (14,91 %) uvedlo „e-mail“ a 15 (13,16 %) „online hry“. Pouze jeden (0,88 %) respondent sdělil, že mu bylo ubližováno na webových stránkách. Možnosti jiné odpovědi využilo 6 (5,26 %) respondentů. Ti uvedli, že se s takovým negativním chováním setkali v komentářích na sociální síti YouTube či pornografických stránkách.

13) Napadl/a jsi někdy někoho prostřednictvím internetu?

Tabulka č. 14 – Napadení přes internet

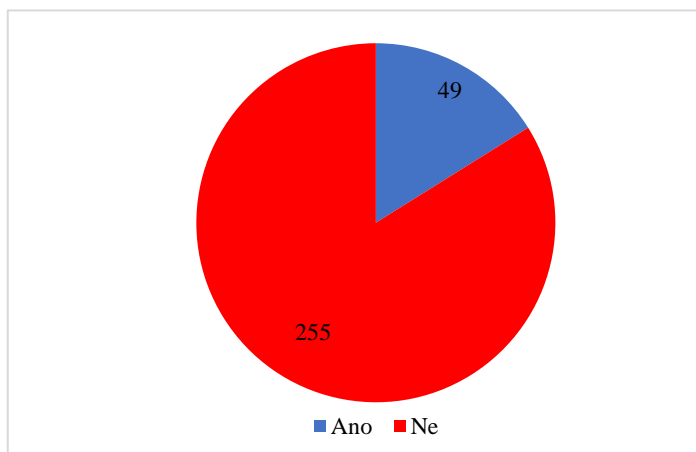
	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	54	17,76 %	19	35,19 %	35	64,81 %
Ne	250	82,24 %	111	44,40 %	139	55,60 %

Otázka č. 13 zkoumala, zda se respondenti sami někdy dostali do role útočníka a napadli někoho skrze internet. Jak je možné vidět z tabulky č. 14, většina dotazovaných pubescentů a adolescentů odpověděla záporně. Odpověď „ne“ vybralo 250 (82,24 %) žáků. Pouze 54 (17,76 %) respondentů zaškrtnulo „ano“.

14) Zveřejnil/a jsi někdy fotku, video nebo jiný obsah s cílem někomu ublížit nebo ho zesměšnit?

Tabulka č. 15 – Zveřejnění obsahu s cílem ublížit

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	49	16,12 %	12	24,49 %	37	75,51 %
Ne	255	83,88 %	118	46,27 %	137	53,73 %

Graf č. 13 – Zveřejní obsahu s cílem ublížit

V poslední době se na internetu často objevují fotografie, videa či jiné materiály, jež mají za cíl někoho poškodit. Na základě provedeného šetření 49 (16,12 %) respondentů přiznalo, že někdy uvěřilo nějaký obsah na internetu s cílem někomu ublížit nebo ho zesměšnit. Zbývající počet respondentů, tedy 255 (83,88 %), vybral odpověď „ne“.

15) Komunikuješ na internetu (např. na sociálních sítích) s lidmi, které neznáš?

Tabulka č. 16 – Komunikace na internetu s neznámými lidmi

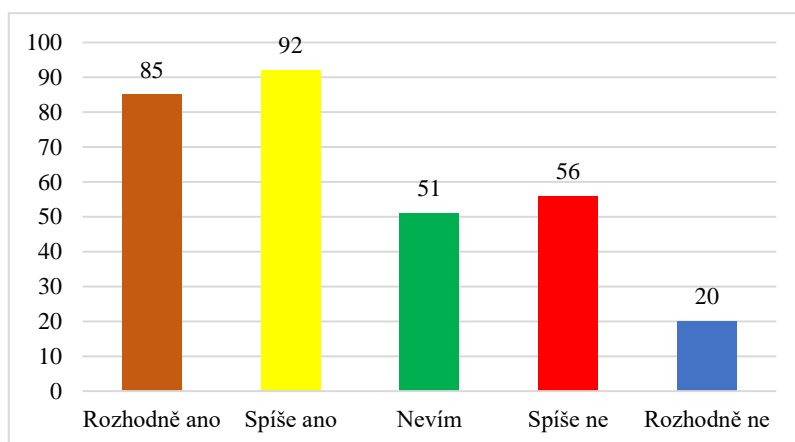
	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	113	37,17 %	40	35,40 %	73	64,60 %
Ne	191	62,83 %	90	47,12 %	101	52,88 %

Komunikace s neznámými lidmi na internetu s sebou může nést značná rizika. Na základě provedeného šetření 113 (37,17 %) respondentů přiznalo, že na internetu komunikují s lidmi, které neznají. Zbývající počet dotazovaných, tedy 191 (62,83 %), vypověděl, že na internetu s neznámými lidmi nekomunikují.

16) Myslíš si, že je nebezpečné komunikovat na internetu s lidmi, které neznáš?

Tabulka č. 17 – Názor na nebezpečnost internetové komunikace

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Rozhodně ano	85	27,96 %	36	42,35 %	49	57,65 %
Spíše ano	92	30,26 %	44	47,83 %	48	52,17 %
Nevím	51	16,78 %	19	37,25 %	32	62,75 %
Spíše ne	56	18,42 %	19	33,93 %	37	66,07 %
Rozhodně ne	20	6,58 %	12	60 %	8	40 %

Graf č. 14 – Názor na nebezpečnost internetové komunikace

V dané otázce jsem se respondentů dotazovala, zda si myslí, že je nebezpečné ve virtuálním prostředí komunikovat s lidmi, které neznají. Většina respondentů je toho názoru, že takové chování je nebezpečné. Opověď „rozhodně ano“ vybralo 85 (27,96 %) tázaných a odpověď „spíše ano“ zvolilo 92 (30,26 %) žáků. Několik respondentů, tj. 51 (16,78 %), neví a 56 (18,42 %) jich vybralo odpověď „spíše ne“. Pouze 20 (6,58 %) respondentů si rozhodně nemyslí, že by komunikace na internetu s neznámými lidmi byla nebezpečná.

17) Navrhl Ti někdy člověk, kterého neznáš osobně, přes internet osobní schůzku?

Tabulka č. 18 – Návrh osobní schůzky

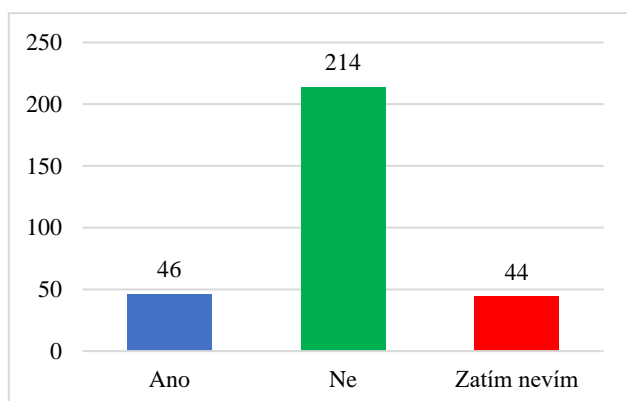
	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	50	16,45 %	17	34 %	33	66 %
Ne	254	83,55 %	113	44,49 %	141	55,51 %

Záměrem otázky č. 17 bylo zjistit, zda se dotazovaní někdy dostali do situace, kdy jim cizí osoba prostřednictvím internetu navrhla osobní setkání. Takové setkání bylo navrženo 50 (16,45 %) dotazovaným. Zbytek respondentů, tedy 254 (83,55 %), odpověděl záporně.

18) Pokud by Tě přes internet (například sociální sítě, email...) pozval někdo, koho neznáš ven, šel/šla bys?

Tabulka č. 19 – Dostavení se na schůzku

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	46	15,13 %	12	26,09 %	34	73,91 %
Ne	214	70,39 %	104	48,60 %	110	51,40 %
Zatím nevím	44	14,47 %	14	31,82 %	20	45,45 %

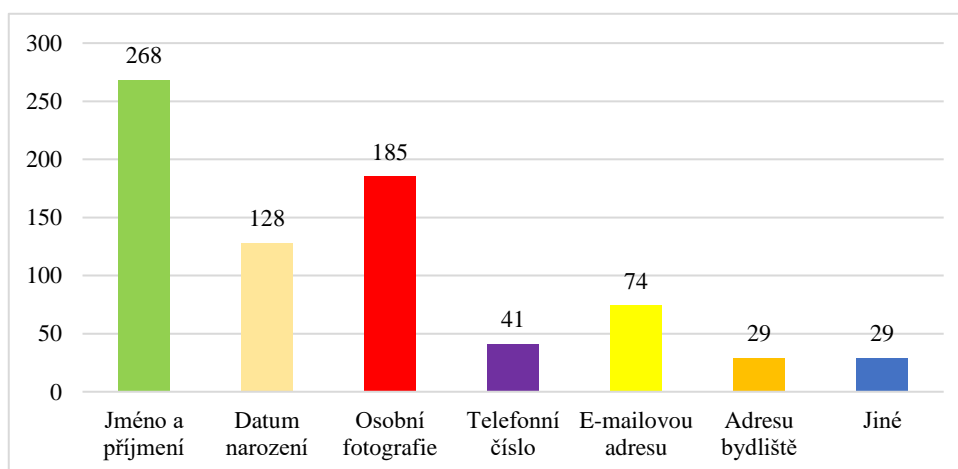
Graf č. 15 – Dostavení se na schůzku

Daná otázka navazovala na předchozí. Jejím cílem bylo vyzkoumat, zda by se respondenti dostavili na osobní schůzku, pokud by byli pozváni cizí osobou přes internet. Alarmující je, že 46 (15,13 %) respondentů by na takovou schůzku dostavilo. Celkem 44 (14,47 %) dotazovaných zatím netuší, zda by šli. Schůzku by odmítlo 214 (70,39 %) žáků.

19) Jaké osobní údaje o sobě sdílíš na sociálních sítích/internetu?

Tabulka č. 20 – Sdílené osobní údaje

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Jméno a příjmení	268	88,16 %	111	41,42 %	157	58,58 %
Datum narození	128	42,11 %	50	39,06 %	78	60,94 %
Osobní fotografie	185	60,86 %	67	36,22 %	118	63,78 %
Telefonní číslo	41	13,49 %	14	34,15 %	27	65,85 %
E-mailovou adresu	74	24,34 %	34	45,95 %	40	54,05 %
Adresu bydliště	29	9,54 %	6	20,69 %	23	79,31 %
Jiné	29	9,54 %	16	55,17 %	13	44,83 %

Graf č. 16 – Sdílené osobní údaje

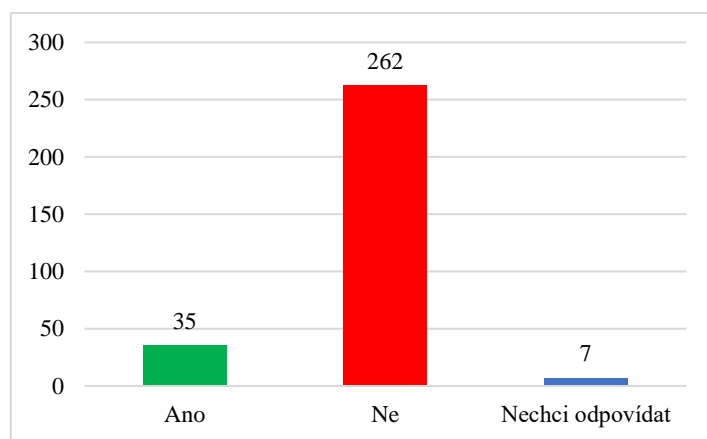
Mnozí uživatelé internetu, především pak sociálních sítích o sobě sdílí ve virtuálním prostředí stále více osobních údajů a citlivých informací. Takové chování může být velmi

riskantní, proto bylo záměrem dané otázky zjistit, jaké údaje o sobě nejčastěji respondenti ve virtuální realitě sdílí. V dané otázce mohli respondenti vybrat libovolný počet odpovědí nebo se vyjádřit volně. Jak je možno vidět z grafu č. 16, nejvíce respondentů sdílí své jméno a příjmení. Činí tak 268 (88,16 %) žáků. Dále respondenti hojně zveřejňují své osobní fotografie a datum narození. Osobní fotografie sdílí 185 (60,86 %) respondentů a datum narození 128 (42,11 %) dotazovaných. E-mailovou adresu má zde uvedenou 74 (22,34 %) žáků, telefonní číslo 41 (13,49 %) a adresu bydliště 29 (9,54 %) dotazovaných. Několik respondentů, dohromady 29 (9,54 %), využilo možnost volné odpovědi. Ti nejčastěji uváděli, že na sociálních sítích sdílí pouze své přezdívky, aktuální polohu, zájmy, věk či informace o rodině. Z 29. respondentů, kteří zvolili možnost jiné odpovědi, celkem 10 (34,48 %) žáků uvedlo, že o sobě žádné údaje na sociálních sítích ani internetu nesdílí.

20) Poslal/a jsi někdy někomu odhalenou nebo nahou fotografii?

Tabulka č. 21 – Odeslání intimní fotografie

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	35	11,51 %	8	22,86 %	27	77,14 %
Ne	262	86,18 %	117	44,66 %	145	55,34 %
Nechci odpovídat	7	2,30 %	5	71,43 %	2	28,57 %

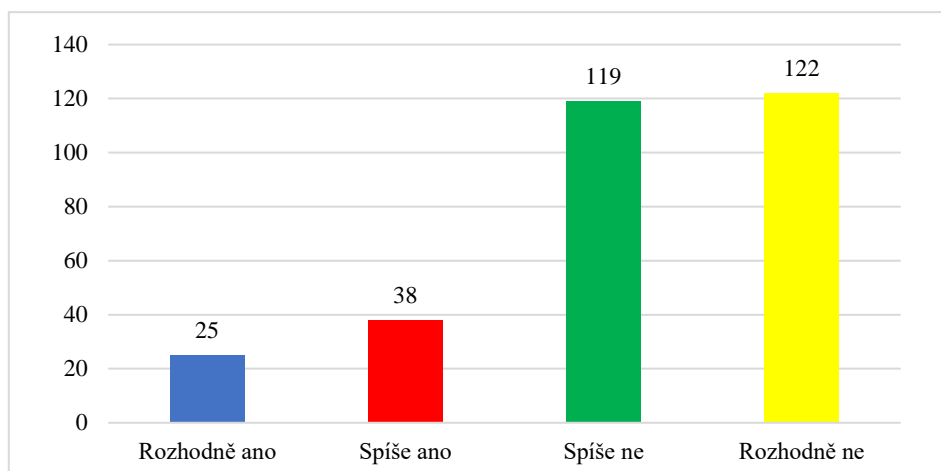
Graf č. 17 – Odeslání intimní fotografie

Jednou z mých otázek v dotazníku bylo, zda respondenti někdy někomu poslali odhalenou nebo nahou fotografii. Jelikož tato otázka byla velmi citlivá, dotazovaní mohli zvolit možnost „nechci odpovídat“. Této možnosti využilo 7 (2,30 %) žáků. Jak je zřejmé z grafu č. 17 celkem 262 (86,18 %) odpovědělo záporně. Nahou nebo odhalenou fotografii někomu odeslalo 35 (11,51 %) dotazovaných, z toho bylo 8 (22,86 %) pubescentů a 27 (77,14 %) adolescentů.

21) Kontrolují Tvoji rodiče, co děláš na internetu?

Tabulka č. 22 – Kontrola ze strany rodičů

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Rozhodně ano	25	8,22 %	10	40,00 %	15	60,00 %
Spíše ano	38	12,50 %	26	68,42 %	12	31,58 %
Spíše ne	119	39,14 %	57	47,90 %	62	52,10 %
Rozhodně ne	122	40,13 %	37	30,33 %	85	69,67 %

Graf č. 18 – Kontrola ze strany rodičů

Tentokrát jsem se respondentů dotazovala, zda jejich rodiče kontrolují, co dělají na internetu. Jak je patrné z grafu č. 18, většina dotazovaných není kontrolována svými rodiči. Odpověď „rozhodně ne“ uvedlo 122 (40,13 %) respondentů a odpověď „spíše ne“ 119 (39,14 %) žáků. Rodiče kontrolují pouze pár dotazovaných žáků. Odpověď „rozhodně ano“ zaškrtnulo 25 (8,22 %) tázaných a „spíše ano“ 38 (12,5 %) respondentů.

22) Zapojil/a jsi se někdy do internetových výzev tzv. challenge? (např. pojídání skořice apod.)

Tabulka č. 23 – Účast v internetové výzvě

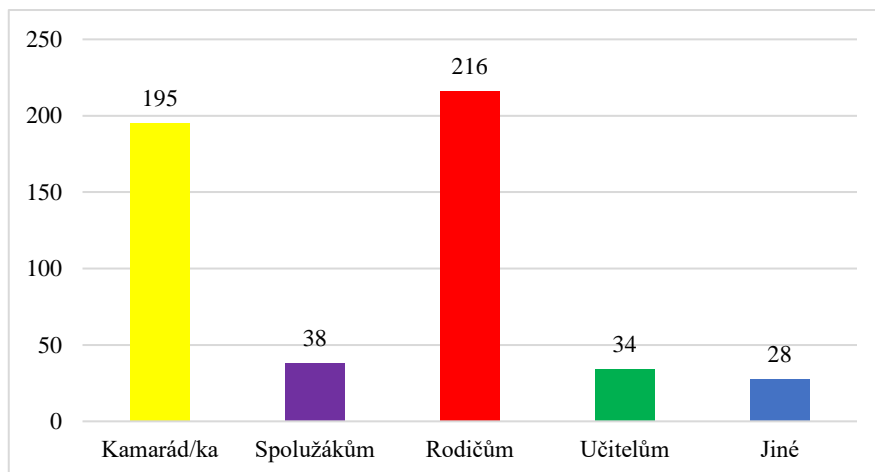
	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Ano	93	30,59 %	35	37,63 %	58	62,37 %
Ne	211	69,41 %	95	45,02 %	116	54,98 %

Internetové výzvy patří mezi fenomén dnešní doby. Do internetových výzev se zapojuje stále více dětí a dospívajících. Daná otázka měla za cíl zjistit, jaký počet respondentů se účastnil internetových výzev. Jak lze vyčíst z tabulky č. 23, do výzev se zapojilo 93 (20,59 %) dotazovaných žáků. Výzev se prozatím neúčastnilo 211 (69,41 %) respondentů.

23) Komu by ses svěřil/svěřila, pokud by Ti na internetu někdo ubližoval?

Tabulka č. 24 – Svěření se

	Respondenti		Pubescenti		Adolescenti	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Kamarádovi/kamarádce	195	64,14 %	86	44,10 %	109	55,90 %
Spolužákům	38	12,50 %	12	31,58 %	26	68,42 %
Rodičům	216	71,05 %	105	48,61 %	111	51,39 %
Učitelům	34	11,18 %	26	76,47 %	8	23,53 %
Jiné	28	9,21 %	12	42,86 %	16	57,14 %

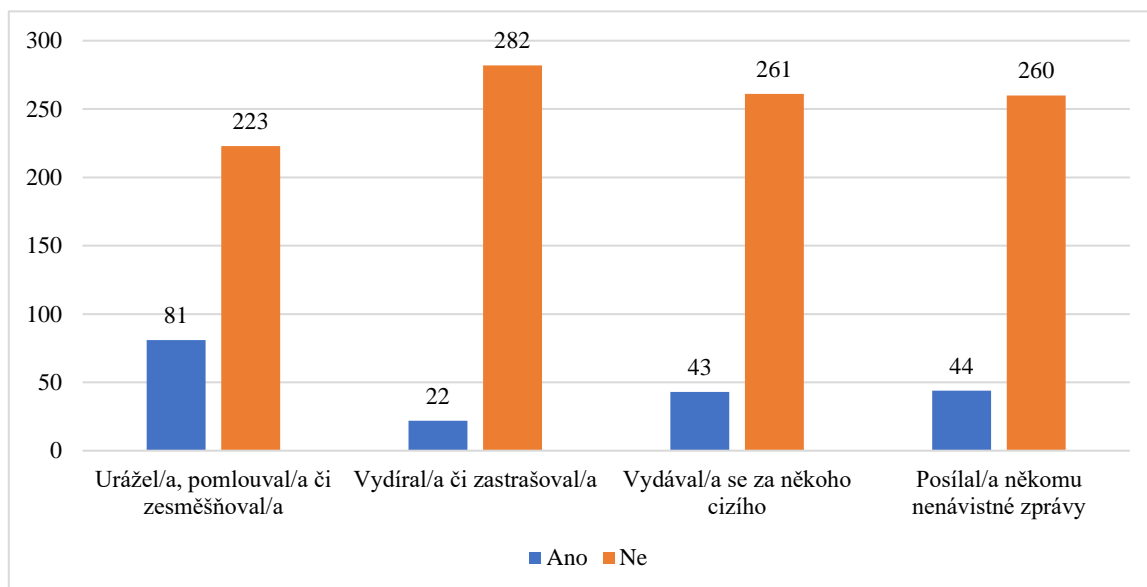
Graf č. 19 – Svěření se

Daná otázka zkoumala, komu by se pubescenti a adolescenti svěřili, pokud by jim na internetu někdo ubližoval. Nejvíce respondentů, tedy 216 (71,05 %), by se svěřilo rodičům, dále 195 (64,14 %) kamarádům a 38 (12,50 %) spolužákům. Zarážející je, že pouze 34 (11,18 %) dotazovaných by se svěřilo učitelům. Někteří respondenti využili možnost volné odpovědi. Dohromady volnou odpověď napsalo 28 (9,21 %) žáků. Ti nejčastěji uváděli, že by se svěřili prarodičům, svým sourozencům, blízkým příbuzným, partnerům, ale mnozí respondenti také napsali, že by se nesvěřili vůbec nikomu.

24) Dostal/a jsi se někdy na internetu do situace, kdy jsi někoho:

Tabulka č. 25 – Situace na internetu

	Respondenti				Pubescenti				Adolescenti			
	Absolutní četnosti		Relativní četnosti		Absolutní četnosti		Relativní četnosti		Absolutní četnosti		Relativní četnosti	
	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne
Urážel/a, pomlouval/a či zesměšňoval/a	81	223	26,64 %	73,36 %	32	98	39,51 %	43,95 %	49	125	60,49 %	56,05 %
Vydíral/a či zastrašoval/a	22	282	7,24 %	92,76 %	4	126	18,18 %	55,26 %	18	156	81,82 %	55,32 %
Vydával/a se za někoho cizího	43	261	14,14 %	85,86 %	14	116	32,56 %	44,44 %	29	145	67,42 %	55,56 %
Posílal/a někomu nenávistné zprávy	44	260	14,47 %	85,53 %	20	110	45,45 %	42,31 %	24	150	54,55 %	57,69 %

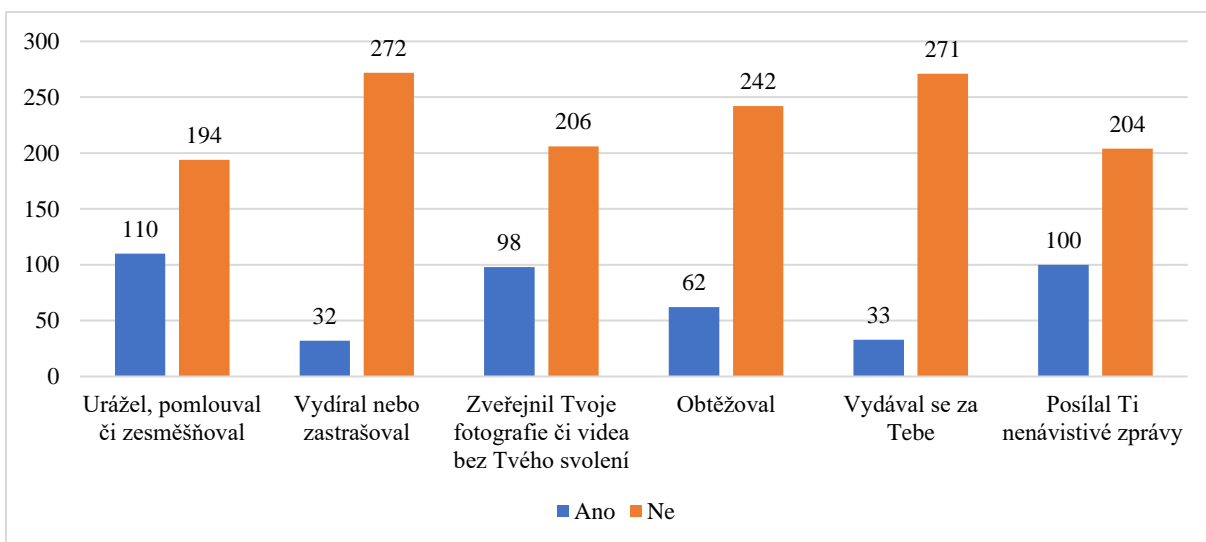
Graf č. 20 – Situace na internetu

Předposlední otázka dotazníku zjišťovala, zda se respondenti dostali do čtyř uvedených situací a využili internet jako nástroj k útoku na druhé. Jak je možné vidět z grafu č. 20, nejvíce respondentů, tj. 81 (26,64 %), potvrdilo, že skrze internet někoho pomlouvali, uráželi či zesměšňovali. Druhým nejčastěji uváděným projevem negativního chování bylo posílání nenávistných zpráv druhé osobě, které vybralo 44 (14,47 %) dotazovaných pubescentů a adolescentů. Za někoho cizího se na internetu vydávalo 43 (14,14 %) žáků a 22 (7,24 %) jich dokonce po internetu někoho vydíralo či zastrašovalo.

25) Stalo se Ti, že Tě na internetu někdo:

Tabulka č. 26 – Vybrané projevy rizikového chování

	Respondenti				Pubescenti				Adolescenti			
	Absolutní četnosti		Relativní četnosti		Absolutní četnosti		Relativní četnosti		Absolutní četnosti		Relativní četnosti	
	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne
Urážel, pomlouval či zesměšňoval	110	194	36,18 %	63,82 %	42	88	38,18 %	45,36 %	68	106	61,82 %	54,64 %
Vydíral nebo zastrašoval	32	272	10,53 %	89,47 %	13	117	40,63 %	43,01 %	19	155	59,38 %	56,99 %
Zveřejnil Tvoje fotografie či videa bez Tvého svolení	98	206	32,24 %	67,76 %	33	97	33,67 %	47,09 %	65	109	66,33 %	52,91 %
Obtěžoval	62	242	20,39 %	79,61 %	25	105	40,32 %	43,39 %	37	137	59,68 %	56,61 %
Vydával se za Tebe	33	271	10,86 %	89,14 %	10	120	30,30 %	44,28 %	23	151	69,70 %	55,72 %
Posílal Ti nenávistivé zprávy	100	204	32,89 %	67,11 %	33	97	33 %	47,55 %	67	107	67 %	52,45 %

Graf č. 21 – Vybrané projevy rizikového chování

V poslední otázce dotazníku měli respondenti kladně nebo záporně odpovědět na to, zda se dostali na internetu do popsanych situací. Urážení, pomlouvání a zesměšňování čelilo 110 (36,18 %) žáků. Dohromady 100 (32,89 %) pubescentů a adolescentů obdrželo nenávistné zprávy. Dále se 98 (32,24 %) dotazovaných setkala s tím, že někdo zveřejnil jejich fotografie nebo videa bez jejich svolení. Obtěžování čelilo 62 (20,39 %) respondentů. Nejméně respondentů, tj. 33 (10,86 %) se setkala s tím, že se někdo vydával za ně samotné. Vydírání či zastrašování uvedlo 32 (10,53 %) dotázaných.

2.6.1 Verifikace hypotéz

Na začátku výzkumu jsem si stanovila sedm hypotéz, které v této podkapitole statisticky ověřím. Hypotézy ověřím pomocí testu chí–kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce. Hladinu významnosti alfa jsem si zvolila 5 %. Údaje, nezbytné k ověřování hypotéz, jsem zaznamenala do předem vytvořených tabulek. Následně pro každou hypotézu vypočítám teoretické četnosti, testové kritérium a najdu příslušnou kritickou hodnotu. Na základě získaných výsledků poté dané hypotézy buď potvrdím, nebo vyvrátím.

Výpočet testového kritéria: $\chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$

Určení počtu stupňů volnosti: $f = (r - 1) \times (s - 1)$

(r – počet řádků; s – počet sloupců)

Kritická hodnota: $\chi^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1))$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

P-hodnota: je nejmenší hladina významnosti při níž se ještě nezamítá nulová hypotéza. Jestliže je α větší než p-hodnota, na hladině významnosti α se hypotéza H zamítá. Pokud je α menší než p-hodnota, na hladině významnosti α se hypotéza H nezamítá (Neubauer a kol., 2016, s. 197).

H1: Dívky se v porovnání s chlapci častěji staly obětmi šikany na internetu.

H0: Mezi obětmi kyberšikany a pohlavím neexistuje statisticky významný vztah.

H1: Mezi obětmi kyberšikany a pohlavím existuje statisticky významný vztah.

Tabulka č. 27 – Empirické četnosti H1

Empirické četnosti			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	54	102	156
Chlapci	60	88	148
Celkem	114	190	304

Tabulka č. 28 – Teoretické četnosti H1

Teoretické četnosti		
Pohlaví	Ano	Ne
Dívky	$(114 \cdot 156) / 304 = 58,5$	$(190 \cdot 156) / 304 = 97,5$
Chlapci	$(114 \cdot 148) / 304 = 55,5$	$(190 \cdot 148) / 304 = 92,5$

Tabulka č. 29 – Testové kritérium H1

Testové kritérium			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	$(54-58,5)^2/58,5=0,346$	$(102-97,5)^2/97,5=0,208$	
Chlapci	$(60-55,5)^2/55,5=0,364$	$(88-92,5)^2/92,5=0,219$	
Celkem			1,378

$$TK: \chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}} = 1,378$$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

$$KH: \chi^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1)) = 3,841$$

P-hodnota = 0,286

Vyhodnocení hypotézy: $TK < KH$

Hodnota testového kritéria je 1,378 a kritická hodnota je 3,841. Testové kritérium je tedy nižší než kritická hodnota, a tudíž přijímám H_0 : *Mezi oběťmi kyberšikany a pohlavím neexistuje statisticky významný vztah*. Alternativní H_1 zamítám. Nemohu tedy potvrdit tvrzení H_1 : *Mezi oběťmi kyberšikany a pohlavím existuje statisticky významný vztah*.

H2: Dívky v porovnání s chlapci častěji komunikují na internetu s neznámými lidmi.

H_0 : Mezi pohlavím a komunikací s neznámými lidmi na internetu neexistuje statisticky významný vztah.

H_1 : Mezi pohlavím a komunikací s neznámými lidmi na internetu existuje statisticky významný vztah.

Tabulka č. 30 – Empirické četnosti H2

Empirické četnosti			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	59	97	156
Chlapci	54	94	148
Celkem	113	191	304

Tabulka č. 31 – Teoretické četnosti H2

Teoretické četnosti		
Pohlaví	Ano	Ne
Dívky	$(113 \cdot 156) / 304 = 57,987$	$(191 \cdot 156) / 304 = 98,013$
Chlapci	$(113 \cdot 148) / 304 = 55,013$	$(191 \cdot 148) / 304 = 92,987$

Tabulka č. 32 – Testové kritérium H2

Testové kritérium			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	$(59-57,987)^2/57,987=0,018$	$(97-98,013)^2/98,013=0,011$	
Chlapci	$(54-55,013)^2/55,013=0,019$	$(94-92,987)^2/92,987=0,011$	
Celkem			0,059

$$TK: \chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}} = 0,059$$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

$$KH: x^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1)) = 3,841$$

P-hodnota = 0,810

Vyhodnocení hypotézy: $TK < KH$

Hodnota testového kritéria je 0,059 a kritická hodnota je 3,841. Testové kritérium je tedy nižší než kritická hodnota, a tudíž přijímám H_0 : *Mezi pohlavím a komunikací s neznámými lidmi na internetu neexistuje statisticky významný vztah*. Alternativní H_1 zamítám. Nemohu tedy potvrdit tvrzení H_2 : *Dívky v porovnání s chlapci častěji komunikují na internetu s neznámými lidmi*.

H3: Dívky v porovnání s chlapci jsou ochotnější se osobně setkat s neznámou osobou z internetu.

H_0 : Mezi pohlavím a ochotou setkat se s neznámou osobou z internetu neexistuje statisticky významný vztah.

H_1 : Mezi pohlavím a ochotou setkat se s neznámou osobou internetu existuje statisticky významný vztah.

Tabulka č. 33 – Empirické četnosti H3

Empirické četnosti			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	27	19	46
Chlapci	106	108	214
Celkem	133	127	260

Tabulka č. 34 – Teoretické četnosti H3

Teoretické četnosti		
Pohlaví	Ano	Ne
Dívky	$(133 \cdot 46) / 260 = 23,531$	$(127 \cdot 46) / 260 = 22,469$
Chlapci	$(133 \cdot 214) / 260 = 109,469$	$(127 \cdot 214) / 260 = 104,531$

Tabulka č. 35 – Testové kritérium H3

Testové kritérium			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	$(27-23,531)^2/23,531=0,512$	$(19-22,469)^2/22,469=0,536$	
Chlapci	$(106-109,469)^2/109,469=0,110$	$(108-104,531)^2/104,531=0,115$	
Celkem			1,273

$$TK: \chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}} = 1,273$$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

$$KH: x^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1)) = 3,841$$

P-hodnota = 0,259

Vyhodnocení hypotézy: $TK < KH$

Hodnota testového kritéria je 1,273 a kritická hodnota je 3,841. Testové kritérium je tedy nižší než kritická hodnota, a tudíž přijímám H_0 : *Mezi pohlavím a ochotou setkat se s neznámou osobou z internetu neexistuje statisticky významný vztah*. Alternativní hypotézu H_1 zamítám. Nemohu tedy potvrdit tvrzení H_3 : *Dívky v porovnání s chlapci jsou ochotnější se osobně setkat s neznámou osobou z internetu*.

H4: Dívky v porovnání s chlapci častěji někomu odeslaly svou intimní fotografii.

H_0 : Mezi pohlavím a odesláním intimní fotografie neexistuje statisticky významný vztah.

H_1 : Mezi pohlavím a odesláním intimní fotografie existuje statisticky významný vztah.

Tabulka č. 36 – Empirické četnosti H4

Empirické četnosti			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	25	10	35
Chlapci	129	133	262
Celkem	154	143	297

Tabulka č. 37 – Teoretické četnosti H4

Teoretické četnosti		
Pohlaví	Ano	Ne
Dívky	$(154 \cdot 35) / 297 = 18,148$	$(143 \cdot 35) / 297 = 16,852$
Chlapci	$(154 \cdot 262) / 297 = 135,852$	$(143 \cdot 262) / 297 = 126,148$

Tabulka č. 38 – Testové kritérium H4

Testové kritérium			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	$(25-18,148)^2/18,148=2,587$	$(10-16,852)^2/16,852=2,786$	
Chlapci	$(129-135,852)^2/135,852=0,346$	$(133-126,148)^2/126,148=0,372$	
Celkem			16,091

$$TK: \chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}} = 6,091$$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

$$KH: x^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1)) = 3,841$$

P-hodnota = 0,014

Vyhodnocení hypotézy: $TK > KH$

Hodnota testového kritéria je 6,091 a kritická hodnota je 3,841. Z toho vyplývá, že testové kritérium je vyšší než kritická hodnota, a proto přijímám alternativní H_1 : *Mezi pohlavím a odesláním intimní fotografie existuje statisticky významný vztah*. Alternativní hypotézu H_0 na základě obdržených výsledků zamítám. Na základě výsledků přijímám tedy hypotézu H_4 : *Dívky v porovnání s chlapci častěji někomu odeslaly svou intimní fotografii*.

H5: Chlapci v porovnání s děvčaty častěji uvádí, že se zapojili do internetových výzev.

H_0 : Mezi účastí v internetových výzvách a pohlavím neexistuje statisticky významný vztah.

H_1 : Mezi účastí v internetových výzvách a pohlavím existuje statisticky významný vztah.

Tabulka č. 39 – Empirické četnosti H5

Empirické četnosti			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	54	102	156
Chlapci	60	88	148
Celkem	114	190	304

Tabulka č. 40 – Teoretické četnosti H5

Teoretické četnosti			
Pohlaví	Ano	Ne	
Dívky	$(93 \cdot 156)/304=47,724$	$(211 \cdot 156)/304=108,276$	
Chlapci	$(93 \cdot 148)/304=45,276$	$(211 \cdot 148)/304=102,724$	

Tabulka č. 41 – Testové kritérium H5

Testové kritérium			
Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Dívky	$(54-47,724)^2/47,724=0,826$	$(102-108,276)^2/108,276=0,364$	
Chlapci	$(39-45,276)^2/45,276=0,871$	$(109-102,724)^2/102,724=0,384$	
Celkem			2,445

$$TK: \chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}} = 2,445$$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

$$KH: x^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1)) = 3,841$$

P-hodnota = 0,004

Vyhodnocení hypotézy: $TK < KH$

Hodnota testového kritéria je 2,445 a kritická hodnota je 3,841. Testové kritérium je tedy nižší než kritická hodnota, a tudíž přijímám H_0 : *Mezi účastí v internetových výzvách a pohlavím neexistuje statisticky významný vztah*. Alternativní H_1 zamítám. Nemohu tedy potvrdit tvrzení H_5 : *Chlapci v porovnání s děvčaty častěji uvádí, že se zapojili do internetových výzev*.

H6: Adolescenti v porovnání s pubescenty častěji někoho napadli přes internet.

H_0 : Mezi napadením na internetu a obdobím puberty/adolescencce neexistuje statisticky významný vztah.

H_1 : Mezi napadením na internetu a obdobím puberty/adolescencce existuje statisticky významný vztah.

Tabulka č. 42 – Empirické četnosti H6

Empirické četnosti			
Dospívající	Ano	Ne	Celkem
Pubescenti	19	111	130
Adolescenti	35	139	174
Celkem	54	250	304

Tabulka č. 43 – Teoretické četnosti H6

Teoretické četnosti		
Dospívající	Ano	Ne
Pubescenti	$(54 \cdot 130)/304=23,092$	$(250 \cdot 130)/304=106,908$
Adolescenti	$(54 \cdot 174)/304=30,908$	$(250 \cdot 174)/304=143,092$

Tabulka č. 44 – Testové kritérium H6

Testové kritérium			
Dospívající	Ano	Ne	Celkem
Pubescenti	$(19-23,092)^2/23,092=0,725$	$(111-106,908)^2/106,908=0,157$	
Adolescenti	$(35-30,908)^2/30,908=0,542$	$(139-143,092)^2/143,092=0,117$	
Celkem			1,541

$$TK: \chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}} = 1,541$$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

$$KH: x^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1)) = 3,841$$

P-hodnota = 0,215

Vyhodnocení hypotézy: $TK < KH$

Hodnota testového kritéria je 1,541 a kritická hodnota je 3,841. Z toho vyplývá, že testové kritérium je nižší než kritická hodnota, a proto přijímám H_0 : *Mezi napadením na internetu a obdobím puberty/adolescencce neexistuje statisticky významný vztah.* Alternativní H_1 zamítám. Nemohu tedy potvrdit tvrzení H_6 : *Adolescenti v porovnání s pubescenty častěji někoho napadli přes internet.*

H7: Adolescenti v porovnání s pubescenty častěji zveřejnili fotku, video nebo jiný obsah s cílem někomu ublížit či ho zesměšnit.

H_0 : Mezi zveřejněním fotky, videa či jiného obsahu s cílem někomu ublížit či ho zesměšnit a obdobím puberty/adolescencce neexistuje statisticky významný vztah.

H_1 : Mezi zveřejněním fotky, videa či jiného obsahu s cílem někomu ublížit či ho zesměšnit a obdobím puberty/adolescencce existuje statisticky významný vztah.

Tabulka č. 45 – Empirické četnosti H7

Empirické četnosti			
Dospívající	Ano	Ne	Celkem
Pubescenti	12	118	130
Adolescenti	37	137	174
Celkem	49	255	304

Tabulka č. 46 – Teoretické četnosti H7

Teoretické četnosti		
Pohlaví	Ano	Ne
Pubescenti	$(49 \cdot 130)/304=20,954$	$(255 \cdot 130)/304=109,046$
Adolescenti	$(49 \cdot 174)/304=28,046$	$(255 \cdot 174)/304=145,954$

Tabulka č. 47 – Testové kritérium H7

Testové kritérium			
	Ano	Ne	Celkem
Pubescenti	$(12-20,954)^2/20,954=3,826$	$(118-109,046)^2/109,046=0,735$	
Adolescenti	$(37-28,046)^2/28,046=2,859$	$(137-145,954)^2/145,954=0,549$	
Celkem			7,969

$$TK: \chi^2 = \sum \frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}} = 7,969$$

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

P-hodnota = 0,005

$$KH: \chi^2_{\alpha}((r - 1) \times (s - 1)) = 3,841$$

Vyhodnocení hypotézy: $TK > KH$

Hodnota testového kritéria je 7,969 a kritická hodnota je 3,841. Z toho vyplývá, že testové kritérium je vyšší než kritická hodnota, a proto přijímám alternativní H1: Mezi zveřejněním fotky, videa či jiného obsahu s cílem někomu ublížit a obdobím puberty/adolescence existuje statisticky významný vztah. Alternativní hypotézu H0 na základě obdržených výsledků zamítám. Na základě výsledků přijímám tedy hypotézu H7: *Adolescenti v porovnání s pubescenty častěji zveřejnili fotku, video nebo jiný obsah s cílem někomu ublížit či ho zesměšnit.*

2.7 Interpretace výsledků

V této podkapitole interpretuji výsledky provedeného kvantitativního šetření. Dotazník vyplnilo 304 žáků z vybraných základních a středních škol v Pardubickém kraji. Z celkového počtu dotazovaných žáků bylo 130 pubescentů a 174 adolescentů. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 11. do 21. let. Většina dotazovaných žáků využívá internet již několik let. Tudíž se domnívám, že se ve virtuálním prostředí zvládnou poměrně snadno pohybovat a je zde větší šance, že se budou chovat rizikově. Značná část dotazovaných si již neumí svůj život bez internetu představit a mnozí jsou přesvědčeni, že internet má vliv na jejich život. Internet nejčastěji využívají jako zdroj zábavy a možnost, jak komunikovat s kamarády. Více než 90 % pubescentů a adolescentů využívá služeb internetu především v prostředí domova. To je jistě pozitivní zjištění, jelikož si myslím, že zde mohou být více pod kontrolou rodičů. Avšak většina respondentů uvedla, že jejich rodiče nekontrolují, co na internetu dělají, i přes to, že ve virtuálním prostředí tráví několik hodin týdně. Zde shledávám zásadní problém, jelikož se domnívám, že rodiče sehrávají podstatnou roli v prevenci rizikového chování svých dětí v prostředí internetu. Navíc z výzkumu vyplývá, že

dnešní děti začínají používat internet již v nízkém věku, kdy dle mého názoru nemají ještě dostatečnou internetovou gramotnost, aby se v daném prostředí pohybovaly bez dohledu dospělé osoby. Na internetu totiž číhá mnoho nástrah. Zvláště velké riziko představuje kyberšikana. S tou se setkala 38 % žáků, především na sociálních sítích a chatu. Zároveň 18 % dotazovaných přiznalo, že internet někdy zneužili jako prostředek k ublížení druhým. Nejvíce respondentů vypovědělo, že skrze internet někoho uráželi, pomlouvali či zesměšňovali. A naopak, značná část respondentů uvedla, že se na internetu dostali do situace, kdy někdo urážel, pomlouval či zesměšňoval je samotné. Mnozí respondenti mají také zkušenosti s tím, že je někdo obtěžoval, či se vydával za ně samotné.

Dnešní moderní technologie umožňují pořizovat zvukové a obrázkové záznamy. Tyto záznamy mohou představovat účinnou zbraň, jak někomu způsobit utrpení, zvláště jsou-li uveřejněny na internetu bez souhlasu osoby na nich zachycené. Zhruba 16 % respondentů přiznalo, že někdy zveřejnili cizí fotografie, videa či jiné materiály s úmyslem někoho zesměšnit. Alarmující je jistě to, že 7 % žáků uvedlo, že po internetu někoho vydírali nebo zstrašovali. S opačnou situací se potýkalo 11 % respondentů. O útocích na svou osobu by se respondenti nejčastěji svěřili svým rodičům a kamarádům. Zarážející je, že pouze pár jedinců by se svěřilo svým učitelům. Domnívám se, že to může být způsobeno nedostatečnou důvěrou žáků v osobu pedagoga.

Současná mládež se v internetovém prostředí chová velmi rizikově, především proto, že zde uveřejňují své osobní údaje. Hlavní riziko tkví v tom, že citlivé informace může kdokoli kdykoliv zneužít, ať se již jedná o kybergroomery, kyberstalkery nebo realizátory kyberšikany. Výsledky výzkumu potvrdily, že 97 % dotazovaných respondentů o sobě na internetu sdílí nějaké osobní informace. Nejvíce pubescentů a adolescentů, tj. 88 % procent, má na sociálních sítích uvedeno své jméno a příjmení. Druhou nejčastěji uváděnou položkou jsou osobní fotografie, které ve virtuálním prostředí sdílí 60 % dotázaných. Mnozí respondenti na internetu uvádí adresu školy, telefonní číslo, datum narození, a dokonce i například aktuální místo pobytu. Pouze deset jedinců uvedlo, že o sobě na internetu žádné údaje nesdílí. Nejčastěji osobních údajů zneužívají kybergroomeři. Kybergroomeři si obvykle vyhlédnou svou oběť na internetu a poté se jí snaží vylákat k osobní schůzce za účelem sexuálního či jiného zneužití. Oběťmi se často stávají důvěřivé děti. Zjistila jsem, že 16 % dotázaných se někdy setkala s tím, že jim cizí osoba na internetu navrhla osobní setkání. Zarážející ovšem je to, že 15 % žáků by se na takovou schůzku dostavilo. Více než polovina dotazovaných pubescentů a adolescentů, tj. 63 % vypověděla, že na internetu komunikují s cizími lidmi, a to i přes to, že většina z nich

si je vědoma toho, že takové chování je nebezpečné. Necelých 14 % žáků dokonce uvedlo, že s lidmi na internetu komunikují častěji než v běžném životě.

Internet může být využíván k různým aktivitám, slouží nám jako zdroj zábavy, relaxace, ale i sebeuspokojení. Ve virtuálním prostředí lze vyhledat nejrůznější informace o sexu. V současné době je mezi dětmi a dospívajícími stále více populární sexting, mezi který patří například posílání sexuálně explicitních fotografií. Sdílení vlastních intimních materiálů je mezi dospívajícími stále oblíbenější aktivitou. Z celkového počtu respondentů 12 % přiznalo, že někdy někomu odeslalo svou odhalenou nebo nahou fotografií. I přes to, že počet není nijak velký, je důležité vzít v úvahu fakt, že téměř naprostá většina dotazovaných realizovala sexting před dosažením zletilosti.

2.8 Závěr výzkumu

Cílem výzkumného šetření bylo nahlédnout do problematiky rizikového chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu a zmapovat výskyt rizikového chování u dané skupiny. Chtěla jsem především zjistit, jaké jsou zkušenosti respondentů s rizikovým chováním v prostředí internetu. Zajímalo mě, kolik respondentů se ve virtuálním prostředí chová rizikově, jaké osobní údaje o sobě sdílí, jaké mají zkušenosti s kyberšikanou, posíláním vlastních intimních fotografií a komunikací s neznámými lidmi na internetu.

Ke zpracování praktické části práce jsem použila kvantitativní výzkumnou metodu. Nástrojem sběru dat byl anonymní dotazník vlastní konstrukce. Dotazníky byly respondentům předkládány v tištěné podobě. Do výzkumného šetření se zapojili žáci ze čtyř vybraných základních a středních škol ve věku od 11. do 21. let. Navracené vyplněné dotazníky jsem zrevidovala a vyřadila nesprávně vyplněné. Celkem do výzkumu bylo zařazeno 304 respondentů, kteří správně vyplnili dotazník. Šetření nepřineslo moc pozitivní výsledky. Zkušenosti s rizikovým chováním ve virtuálním prostředí má značná část respondentů. I přes to se domnívám, že počet může být daleko vyšší, jelikož ne všichni respondenti si během vyplňování dotazníku nutně vybavili situace, kdy se na internetu chovali rizikově nebo jim zde bylo ubližováno. Z výzkumu vyplývá, že rizikové chování pubescentů a adolescentů představuje problém nemalých rozměrů. Tomu příliš nenapomáhá fakt, že informační a komunikační technologie jsou dnes mezi dětmi a dospívajícími velmi rozšířené a oblíbené.

Na základě získaných výsledků jsem zamítla pět hypotéz a dvě přijala. Hypotéze H1 byla zamítnuta, tudíž se nepotvrdilo, že by se dívky stávaly častěji obětí kyberšikany než chlapci. Druhá hypotéza byla též zamítnuta. Z toho vyplývá, že dotazované dívky, komunikují

s cizími lidmi na internetu stejně často jako chlapci. Třetí hypotéza zjišťovala, zda existuje vztah mezi pohlavím a ochotou setkat se s cizí osobou z internetu. Tuto hypotézu jsem na základě obdržených výsledků zamítla. Čtvrtá hypotéza byla přijata. Potvrdilo se, že dívky odeslaly častěji své odhalené nebo nahé fotografie než chlapci. Pátá hypotéza, která se zaměřovala na účast v online výzvách, byla zamítnuta. Předposlední hypotéza byla zamítnuta. Nepotvrdilo se, že by adolescenti v porovnání s pubescenty častěji někomu ublížili skrze internet. Poslední hypotéza byla přijata, tudíž je pravda, že adolescenti častěji na internetu zveřejnili fotografii, video či jiný materiál s cílem někomu ublížit nebo ho zesměšnit.

2.9 Diskuze

Ve své práci se zabývám rizikovými formami chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Rizikovému chování dětí a dospívajících ve virtuálním prostředí je v posledních několika letech věnováno stále více pozornosti. Online svět je totiž plný nejrůznějších hrozeb a nástrah. V České republice se danou problematikou zabývá především Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. To v roce 2014 zveřejnilo výsledky rozsáhlého výzkumu zaměřeného na rizikové chování dětí na internetu, který provedla Univerzita Palackého v Olomouci. Bylo zjištěno, že zkušenosti s kyberšikanou má více než 50 % dotazovaných dětí a dospívajících (Kopecký, 2015). To jsou jistě alarmující zjištění, vzhledem k tomu, že počet mladých uživatelů infomačních a komunikačních technologií v dnešní době narůstá. Ve svém šetření jsem dospěla k obdobným výsledkům, kdy 37 % dotazovaných uvedlo, že jim někdy někdo skrze internet ubližoval. V úvahu ovšem musíme vzít fakt, že jsem zkoumání prováděla ve školách, nacházejících se na vesnici a malých městech, kde jsou děti oproti velkým městům častěji pod dohledem druhých a tráví méně času na internetu. Z tohoto důvodu lze výsledky výzkumu aplikovat pouze na konkrétní základní a střední školy. Zmíněný výzkum odhalil, že čím je projev kyberšikany nebezpečnější, tím častěji se děti obracejí s prosbou o pomoc na druhé. Zarážející je, že přibližně třetina dětí uvedla, že by se nesvěřily ani rodičům, ani učitelům (Kopecký, 2015). Tento fakt je poněkud znepokojující zjištění, protože právě rodiče nebo učitelé mohou dle mého názoru efektivně zasáhnout v případě výskytu kyberšikany. S kyberšikanou se děti a dospívající nejčastěji potýkají na sociálních sítích. Sociální sítě nabízí realizátorům kyberšikany optimální podmínky k útokům na své oběti. Bylo zjištěno, že sociální sítě v letech 2013 až 2014 tvořily hlavní prostředek kyberšikany u dětí (Kopecký, 2015). Na základě provedeného šetření jsem došla k obdobným výsledkům. Usuzuji, že je to způsobeno tím, že sociální sítě jsou mezi dětmi a dospívajícími velmi oblíbenou službou.

Agresorům mnohdy nahrávají i sami uživatelé. Ti na internetu, především pak sociálních sítích, sdílí osobní údaje, které může kdokoliv použít a naložit s nimi nežádoucím způsobem. Domnívám se, že si samotné osoby sdílející veřejně své osobní údaje mnohdy ani neuvědomují, jak toto chování může být rizikové a jaké může mít důsledky. Děti a dospívající na internetu nejvíce sdílí své jméno a příjmení a vlastní osobní fotografie. Některé děti dokonce pořizují fotografie, na kterých jsou zčásti nebo zcela nahí a více než 12 % uvedlo, že někomu takovou fotografií poslalo po internetu nebo prostřednictvím mobilního telefonu. Mnozí také komunikují na internetu s virtuálními kamarády a někteří jsou dokonce ochotni se s takovou osobou potkat osobně (Kopecký, 2015).

I přes to, že je výzkum více než čtyři roky starý, v mnohých případech jsem došla k podobným výsledkům, takže se dá předpokládat, že situace se nijak nelepší. Naopak vyplývá, že rizikové chování dětí a dospívajících v prostředí internetu představuje problém obřích rozměrů. Myslím si, že společnost by se měla daleko více zajímat se o danou problematiku, věnovat jí více pozornosti, patřičně ji řešit a více se zaměřovat na internetovou gramotnost a prevenci, než bude pozdě. To může být podnět k dalšímu bádání, které by se soustředilo na způsob prevence rizikových jevů ve virtuálním prostředí u dětí a mládeže.

ZÁVĚR

Práce se zaměřuje na rizikové chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Téma práce jsem si zvolila na základě osobního zájmu o danou problematiku, četby odborné literatury a také proto, že se domnívám, že rizikovému chování dětí a dospívajících v prostředí internetu je třeba věnovat stále více pozornosti, jelikož dané médium se stává nedílnou součástí nejen našich, ale i životů těch nejmenších.

Práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol – teoretické a praktické části. Teoretická část práce se skládá několika kapitol a následných podkapitol, ve kterých jsem se snažila o vymezení základních pojmů, které se vztahují k dané problematice. V této části práce vymezuji pojem rizikové chování, zabývám se obdobím dospívání, internetem a jeho vlivem na život. Dále se věnuji kyberšikaně, aktérům kyberšikany, popisuji formy, znaky, prostředky a projevy kyberšikany. V dalších kapitolách práce definuji pojem kybergrooming, zaměřuji se na oběti a pachatele kybergroomingu. V teoretické části práce se také věnuji online sexuálním aktivitám v prostředí internetu a rizikovému chování na sociálních sítích, především pak stále populárnějším internetovým výzvám a prankování.

V praktické části jsem shrnula výsledky provedeného výzkumného šetření. Cílem výzkumného šetření bylo nahlédnout do problematiky rizikového chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu a zmapovat výskyt rizikového chování u dané skupiny. Soustředila jsem se především na osobní zkušenosti respondentů s rizikovým chováním v prostředí internetu. Zajímalo mě především, kolik respondentů se ve virtuálním prostředí chová rizikově, jaké osobní údaje o sobě sdílí a jaké jsou jejich zkušenosti s kyberšikanou. V neposlední řadě jsem chtěla zjistit, zda respondenti ve virtuálním prostředí komunikují s cizími lidmi a zda by byli ochotni se s někým takovým setkat osobně. Myslím si, že cíl práce jsem splnila. V této části práce analyzuji a interpretuji jednotlivé výsledky výzkumu. Metodou sběru dat byl dotazník vlastní konstrukce. Dotazníkového šetření se zúčastnili žáci z vybraných základních a středních škol v Pardubickém kraji. Dotazník se skládal z dvaceti pěti položek. Obdržené údaje z provedeného šetření jsem zaznamenala do tabulek a následně zpracovala do sloupcových grafů v programech Word a Excel.

Z výzkumu vyplývá, že mnozí pubescenti a adolescenti se v prostředí internetu chovají rizikově a značná část dotazovaných si již neumí svůj život bez internetu představit. Internet pro ně představuje především zdroj zábavy. Zkušenosti s kyberšikanou na internetu má přibližně třetina dotazovaných. Respondenti ve většině potvrzují, že k šikaně došlo

na sociálních sítích. Mezi časté projevy kyberšikany patří urážení, pomlouvání, zesměšňování, obtěžování, posílání nenávistných zpráv, ale výjimkou není ani zastrašování či vydírání. Podařilo se mi zjistit, že sexting neboli odesílání vlastních sexuálně laděných fotografií, není mezi danou skupinou respondentů příliš rozšířený. Mnozí žáci na internetu komunikují s neznámými lidmi, i přesto, že si většina z nich uvědomuje, že taková komunikace může být nebezpečná. Někteří jsou dokonce ochotni dostavit se na osobní setkání s osobou, kterou znají pouze z online světa. Zásadní problém představuje sdílení osobních údajů. Osobní údaje na internetu o sobě sdílí téměř většina pubescentů a adolescentů. Je nutno podotknout, že rodiče ve většině případů nekontrolují, jak jejich potomek tráví čas na internetu. To je podle mne zásadní chyba a domnívám se, že tato práce by mohla posloužit nejen širší veřejnosti, ale především rodičům, aby své děti informovali o možných virtuálních hrozbách a snažili se je před všemi negativy, které s sebou nese používání informačních a komunikačních technologií, uchránit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BARTOL, Curt. R. a Anne M. BARTOL. *Introduction to forensic psychology: Research and application*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2012. ISBN 978-1-4129-9175-9.
- BENÍŠKOVÁ, Tereza. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada, 2007. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1906-1.
- CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4033-1.
- COCKING, Dean a Jeroen Van den HOVEN. *Evil Online*. Hoboken: Wiley, 2018. ISBN 978-1405154369.
- ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.
- DEBERQUE, Yvette a James R. HARRISON. *Teaching Theology in a Technological Age*. Newcastle upon Tyne, UK: Cambridge Scholars Publishing, 2015. ISBN 978-1-4438-82637.
- DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace: 6. vydání*. Praha: Grada, 2008. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2018-0.
- DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: forma internetové komunikace*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-636-8.
- DOLEJŠ, Martin a Miroslav OREL. *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-2642-6. Dostupné také z: https://www.researchgate.net/publication/323453380_Rizikove_chovani_u_adolescentu_a_impulzivita_jako_prediktor_tohoto_chovani_Risk_behaviour_of_adolescents_and_impulsivity_as_a_predictor_of_risk_behaviour
- ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.
- FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2480-5.
- HAYMAN, Suzie a John COLEMAN. *Parents and digital technology: Raising the connected generation*. New York: Routledge, 2016. ISBN 978-1-138-93315-6.
- HOLLÁ, Katarína. *Sexting a kyberšikana*. 2016. Bratislava: IRIS, 2016. ISBN 978-80-8153-061-6.
- HULANOVÁ, Lenka. Kybergrooming a kyberstalking. In: KRČMÁŘOVÁ, Barbora et al. *Děti a online rizika*. Sdružení Linka bezpečí, 2012. ISBN 978-80-904920-3-5.
- HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 9788073875459.

CHALUPA, Radek. *Efektivní krizová komunikace: pro všechny manažery a PR specialisty*. Praha: Grada, 2012. Komunikace (Grada). ISBN 978-80-247-4234-2.

CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-825-3.

KARÁSKOVÁ-ULBERTOVÁ, Zuzana. Rodič, vychovatel a dítě na internet. In: KRČMÁŘOVÁ, Barbora et al. *Děti a online rizika*. Sdružení Linka bezpečí, 2012. ISBN 978-80-904920-3-5.

KAVALÍR, Aleš, ed. *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. Plzeň: Pro město Plzeň zpracovala společnost Člověk v tísni, pobočka Plzeň, 2009. ISBN 978-80-86961-78-1.

KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.

KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z. s. p. o., 2016. ISBN 978-80-88168-18-8.

KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming – nebezpečí kyberprostoru*. 1. vyd. Olomouc: Net University Ltd, 2010a. ISBN 978-80-254-7573-7.

KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

KRČMÁŘ, Petr. *Linux: postavte si počítačovou síť*. Praha: Grada, 2008. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-1290-1.

KRČMÁŘOVÁ, Barbora. Děti a internet. In: BUKOVSKÁ, Lucie et al. *Děti a jejich problémy: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2010. ISBN 978-80-254-6840-1. Dostupné také z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par\[id_r\]=52190&par\[view\]=0](http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par[id_r]=52190&par[view]=0)

KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-3874-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

LYONS, Kate. "Kiki Challenge: Police Warn against Dangerous Viral Dance." The Guardian, Guardian News and Media. [online]. 30. 7. 2018 [cit. 2018-08-09]. Dostupné z: www.theguardian.com/music/2018/jul/30/kiki-keke-challenge-drake-police-warn-dangerous-viral-dance.

MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5309-6.

MAŠKOVÁ, Anna, Kateřina LUKÁŠOVÁ, Rastislav PACÁK a Jana BRANDEJSOVÁ. *Kybergrooming a kyberstalking (Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. Národní centrum bezpečnějšího internetu. [online]. 2012 [cit. 2018-08-09]. Dostupné z: <https://www.saferinternet.cz/vzd%C4%9B1%C3%A1n%C3%AD/vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD/metodick%C3%A9-materi%C3%A1ly/send/3-metodiky/24-kybergrooming-a-kyberstalking.html>

MATĚJKOVÁ, Erika. *Řešíme partnerské problémy*. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2338-9.

MCCARTHY, Linda a Denise WELDON-SIVIY, ed. *Bud' pánem svého prostoru: jak chránit sebe a své věci, když jste online*. Praha: CZ.NIC, 2013. ISBN 978-80-904248-6-9.

MULLIN, Gemma. *What is the Blue Whale challenge and what is the game all about?* [online]. 2018 [cit. 2018-08-09]. Dostupné z: <https://www.thesun.co.uk/news/worldnews/3003805/blue-whale-suicide-game-challenge-deaths-uk/>

MUSA, Abdulazeez Henry. *CYBERSEX: a Nightmare of the 21st Century-the Rebirth of Armageddon*. STRATEGIC BOOK PUBLISHING, 2014. ISBN 978-1-62857-214-8

NEUBAUER, Jiří, Marek SEDLAČÍK a Oldřich KŘÍŽ. *Základy statistiky: aplikace v technických a ekonomických oborech. 2.*, rozšířené vydání. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5786-5.

NUTIL, Petr. *Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0716-2.

PALLER, Amy S. a Anthony J. MANCINI, *Hurwitz clinical pediatric dermatology: A textbook of skin disorders of childhood and adolescence*. Edinburgh: Elsevier, 2016. ISBN 978-0-323-24475-6.

PILNÝ, Ivan a Tereza KUČEROVÁ. *Manéž informačního věku: kdo uvízl v síti internetu*. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-265-0169-5.

PROCHÁZKA, David. *PHP 6: začínáme programovat*. Praha: Grada, 2012a. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-3899-4.

PROCHÁZKA, David. *SEO: cesta k propagaci vlastního webu*. Praha: Grada, 2012b. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-4222-9.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.

ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6

SMITH, Peter K. *Cyberbullying through the new media: Findings from an international network*. East Sussex: Psychology Press, 2014. ISBN 978-1-84872-253-8.

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

SPINELLO, Richard A. a HERMAN T. Tavani. *Readings in Cyberethics*. Jones and Bartlett Publishers, 2004. ISBN 0-7637-2410-6

SPITZER, Manfred. *Kybernemoc!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví*. Brno: Host – vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-792-9.

SZOTKOWSKI, René a Kamil KOPECKÝ. *Kyberšikana a další druhy online agrese zaměřené na učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5334-7.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠIRŮČKOVÁ, Michaela. Rizikové chování a jeho psychosociální souvislosti. In: BÁRTÍK, Pavel, MIOVSKÝ, Michal, ed. *Primární prevence rizikového chování ve školství: [monografie]*. Praha: Sdružení SCAN, c2010. ISBN 978-80-87258-47-7.

ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a social problem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4227-3.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.

ŠMOLKA, Petr. *Nevěra: pro podváděné a podvádějící. 2., rozš. a aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2010. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-3296-1.

THACKER, Emily. *The Cinnamon Book*. Hartville, OH: James Direct, 2012. ISBN 978-1-62397-056-7.

UHLS, Yalda T. *Mediální mámy a digitální tátové: rady, které na internetu nenajdete*. Přeložil Pavla LE ROCH. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1317-8.

VÁGNEROVÁ, Kateřina a Markéta BAJEROVÁ. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-611-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VELIKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4849-8.

YouTube video „KiKi Challenge Best & Worst | Fails“. In: YouTube [online]. 31. 07. 2018 [vid. 2011-08-10]. Dostupné z: www.youtube.com/watch?v=94hgv_uOFpg. Kanál uživatele Rex Videos.

ZACHAROVÁ, Eva a Jitka ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4062-1.

ZEMANOVÁ, Vanda a Martin DOLEJŠ. *Životní spokojenost, sebehodnocení a výskyt rizikového chování u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4492-5.

PŘÍLOHY

Vážení respondenti,

jsem studentkou oboru Resocializační pedagogiky na Univerzitě Pardubice. V rámci své diplomové práce provádím šetření, které se zaměřuje na rizikové chování pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. Touto cestou si Vás dovoluji požádat o vyplnění dotazníku, jehož cílem je zmapovat danou problematiku. Dotazník je **anonymní** a jeho vyplňování Vám nezabere více než 15 minut. Získaná data mi poslouží ke zpracování diplomové práce.

Předem děkuji za Váš čas při vyplňování

S přáním hezkého dne

Holcová Šárka

1) Pohlaví

- a) žena
- b) muž

2) Věk: _____

3) Od kolika let přibližně používáš internet? _____

4) Kde se nejčastěji připojuješ na internet:

- a) doma
- b) ve škole
- c) v obchodech
- d) jiné: _____

5) K čemu nejčastěji používáš internet? (lze vybrat maximálně 3 odpovědi)

- a) studijní účely
- b) komunikace s kamarády
- c) vyhledávání informací
- d) pro zábavu (sociální sítě, sledování videí, hraní her....)
- e) jiné: _____

6) Zanedbáváš kvůli trávení času na internetu své školní, domácí či jiné povinnosti?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

7) Kolik hodin přibližně trávíš za týden na internetu?

- a) 0 - 5 hodin
- b) 6 - 10 hodin
- c) 11 - 15 hodin
- d) 16 - 20 hodin
- e) více než 20

8) Umíš si představit svůj život bez internetu?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) rozhodně ne

9) Má internet vliv na způsob Tvého života (např. na trávení volného času, výběr kamarádů, ...)?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) rozhodně ne

10) Co Tě na internetu nejvíce zajímá? (lze vybrat maximálně 3 odpovědi)

- a) sledování videí
- b) on-line hry
- c) sociální sítě
- d) navštěvování webových stránek, blogů
- e) chaty, komunikační aplikace
- f) jiné: _____

11) Komunikuješ s lidmi na internetu častěji než v běžném životě?

- a) ano
- b) ne

- 12) Ublížíval Ti někdy někdo nějak prostřednictvím internetu? Pokud ano, kde k tomu došlo?
- a) ano b) ne
- 1) e-mail
 - 2) sociální sítě (Facebook, Instagram, YouTube, ...)
 - 3) chat
 - 4) webové stránky
 - 5) online hry
 - 6) jiné: _____
- 13) Napadl/a jsi někdy někoho prostřednictvím internetu? a) ano b) ne
- 14) Zveřejnil/a jsi někdy fotku, video nebo jiný obsah s cílem někomu ublížit nebo ho zesměšnit?
- a) ano b) ne
- 15) Komunikuješ na internetu (např. na sociálních sítích) s lidmi, které neznáš?
- a) ano b) ne
- 16) Myslíš si, že je nebezpečné komunikovat na internetu s lidmi, které neznáš?
- a) rozhodně ano b) spíše ano c) nevím d) spíše ne e) rozhodně ne
- 17) Navrhl Ti někdy člověk, kterého neznáš osobně přes internet osobní schůzku?
- a) ano b) ne
- 18) Pokud by Tě přes internet (například sociální sítě, email...) pozval někdo, koho neznáš ven, šel/šla bys?
- a) ano b) ne c) zatím nevím
- 19) Jaké osobní údaje o sobě sdílíš na sociálních sítích/internetu? (lze vybrat více odpovědí)
- a) jméno a příjmení
 - b) datum narození
 - c) osobní fotografie
 - d) telefonní číslo
 - e) e-mailovou adresu
 - f) adresu bydliště
 - g) jiné: _____
- 20) Poslal/a jsi někdy někomu odhalenou nebo nahou fotografii?
- a) ano b) ne c) nechci odpovídat
- 21) Kontrolují Tvoji rodiče, co děláš na internetu?
- a) rozhodně ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) rozhodně ne
- 22) Zapojil/a jsi se někdy do internetových výzev tzv. challenge? (např. pojídání skořice apod.)
- a) ano b) ne
- 23) Komu by ses svěřil/svěřila, pokud by Ti na internetu někdo ublížoval? (lze vybrat maximálně 3 odpovědi)
- a) kamarádovi/kamarádce
 - b) spolužákům
 - c) rodičům
 - d) učitelům
 - e) jiné: _____

24) Dostal/a jsi se někdy na internetu do situace, kdy jsi někoho:

• urážel/a, pomlouval/a či zesměšňoval/a	a) ano	b) ne
• vydíral/a či zastrašoval/a	a) ano	b) ne
• vydával/a se za někoho cizího	a) ano	b) ne
• posílal/a někomu nenávistné zprávy	a) ano	b) ne

25) Stalo se Ti, že Tě na internetu někdo:

• urážel, pomlouval či zesměšňoval	a) ano	b) ne
• vydíral nebo zastrašoval	a) ano	b) ne
• zveřejnil Tvoje fotografie či videa bez Tvého svolení	a) ano	b) ne
• obtěžoval	a) ano	b) ne
• vydával se za Tebe	a) ano	b) ne
• posílal Ti nenávistivé zprávy	a) ano	b) ne

Děkuji za vyplnění.